

Samospráva

V Ú C

vyššieho územného celku

ZPLD

Nadácia otvorenej spoločnosti
Open Society Foundation

Samospráva

V Ú C

vyššieho územného celku

ZPLD

Nadácia otvorenej spoločnosti
Open Society Foundation

Vydalo Združenie na podporu lokálnej demokracie, s príspevím programu MATRA Ministerstva zahraničných vecí Holandského kráľovstva, ako účelovú publikáciu pre Nadáciu otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation v Bratislave.

Samospráva vyššieho územného celku

Príručka pre volených predstaviteľov a pracovníkov v samospráve

Autorský kolektív: Viktor Nižňanský, Jaroslav Pilát, Tomáš Luščoň, Milan Galanda
Editori: Katarína Staroňová, Dominik Bartosiewicz
Redakčná príprava: Ľuboš Navrátil, Lubica Husková
Grafická úprava: Dominik Bartosiewicz, Štúdio September, s. r. o.
Tlač: KK Typografia
Počet výtlačkov: 1500

Prvé vydanie.
Bratislava, jún 2002.
Nepredajné.

© Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2002

ISBN 80-968786-0-3

OBSAH

PREDSLOV	4
Alena Pániková, Dominik Bartosiewicz	
1. POSTAVENIE, VÝZNAM A PRÁVOMOCI SAMOSPRÁVY VYŠŠIEHO ÚZEMNÉHO CELKU	5
Viktor Nižňanský	
2. DRUHÁ ÚROVEŇ SAMOSPRÁVY V NIEKTORÝCH ŠTÁTOCH EURÓPSKEJ ÚNIE A JEJ POROVNANIE SO SAMOSPRÁVOU VYŠŠIEHO ÚZEMNÉHO CELKU V SR	9
Viktor Nižňanský	
3. KOMENTÁR K VYBRANÝM ZÁKONOM	16
Jaroslav Pilát	
3.1 Zákon o samospráve vyšších územných celkov (zákon č. 302/2001 Z. z.)	17
3.2 Zákon o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky (zákon č. 416/2001 Z. z.)	24
3.3 Zákon o majetku vyšších územných celkov (zákon č. 446/2001 Z. z.)	36
4. FINANCOVANIE SAMOSPRÁVY VYŠŠIEHO ÚZEMNÉHO CELKU Viktor Nižňanský	38
5. SAMOSPRÁVA VYŠŠIEHO ÚZEMNÉHO CELKU A ZÁKON O SLOBODNOM PRÍSTUPE K INFORMÁCIÁM	42
Tomáš Luščoň	
6. ZDRUŽENIA SAMOSPRÁVY VYŠŠIEHO ÚZEMNÉHO CELKU	59
Milan Galanda	
7. SAMOSPRÁVNE KRAJE	68

PREDSLOV

Publikácia, ktorú držíte v rukách, je určená voleným predstaviteľom a pracovníkom úradov vyšších územných celkov – samosprávnych krajov, ale tiež pre občanov, ktorí sa o otázky a problematiku súvisiacu s rozvojom samosprávy zaujímajú.

Prvá časť stručne rekapituluje premeny ponímania samosprávy v histórii Slovenska s dôrazom na vývoj po roku 1990 a definuje základné črty modelu riadenia vecí verejných na samosprávnej úrovni rozpracované v Konceptii decentralizácie a modernizácie verejnej správy schválenej v roku 2000 vládou SR.

V druhej časti nájdete porovnanie niektorých kvantitatívnych parametrov verejnej správy, a zvlášť druhej úrovne samosprávy, v krajinách Európskej únie a na Slovensku.

Tretia časť poskytuje stručné zhrnutie troch najdôležitejších zákonov určujúcich podobu a fungovanie samosprávy v našej krajine a komentár k tým zákonným ustanoveniam, ktoré sú do istej miery sporné a v budúcnosti ich bude treba riešiť. Zvláštnu pozornosť venujeme tiež prenosu kompetencií v rámci decentralizácie, s čím úzko súvisí nadväzujúca časť o finančnom zabezpečení samosprávnych krajov.

Na sklonku roku 2001 dali občania Slovenskej republiky samosprávnym inštitúciám vyšších územných celkov v priamych voľbách po prvý raz mandát spravovať v ich mene verejné záležitosti. Bude veľmi dôležité, aby občania pochopili zmysel a úlohu tejto úrovne verejnej správy. Otvorená komunikácia s verejnosťou je podmienkou transparentného výkonu samosprávnych funkcií a posilňuje dôveru občanov vo verejné inštitúcie. Preto sme do tejto publikácie zaradili aj kapitolu, ktorá vysvetľuje proces sprístupňovania informácií podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám.

Posledná časť by mala presvedčiť zainteresovaných o výhodnosti vytvorenia asociácie vyšších územných celkov, ktorá by mohla spružniť a zrýchliť komunikáciu medzi nimi, aj zvýšiť váhu a prestíž tejto úrovne samosprávy. Požiadali sme tiež úrady novovytvorených samosprávnych krajov, aby nám zaslali základné údaje o ľuďoch, ktorí reprezentujú VÚC. Odpovede, ktoré sme dostali do konca mája 2002, sme zhromaždili v závere tejto kapitoly.

Veríme, že táto príručka uľahčí prácu a komunikáciu predstaviteľov vyšších územných celkov s občanmi, a tým napomôže budovať kredibilitu jednotlivých úradov voči verejnosti pri správe vecí verejných. Tým sa naplní aj poslanie Nadácie otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation i Združenia na podporu lokálnej demokracie, ktorým je otváranie našej spoločnosti.

Alena Pániková
výkonná riaditeľka NOS – OSF

Dominik Bartosiewicz
riaditeľ ZPLD

1. POSTAVENIE, VÝZNAM A PRÁVOMOCI SAMOSPRÁVY VYŠŠIEHO ÚZEMNÉHO CELKU

Postavenie územnej samosprávy na Slovensku

Najstaršie samosprávne formy na našom území začali vznikať od prvej polovice 13. storočia. Na základe kráľovských privilégií sa niektoré sídliská, ktoré sa stávali mestami, vymaňovali zo závislosti predstaviteľov územnej štátnej správy – hradných španov (županov). Ich obyvatelia mali právo zriaďovať a voliť si vlastné výkonné orgány. Tie potom preberali do svojich rúk celú miestnu správu. Trochu mladšia než mestská samospráva je samospráva stoličná. Šľachtické stolice postupne nahradili sústavu hradských španstiev (komitátov), ktorá bola kráľovskou, čiže v podstate štátnou územnosprávnou organizáciou. V stredoveku vznikli na Slovensku aj dva osobitné samosprávne celky regionálneho typu. Bola to Provincia spišských Sasov a Spišská kopijnícka stolica. Po revolučných rokoch 1848–1849 prišlo k významnej demokratizácii stoličných (župných) samosprávnych orgánov. Na základe tzv. marcových zákonov sa v stoličnej samospráve uplatňujú aj zástupcovia nešľachtického pôvodu. Územná samospráva sa plnohodnotne uplatnila v našich podmienkach po zrušení poddanstva v roku 1848 a pretrvávala v rôznych formách až do roku 1949. Po páde totalitného komunistického režimu v roku 1989 sa opätovne obnovila jej činnosť.

Slovenská republika prešla v krátkom časovom rozmedzí (1989–2002) viacerými zásadnými politickými a spoločenskými zmenami. Niektoré začali ešte počas existencie ČSFR a iné až po vzniku Slovenskej republiky. Jednou z oblastí, ktorých sa zmeny týkali, bola aj nová organizácia štátu. Išlo najmä o prechod z totalitného na demokratický štát, o horizontálnu deľbu moci (výkonná, zákonodarná a súdna), o politickú liberalizáciu a výrazné posilnenie individuálnych slobôd. Tieto zásadné zmeny sa premietli do Ústavy Slovenskej republiky prijatej v roku 1992 a boli doplnené a prehĺbené jej novelizáciou v roku 2001.

Ústava Slovenskej republiky vo svojich základných ustanoveniach definuje Slovenskú republiku ako unitárny štát. Tento druh organizácie štátu vychádza zo skutočnosti, že na celom jeho území vládne jediná štátna moc a štátotvorný národ nachádza vyjadrenie svojej identity v jedinom štátnom útvere. Unitárny štát pozná iba jedinú ústavu a všetky kompetencie sú koncentrované centrálné. Centrálné inštitúcie využívajú miestne úrady na plnenie úloh a zároveň ich zaväzujú zákonmi, nariadeniami a dohľadom.

Unitárne štáty bývajú často vystavované decentralizačným, odstredivým snahám. Dôvody bývajú rôzne. Najčastejšie sú etno-kultúrne, resp. geograficko-ekonomické. V mnohých prípadoch spôsobujú tieto snahy permanentnú destabilizáciu v štáte s dopadom na rast životnej úrovne občanov. Preto centrálné vlády musia odovzdať viaceré kompetencie nižším územným celkom a vo viacerých prípadoch vznikajú aj autonómne celky.

Decentralizácia sa môže uskutočniť viacerými spôsobmi. Môže sa odovzdať vyššia miera právomocí a zodpovednosti iba časti územia alebo sa odovzdá plošne, všetkým nižším územným celkom. Existujú príklady (severské štáty), kde v rámci unitárneho štátu nižšie územné celky získali väčší rozsah nezávislosti od centrálného štátu ako federatívne štáty.

Slovenská republika je multietnickým štátom. Zároveň možno konštatovať výraznú geografickú rôznorodosť a režimy 20. storočia spôsobili, že existujú aj značné ekonomické odlišnosti medzi jednotlivými geografickými celkami. Je teda logické, že po odstránení komunistického režimu a po uskutočnení politických a ekonomických zmien začali narastať snahy o zmenu organizácie štátu. Už prvé zmeny v roku 1990 (obnovenie fungovania samosprávy obcí) a prijatie prvých zákonov (o obecnom zriadení a o majetku obcí) reagovali na tieto snahy a predurčili smerovanie vývoja novej organizácie štátu smerom k decentralizácii.

Rozdelenie ČSFR tento trend pozastavilo, pretože bolo potrebné po vzniku Slovenskej republiky uprednostniť vytvorenie orgánov štátu na centrálnej úrovni. Následne prebiehali viaceré reorganizácie v rámci štátnej správy. Po roku 1990 sa zrušili krajské úrady (3 + 1) vznikli okresné (38) a obvodné úrady (121) všeobecnej štátnej správy a prešlo sa na dezintegrovaný model rezortne riadených úradov miestnej štátnej správy. Po roku 1996 sa opäť ustanovili krajské úrady (8), zväčšil sa počet okresných úradov (79), zanikli obvodné úrady a vznikli stále pracoviská okresných úradov (43). Čiastočne sa integrovala miestna štátna správa do okresných a krajských úradov (nie vždy efektívne) a ostalo zachovaných 23 sietí špecializovaných úradov miestnej štátnej správy. V období rokov 1993–2002 neprišlo k pokračovaniu systematickej decentralizácie kompetencií na územnú samosprávu a pretrvávalo fungovanie unitárneho centralizovaného štátu s prvkami decentralizácie¹. Tento nedokončený model sa stával neprehľadným a aj na podmienky Slovenskej republiky finančne náročným. Napriek viacerým stratégiám v rokoch 1993–2001 žiadna vláda nepriekročila k ďalšej decentralizácii, presunu pôsobnosti zo štátnej správy na územnú samosprávu.

V auguste 1999 vláda prerokovala a vzala na vedomie stratégiu ďalšieho postupu reformy verejnej správy, v rámci ktorej sa definovala nová organizácia štátu. Podľa nej má byť Slovenská republika unitárny decentralizovaný štát s konkrétne stanovenou štruktúrou, so samostatnými orgánmi územnej samosprávy, vychádzajúcimi z princípu subsidiarity, z heterogenity záujmov v spoločnosti a slobodnej vzájomnej polarizácie. Týmto orgánom bude na základe ústavy a zákonov odovzdaná určitá oblasť výkonu štátnej správy. Orgány územnej samosprávy budú plniť prenesené úlohy nezávisle, pričom zo strany štátu budú podliehať iba správnejmu dozoru. Budú pritom disponovať primeranými nástrojmi normotvornej povahy a primeranými nástrojmi fiskálnej decentralizácie.

Pri prerokovaní stratégie vláda SR zároveň schválila, že verejná správa bude fungovať v oddelenom modeli (štátna správa a územná samospráva). Tým potvrdila rozhodnutia z roku 1990, ale zároveň vychádzala aj z porovnania možnosti fungovania oddeleného, resp. integrovaného modelu verejnej správy.

V apríli 2000 schválila vláda SR koncepciu decentralizácie² ako východisko pre ďalšie prípravné a legislatívne práce. V rámci koncepcie schválila vznik druhej úrovne samosprávy, nové rozdelenie kompetencií medzi štátnou správou a územnou samosprávou a nové územnosprávne členenie³. Z neho vyplynulo, že verejná správa bude fungovať na troch úrovniach: obec, vyšší územný celok, štát. Územná samospráva bude existovať na dvoch nižších úrovniach a štátna správa na centrálnej úrovni, pričom pri dodržaní princípu efektívnosti si pre plnenie úloh zriadi v území potrebné úrady. Vzťahy medzi štátnou správou a územnou samosprávou sú definované ako vzťahy vzájomnej spolupráce a dozor zo strany štátu je možný iba na základe zákonov. Medzi orgánmi obcí a orgánmi samosprávy vyšších územných celkov nebude existovať vzťah nadriadenosti a podriadenosti a obe úrovne budú mať zákonom jasne stanovené úlohy, pôsobnosť, právomoci i zodpovednosť voči občanovi.

Územná samospráva nie je štátnou správou. Nevykonáva svoju činnosť v mene štátu, ale v mene občana. V jeho prospech plní úlohy zverené jej zákonom (povinné úlohy), ale aj úlohy, na ktorých sa občania príslušnej samosprávy dohodnú (dobrovoľné úlohy). Podstata samosprávy teda spočíva v jej relatívnej nezávislosti od štátnej správy. Miera jej nezávislosti môže byť rozličná a zá-

¹ Ak prihládame na podiel výdavkov miestnej samosprávy na výdavkoch štátneho rozpočtu, Slovenská republika je napriek určitej miere decentralizácie najväčším centralizovaným štátom aj medzi krajinami V4.

² Táto koncepcia bola jednou zo súčastí stratégie, okrem napr. koncepcie kontroly, koncepcie vzdelávania, nového financovania verejnej správy, koncepcie informatizácie, noriem zabezpečujúcich nové formy riadenia a kvality služieb a pod.

³ Väčšina rozhodnutí vlády bola následne NR SR revidovaná (územnosprávne usporiadanie, miera decentralizácie kompetencií, fiskálna decentralizácia a pod.)

visí od mocenských ambícií vládnucich politických zoskupení, od štátnej správy, charakteru a priestoru pôsobnosti príslušnej samosprávy a iných okolností.

Novelizácia ústavy v roku 2001 posilnila postavenie územnej samosprávy, najmä jej druhej úrovne – samosprávy vyšších územných celkov. Ústava definuje územnú samosprávu (obec a vyšší územný celok) ako samostatné územné samosprávne a správne celky združujúce osoby, ktoré majú na ich území trvalý pobyt (čl. 64a). Zároveň stanovuje, že sú právnickými osobami, ktoré za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodária s vlastným majetkom a vlastnými finančnými prostriedkami, a že okrem samostatnej pôsobnosti (čl. 2) je možné preniesť na samosprávu aj výkon určených úloh štátnej správy⁴.

Význam, postavenie a právomoci samosprávy vyššieho územného celku

Nosným princípom a riadiacim pravidlom pre stanovenie kompetencií pri uskutočňovaní všeobecného dobra je *princíp subsidiarity*. Základnou myšlienkou je, že politická moc by mala zasahovať iba vtedy, ak jednotlivé zložky spoločnosti nie sú schopné vyhovieť konkrétnym potrebám. To značí, že verejná správa by mala zabezpečovať iba to, čo nemôže vykonať jednotlivец, súkromný sektor. Rešpektovanie princípu subsidiarity zároveň znamená, že to, čo môže vykonať menšie spoločenstvo, to mu má väčšie spoločenstvo ponechať. Vo všeobecnosti teda vykonávajú verejnú správu prednostne tie orgány, ktoré sú k občanovi najbližšie. Udelenie zodpovednosti inému orgánu by malo zohľadňovať rozsah a charakter úlohy a požiadavky efektívnosti a hospodárnosti. Ide teda o budovanie spoločenského poriadku zdola nahor.

Často sa najmä občania pýtajú, načo je nám druhá úroveň samosprávy – samospráva vyššieho územného celku. Jej opodstatnenosť je možné zdôvodniť iba v prípade, ak sa uskutoční zásadná zmena v rozdelení kompetencií medzi štátnou správou a územnou samosprávou a štát bude vykonávať iba tzv. výlučné právomoci štátu na centrálnej úrovni a v odôvodniteľných prípadoch prostredníctvom úradov miestnej štátnej správy. V prípade pretrvávania centralizovaného unitárneho štátu nie je existencia samosprávy vyššieho územného celku opodstatnená. V centralizovanom unitárnom štáte je samospráva vyšších územných celkov zbytočná.

Koncepcia decentralizácie, schválená ako východisko pre ďalšiu prípravu a realizáciu novej organizácie štátu, predpokladá, že územná samospráva bude⁵:

- spravovať široké spektrum **verejných služieb**, vrátane účasti na **sociálnych službách** a bude disponovať potrebným majetkom,
- disponovať širokou právomocou stanovovať **vlastné finančné zdroje**, spravodlivým systémom finančného vyrovnávania a možnosťami získavať úver,
- zastúpená **volenými predstaviteľmi** a títo budú zodpovedať priamo voličom za plnenie verejných úloh, bude môcť stanovovať a vyplácať mzdy vo verejnom sektore.

Už v stratégii reformy verejnej správy bol vládou SR schválený rámcový zoznam kompetencií, ktoré mali byť zákonmi prenesené na obe úrovne samosprávy (obce a vyšší územný celok). V tom istom dokumente boli definované aj **dôvody nevyhnutnosti** vzniku samosprávy vyšších územných celkov, medzi inými napríklad:

- a) historický vývoj na území Slovenska smeroval ku konštituovaniu dvoch úrovní samosprávy a ovplyvnil územnú štruktúraciu krajiny reprezentovanú územnými celkami so špecifickými kultúrno-historickými, sociálno-ekonomickými a urbanistickými väzbami,
- b) absencia druhej úrovne samosprávy je vážnou brzdou racionalizácie delby funkcií medzi

⁴ Ústava síce garantuje vznik a existenciu orgánov územnej samosprávy, ale o miere decentralizácie kompetencií a financií bude rozhodovať NR SR jednoduchými zákonmi.

⁵ O tom, ako sa s týmito princípmi doteraz vysporiadala vláda a zákonodarný zbor, hovoria nasledujúce kapitoly.

- štátnou správou a územnou samosprávou, napomáha byrokracii, vysokej nákladovosti, nízkej účinnosti a slabej kontrole verejnej správy,
- c) absencia druhej úrovne samosprávy je prekážkou pre uplatnenie princípu subsidiarity, pre ďalší krok adaptácie územnej štruktúry „európskym“ smerom,
 - d) ústava SR predpokladá vznik druhej úrovne územnej samosprávy v súlade s viacerými európskymi chartami a dohovormi,
 - e) bez existencie samosprávy vyšších územných celkov nie je možné uplatňovať regionálnu politiku, založenú na využívaní endogénnych rastových faktoroch.

Koncepcia predpokladala, že samospráva vyššieho územného celku bude **vykonávať pôsobnosť** vyplývajúcu z jeho postavenia:

- a) právnickej osoby, t. j. bude hospodáriť s vlastným majetkom a vlastnými príjmami (najmä samostatne nadobúdať a scudzovať veci a majetkové práva do vlastníctva), spravovať dane a poplatky, zostavovať rozpočet a hospodáriť podľa neho. Touto pôsobnosťou vyšší územný celok zabezpečuje svoju existenciu a utvára materiálny základ pre vlastnú činnosť ako verejnoprávna korporácia a správny orgán,
- b) verejnoprávnej korporácie, t. j. bude plniť tie úlohy územnej samosprávy, ktoré nemôžu zabezpečovať obce jednotlivo, alebo ich zabezpečovanie je pre väčšie územné celky výhodnejšie. Touto pôsobnosťou vyšší územný celok zabezpečuje sociálno-ekonomický rozvoj územia, vyrovnávanie rozdielov vo vybavenosti územia, spoločné služby pre všetky obce územia a ich obyvateľov. Materiálnym zdrojom tejto pôsobnosti je jednak vlastný majetok a vlastné príjmy, štátna podpora z prerozdelenia finančných prostriedkov a podpora z finančného vyrovnávania medzi regiónmi,
- c) správneho orgánu, t. j. samospráva vyššieho územného celku bude pôsobiť ako správny orgán v systéme verejnej správy v rozsahu jednotlivo vymedzenom zákonmi. Bude robiť správne úkony vyplývajúce z jeho vlastnej pôsobnosti ako územného celku a z úloh prenesených zo štátu.

Z pôsobnosti samosprávy vyššieho územného celku je potrebné **vylúčiť**:

- a) plnenie úloh patriacich k základným úlohám štátu podľa ústavy alebo podľa povahy vecí (obrana štátu, správa štátu, správa majetku štátu, výkon štátnej správy, zabezpečovanie súdnictva a prokuratúry, štátoobčianske veci, bezpečnosť štátu, základnú dopravnú sieť, medzinárodné vzťahy),
- b) vykonávanie správy bezprostredne sa týkajúcej postavenia fyzických a právnických osôb (individuálno-rozhodovacia činnosť v konkrétnych prípadoch),
- c) výkon štátneho dozoru a dohľadu nad obcami, inými samosprávnymi subjektmi verejného a súkromného práva a občanmi.

Z hľadiska **nomenklatúry pôsobností** má mať samospráva vyššieho územného celku:

- a) normotvornú právomoc (uznášanie sa na všeobecne záväzných nariadeniach),
- b) rozhodovaciu právomoc do vnútra (o vlastnom majetku, o veciach územného rozvoja, o spoločných veciach týkajúcich sa celého územia), ale aj navonok (rozhodovanie o ekonomických činnostiach v území, územno-plánovacie rozhodovanie, daňové a poplatkové veci),
- c) kontrolnú právomoc (k vlastným organizáciám, k nakladaniu s vlastným majetkom, k vlastným financiam),
- d) sankčnú právomoc (ukladanie sankcií v oblasti priestupkov),
- e) kreačnú právomoc (zriaďovanie vlastných iniciatívnych, kontrolných a výkonných inštitúcií, vlastných organizácií).

2. DRUHÁ ÚROVEŇ SAMOSPRÁVY V NIEKTORÝCH ŠTÁTOCH EURÓPSKEJ ÚNIE A JEJ POROVNANIE SO SAMOSPRÁVOU VYŠŠIEHO ÚZEMNÉHO CELKU V SR

V členských štátoch Európskej únie neexistuje jednotný systém verejnej správy. Jednotlivé systémy sú prevažne starými, tradičnými štruktúrami, ktoré v posledných desaťročiach prechádzali procesom zmien a modernizácie. Zmeny v rámci vzájomného približovania sa udiali pod vplyvom komunitárneho práva najmä legislatívnou činnosťou inštitúcií EÚ a cestou judikátov Európskeho súdneho dvora. Paralelne prebiehal v štátoch Európskej únie v druhej polovici 20. storočia proces decentralizácie.

Európska únia verí, že rozhodnutia vo verejnej správe by mali byť prijímané na úrovni čo najbližšie k ľuďom a uznáva miestnu samosprávu aj prostredníctvom Výboru miestnej a regionálnej samosprávy, ktorý vznikol na základe Maastrichtskej dohody. Výbor má 222 členov, ktorí sú menovaní členskými štátmi na 4 roky.

Druhá úroveň samosprávy v niektorých štátoch EÚ

Ako príklady sú zvolené niektoré unitárne štáty EÚ, ktoré sú aj veľkosťou porovnateľné so Slovenskou republikou.

DÁNSKO

Dánsko je konštitučnou monarchiou. Má 5,2 milióna obyvateľov a rozlohu 43 000 km². Územne sa člení na 275 obcí a 14 *amterov* (každý má 5–32 obcí), dve mestá (Kodaň a Fredriksberg majú štatút amteru aj obce).

Ústavná úprava

§ 82

Zákon upraví právo obcí nezávisle riadiť svoje záležitosti pod dohľadom štátu.

Zákonná úprava

Local Government Act prijatý v roku 1968 rozdelil úlohy medzi centrálnu správu, amter a obec s tým, že každej z týchto úrovní je presne vymedzená zodpovednosť v definovaných oblastiach. Z hľadiska hierarchie nie sú vzťahy nadriadenosti a podriadenosti medzi jednotlivými úrovňami. Administratívny systém je jednotný. Správa sa musí riadiť legislatívou parlamentu. Záležitosti, ktoré parlament prostredníctvom zákona delegoval na obec, resp. amter, sú spravované bez zasahovania ústrednej správy.

Amteru prináležia funkcie: nemocnice, strediská pre postihnutých, strediská mládeže, stredné školy a príprava pre 16–19 ročných, regionálne divadlá, múzeá, programy životného prostredia, stavba a údržba hlavných ciest, regionálne plánovanie, využívanie pôdneho fondu a hospodársky rozvoj. Činnosť je financovaná z daní (60 %), finančných dotácií vlády (20 %), ostatné tvoria regionálna daň a ostatné príjmy z hospodárskych aktivít.

Rada amterov má 13–31 členov, predsedu rady a vedúceho správy. Rada má 5 komisií: finančnú, vzdelávania a kultúry, technickú a životného prostredia, sociálneho zabezpečenia a zdravia a komisiu pre nemocnice. Komisie nie sú určené zákonom, ale vychádzajú z potrieb amterov. Funkcia predsedu je politická, vykonávaná na plný úväzok a platená.

Vláda má s amtermi dohodu o sprostredkovaní prostriedkov štrukturálnych fondov EÚ, ktorá sa stala vzorom aj pre ostatné krajiny Európy.

FÍNSKO

Fínsko je republikou, zákonodarná moc patrí parlamentu. Exekutívu vykonáva prezident a štátna rada. Prezident je volený priamo, menuje Radu, ktorá sa zodpovedá parlamentu a musí mať jeho dôveru. Pristúpením štátu k EÚ sa v roku 1994 vytvorila aj druhá úroveň samosprávy.

Fínsko má 5 miliónov obyvateľov a rozlohu 338 000 km². Územne sa člení na 455 obcí a 19 regiónov + 1 autonómny región. Regióny sú v podstate federácie obcí, majú vlastný rozpočet, ale nemajú vlastnú právomoc vyberať dane. Pred rokom 1994 slúžili ako celky štátnej správy, nie ako druhá úroveň samosprávy. Boli riadené guvernérom. Funkcie regiónu boli najmä kontrola a dohľad nad plánovaním, poriadkom a verejnou bezpečnosťou, stavebným a bytovým rozvojom, zdravotníctvom, sociálnym zabezpečením, školstvom a cenovým dohľadom.

Ústavná úprava

Čl. 50

Pre účely všeobecnej správy je Fínsko ďalej rozdelené do regiónov, registrujúcich obyvateľstvo do okresov a obcí. Zmeny v počte provincií určuje zákon. Všetky zmeny v správnom členení určuje Štátna rada, ak inak nestanoví zákon. Ak to okolnosti umožňujú, pri zmene hraníc správnych okresov, berie sa ohľad na to, aby boli okresy jednojazyčné, fínsky alebo švédsky hovoriace, alebo aspoň aby jazykové menšiny boli čo najmenšie.

Čl. 51

V čele regiónu je guvernér. Správa obcí je založená na samospráve občanov vykonávanej na základe zvláštnych zákonov upravujúcich tieto záležitosti. Spôsob a rozsah výkonu samosprávy občanov v správnych okresoch väčších ako obec je tiež upravený zákonom. Zákon tiež stanoví rozsah účasti cudzincov na obecnej správe.

Čl. 52

Samostatné ustanovenia upravia postavenie úradov, ktoré existujú alebo budú vytvorené pre rôzne odvetvia štátnej správy.

Zákonná úprava

Municipálny zákon z roka 1976 zjednotil štruktúru municipalít a upravil ich kompetencie.

ÍRSKO

Írska republika má 3,45 milióna obyvateľov a rozlohu 70 000 km². Írsky systém je jeden z najcentralizovanejších v Európskej únii. Vzťahy a spolupráca medzi miestnou a centrálnou úrovňou sú predmetom veľmi prísnej zákonnej, správnej a finančnej kontroly. Írska ústava neobsahuje zmienku o miestnej samospráve.

Verejná správa sa skladá z ústredných orgánov štátu, miestnych orgánov a štátom dotovaných organizácií.

Írsko je rozdelené na 29 *counties*, 54 *municipalít* a 5 *city corporations*.

Miestne orgány odvodzujú svoju moc, funkcie a povinnosti z parlamentných zákonov, zo štátov schválených parlamentom a vlastných výnosov, ktoré môžu, ale nemusia, byť potvrdzované centrálnymi orgánmi.

Hlavnými úlohami *counties* sú: starostlivosť o progresívny rozvoj územia, ochrana životného prostredia a pamiatok, plánovanie, starostlivosť o komunikácie, bývanie, vodné hospodárstvo, verejné osvetlenie a pod. Výkony správy v oblasti zdravotníctva, školstva, sociálnych služieb sú naďalej v kompetencii štátu.

Írsko má slabo rozvinutý systém miestnej samosprávy.

ŠVÉDSKO

Švédsko je konštitučnou monarchiou. Má 8,6 milióna obyvateľov a rozlohu 500 000 km². Územne sa člení na 288 obcí a 24 *lanstigkomuner*.

Ústavná úprava

Čl. 7

Vo Švédsku existujú obecné samosprávy a oblastné samosprávy. Rozhodovaciú právomoc v územných samosprávnych celkoch vykonáva volené zhromaždenie. Územné celky môžu ukladať dane k plneniu svojich úloh.

Zákonná úprava

Lanstigkomuner a obce sa opierajú o zásady vytýčené v zákone o miestnej správe, ktoré určujú dve kategórie úloh:

- a) úlohy vo všeobecnej právomoci obcí a lanstigkomuner
- b) úlohy založené na zvláštnej legislatíve

Delenie vychádza z princípu, že zodpovednosť medzi oboma úrovňami je založená na povinnosti obcí vykonávať miestne úlohy dotýkajúce sa priamo záujmov občanov žijúcich v obci, zatiaľ čo lanstigkomuner zaisťujú úlohy vyžadujúce väčšiu populačnú základňu.

Porovnanie samosprávy vyšších územných celkov s obdobnými úrovňami v európskych štátoch

Slovenská republika je podľa ústavy unitárnym štátom a návrh koncepcie nepočítal s tým, že by sa mala stať štátom regionálnym, resp. federalizovaným. Vzhľadom na veľkosť SR je vhodné aby existovali maximálne 3 úrovne verejnej správy. Koncepcia decentralizácie navrhla vznik druhej úrovne samosprávy, t. j. samosprávu vyšších územných celkov v súlade s Ústavou SR. Vzhľadom na rozsah kompetencií je porovnateľnou úrovňou v krajinách EÚ tzv. medzičlánok miestnej samosprávy, a preto je potrebné pri akomkoľvek porovnávaní s ostatnými krajinami rešpektovať rovnocenné úrovne územných celkov. Tabuľka na nasledujúcej strane uvádza počet celkov na jednotlivých úrovniach volenej samosprávy.

Územnosprávne usporiadanie krajín EÚ v porovnaní so SR

Štát	Počet obyvateľov v mil.	Rozloha v tis. km ²	Regionálna samospráva	Druhá úroveň samosprávy	Miestna samospráva
Belgicko	10,1	30,5	3 regions 3 communities	9 provinces	597 communes
Dánsko	5,25	43	—	14 amter	275 kommuner
Fínsko	5,12	338	1 autonomous regions	19 regions	455 kommuner
Francúzsko	59,9	547	26 région	100 départements	36 433 communes
Grécko	10,5	132	—	—	359 demoi 5 562 koinotikes
Holandsko	15,53	42	—	12 provinces	633 municipalities
Írsko	3,5	70	—	29 counties	54 municipalities 5 city corporations
Luxembursko	0,44	2,6	—	—	118 communes
Nemecko	81,9	357	16 länder	426 kreise	16 068 gemeinde 117 kreisfreie Städte
Portugalsko	10,5	92	2 autonomous regions	—	305 municipios 4 220 freguesias
Rakúsko	8,06	83,8	9 länder	—	2 347 gemeinde
Španielsko	39,3	505	17 regions	50 provincias	8 098 municipios
Švédsko	8,84	500	—	24 landsting	288 kommuner
Taliansko	57,4	300	20 régions	95 provincies	8066 communi
Veľká Británia	58	244	—	34 counties	238 districts 167 unitary uthorities
Slovensko návrh	5,40	49	—	8 krajov**	2883 obcí (169*)

* uvažovaný počet miestnych správnych jednotiek

** rovnaká porovnateľnosť platila aj pre vládou navrhovaných 12 vyšších územných celkov

Pozn.: Pri počtoch druhej úrovne samosprávy sú uvedené len územné jednotky, teda nie aj napr. mestá, ktoré majú v štruktúre verejnej správy v určitom štáte štatút mesta, ale aj ďalšej samosprávnej jednotky. (Príklad: v minulosti bola Bratislava hlavným mestom SR, zároveň však mala postavenie jedného kraja – 3 + Bratislava). Takéto údaje sú uvedené napr. v ďalšej tabuľke pri údajoch o Dánsku, Švédsku a Fínsku.

Súčasnú aj koncepciou navrhované územné a správne usporiadanie na úrovni vyššieho územného celku je porovnateľné s charakteristikou vyšších územných a správnych celkov krajín Európy (pri zohľadnení veľkosti týchto krajín, rozsahu kompetencií a organizácie štátu).

Štát	počet obyvateľov	počet vyšších celkov	interval počtu obyvateľov
Dánsko	5 200 000	14 + 2	45 000–600 000
Fínsko	5 000 000	19 + 1	25 000–1 278 000
Švédsko	8 600 000	22 + 1	57 000–1 640 000
Maďarsko	10 500 000	19	223 000–1 930 000
Česká republika	10 000 000	14	300 000–1 287 000
Slovenská republika	5 400 000	návrh 12 skutočnosť 8	266 636–729 343 547 173–763 911

Vyššie územné celky a NUTS

V rámci diskusie o zmene územného členenia sa plietlo porovnávanie neporovnateľných územných jednotiek.

Je potrebné rozlišovať vnútorné správne jednotky štátu a plánovacie jednotky. NUTS (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) je územná systemizácia používaná EÚ pre vymedzenia cieľov a prijímanie pomoci vo forme programov a prostriedkov z fondov EÚ, t. j. ide o typickú plánovacia jednotku. Z hľadiska vymedzovania cieľov a prijímania podpory je najvýznamnejšie vymedzenie jednotiek na úrovni NUTS II.

Pre Európu je charakteristická veľká rozdielnosť veľkosti správnych jednotiek ako aj plánovacích regiónov, najmä na úrovni NUTS II. Zo 167 územných celkov krajín EÚ začlenených do kategórie NUTS II majú jednotlivé územia nasledovné veľkosti:

počet obyvateľov (mil.)	do 0,5	0,5–1,0	1,0–1,5	1,5–2,0	2,0–5,0	5,0–10,0	nad 10,0
počet územných celkov	26	29	34	26	43	8	1

Porovnanie správnych jednotiek na druhej úrovni samosprávy a NUTS II.

štát (U)nitárny štát	počet obyvateľov v mil.	rozloha v km ²	počet VÚC (druhá úroveň samosprávy)	počet NUTS II.	interval počtu bytovateľov
Belgicko	10,1	30 500	8 + 1	11	242 000–1 633 000
Dánsko (U)	5,253	43 000	12 + 2	1	5 353 000
Španielsko	39,266	505 000	50	18	260 000–5 000 000
Francúzsko	59,9	547 000	96	26	268 000–5 000 000
Taliansko	57,4	300 000	96	20	119 000–5 800 000
Veľká Británia	58,0	244 000	34	37	400 000–4 700 000
SRN	81,9	357 000	426	40	506 000–6 013 000
Holandsko	15,529	42 000	12	12	274 000–3 340 000
Írsko (U)	7,8	70 000	26	1	3 563 000
Švédsko (U)	8,838	500 000	22 + 1	8	391 000–1 740 000
Grécko	10,5	132 000	51	13	200 000–1 777 777
Rakúsko	8,059	838 000	9	9	200 000–1 596 000
Fínsko (U)	5,124	338 000	19 + 1	6	558–1 813 000
Portugalsko	10,5	92 000	18	5 + 2	242 000–3 539 000
Česká republika (U)	10,32	78 866	14	8	1 130 000–1 663 000
Maďarsko (U)	10,19	93 000	19	7	993 000–2 886 000
Poľsko (U)	38,62	312 683	373	16	1 017 000–5 060 000
Slovenská republika	5,738	49 000	8	4	617 049–1 874 799

Pozn.: Aj tu je pre lepšiu prehľadnosť uvedený pri niektorých štátoch počet vyšších územných celkov ako územných a správnych jednotiek plus počet miest, ktoré majú zároveň štatút vyššieho územného celku (napr. Švédsko – 22 regiónov plus Štokholm, Dánsko – 12 regiónov plus Kodaň a Frederiksborg, atď.).

Ekonomická autonómnosť regiónov je vo väzbe na fiskálnu decentralizáciu a mieru prerozdelenia verejných financií veľmi dôležitá. To však ešte neznamená, že v súčasnosti, a najmä v budúcnosti, bude rozhodujúcim faktorom pre ekonomickú autonómnosť regiónu rozloha územia, resp. počet obyvateľov. Informačná spoločnosť, globalizácia ekonomiky naznačujú iný vývoj. Naopak, pri predpokladaných trendoch a v rámci zjednocovania Európy zohrajú významnú úlohu prirodzené regióny, ktoré nevznikli ako štatistické jednotky, ale ako územie rešpektujúce prírodné, ekologické, ekonomické a ľudské faktory. Základom pre tvorbu štatistických jednotiek je regionalizácia krajiny, vychádzajúca zo stáročných tradícií, a tie zase z prírodných podmienok a geografického členenia krajiny.

Pre získanie podpory zo štrukturálnych fondov Európskej únie sa územné celky v rámci štátu môžu spájať do štatistických jednotiek NUTS II. V niektorých krajinách bol takouto štatistickou jednotkou dokonca celý štát (Dánsko, Slovinsko, pobaltské štáty). Nepovažujeme preto za rozhodujúce, aby sa územná organizácia SR podriaďovala dočasným podmienkam vyplývajúcim z možnosti čerpania podporných programov EÚ, ale opačne, aby sa na základe prirodzenej regionalizácie krajiny vytvárali územné jednotky a subjekty, ktoré budú adresátom podpory. Rovnako sa môžu spájať v rámci cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce.

Pre začlenenie do príslušnej úrovne je platná nová smernica Európskej komisie, ktorá definuje intervaly počtu obyvateľov:

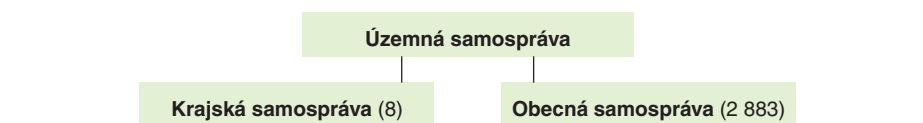
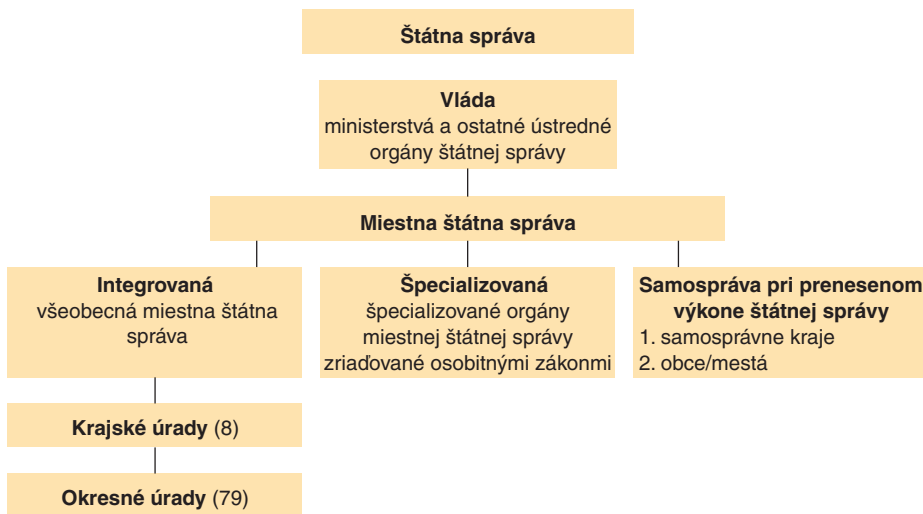
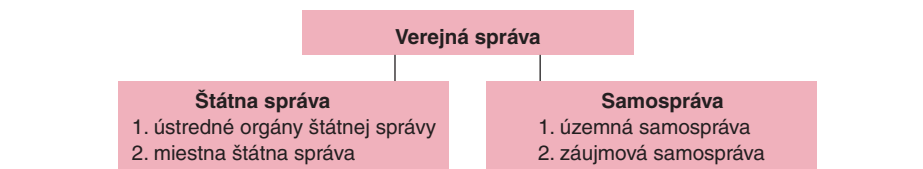
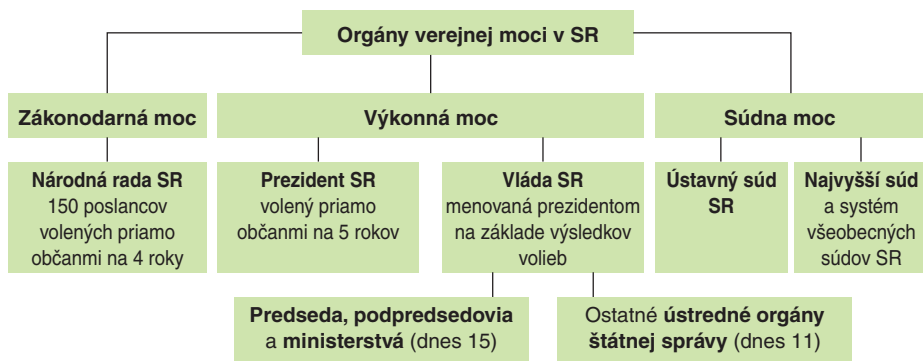
štatistická jednotka	spodná hranica	horná hranica
NUTS I	3 000 000	7 000 000
NUTS II	800 000	3 000 000
NUTS III	150 000	800 000

Pozn.: Pri neadministratívnom celku, ktorý vznikne spojením administratívnych celkov, je možnosť výnimky z rozpätia.

3. KOMENTÁR K VYBRANÝM ZÁKONOM

Štruktúra orgánov verejnej moci v Slovenskej republike

Pozn.: V nasledujúcich schémach sa zámerné nezaobráme súdmi ako orgánmi verejnej moci, záujmovou samosprávou, verejnoprávnymi organizáciami ako časťou verejnej správy.

V súvislosti s prácami na reforme verejnej správy, resp. jej decentralizácie a v nadväznosti na prijaté zákony č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) a č. 303/2001 Z. z. o voľbách do orgánov samosprávnych krajov a o doplnení Občianskeho súdneho poriadku, schválila Národná rada Slovenskej republiky niekoľko zákonov, ktoré majú spustiť proces decentralizácie od začiatku roka 2002. V predkladanom komentári sú okomentované zákony o samospráve vyšších územných celkov, tzv. „kompetenčný“ zákon a zákon o majetku obcí a vyšších územných celkov.

Vo farebných rámečkoch sú uvedené komentáre k diskutabilným ustanoveniam.

Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch)

Tak ako je pre obce základným právnym predpisom zákon o obecnom zriadení (č. 369/1990 Zb.), pre vyššie územné celky je ním tento zákon. Ide o organizačnú normu, ktorá obsahuje ustanovenia o postavení samosprávneho kraja, zakotvuje územné členenie Slovenskej republiky, pôsobnosti samosprávneho kraja, vzťah samosprávneho kraja k štátnym orgánom, obciam a iným právnickým osobám, normotvorbu samosprávneho kraja, základné ustanovenia o financovaní, majetku, ustanovenia o poslancoch, zastupiteľstve, predsedovi samosprávneho kraja a niektorých ďalších orgánoch druhej úrovne samosprávy.

Vyšší územný celok zakotvuje Ústava SR v čl. 64 a nasledujúcich ako jeden z územných, samosprávnych a správnych celkov SR, ktoré tvoria územnú samosprávu (druhým, základným je **obec**). Zákon v úvode hovorí, že vyšší územný celok je **samosprávny kraj**.

Samosprávne kraje

V § 1 ods. 3 sú vymenované samosprávne kraje, ktoré sa zriaďujú spolu s ich sídlami. Územný obvod samosprávneho kraja sa zhoduje s územným obvodom kraja – územnej jednotky pre výkon štátnej správy, ide teda o **symetrický model** územného a administratívneho usporiadania štátu. Územný obvod samosprávneho kraja (a aj jeho sídlo, i keď to zákon vyslovene neustanovuje) je možné meniť iba zákonom. Samosprávny kraj je zo zákona právnickou osobou. Vo veciach územnej samosprávy možno samosprávnemu kraju ukladať povinnosti len zákonom a na základe medzinárodnej zmluvy.

Na samosprávny kraj možno zákonom preniesť aj niektoré úlohy štátnej správy. S týmto prenesením štát poskytne samosprávnemu kraju aj potrebné finančné a iné materiálne prostriedky. Orgánmi samosprávneho kraja sú zastupiteľstvo samosprávneho kraja a predseda samosprávneho kraja.

Základné pôsobnosti

Zákon v § 4 ustanovuje základné pôsobnosti samosprávneho kraja. Tu ide vlastne o **pôvodné pôsobnosti** samosprávneho kraja, ktorými sa má starať o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Ide najmä o:

- zabezpečenie tvorby a plnenia programu sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja územia samosprávneho kraja,
- vykonávanie plánovacích činností, ktoré sa týkajú územia samosprávneho kraja,

- obstarávanie, prerokúvanie a schvaľovanie územnoplánovacích podkladov a územných plánov regiónov (ktoré sa tu, nie celkom správne, stotožňujú s územím krajov),
- účelné využívanie miestnych ľudských, prírodných a iných zdrojov,
- vykonávanie vlastnej investičnej a podnikateľskej činnosti v záujme zabezpečovania potrieb a rozvoja samosprávneho kraja a jeho obyvateľov,
- zakladanie, zriaďovanie, zrušovanie a kontrola svojich rozpočtových a príspevkových organizácií (podľa zákona č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách) a iných právnických osôb,
- podieľanie sa na tvorbe a ochrane životného prostredia,
- utváranie podmienok na rozvoj výchovy a vzdelávania, najmä na stredných školách a na ďalší rozvoj vzdelávania,
- utváranie podmienok na tvorbu, prezentáciu a rozvoj kultúrnych hodnôt a aktivít, ochrana pamiatkového fondu,
- koordinovanie rozvoja cestovného ruchu,
- koordinovanie rozvoja telesnej kultúry a starostlivosti o deti a mládež,
- spoluprácu s obcami pri tvorbe programov sociálneho a ekonomického rozvoja obcí,
- podieľanie sa na riešení problémov nadobecného charakteru v rámci samosprávneho kraja,
- spoluprácu s územnými celkami a s orgánmi iných štátov,
- vykonávanie ďalších pôsobností podľa osobitných zákonov.

Tento zoznam je iba rámcovým zoznamom základných pôsobností samosprávneho kraja, podrobnejšie sa pôsobnosťami samosprávnych krajov zaoberajú ustanovenia „kompetenčného zákona“, t. j. zákona o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky (zákon č. 416/2001 Z. z.).

Medzinárodná spolupráca

samosprávneho kraja, jej základné zásady a formy sú stanovené v § 5. Vyžaduje sa dohoda o spolupráci, zákon predpisuje pre dohodu **písomnú formu** ako povinnú, bez písomnej formy je zmluva neplatná. Dohoda musí byť schválená nadpolovičnou väčšinou všetkých poslancov zastupiteľstva a vopred schválená územným celkom alebo orgánom iného štátu. Vyžaduje sa, aby dohodu pred konečným uzavretím – podpísaním – vopred prerokovali a schválili príslušné orgány oboch zmluvných strán.

Samosprávny kraj má právo stať sa členom medzinárodného združenia územných celkov alebo územných orgánov. Samosprávny kraj je povinný zaslať krajskému úradu, v územnom obvode ktorého má sídlo, rovnopis dohody o spolupráci alebo dokladu o členstve v medzinárodnom združení.

Vzťahy samosprávneho kraja

k štátnym orgánom, obciam a iným právnickým osobám upravuje § 7. Jedná sa najmä o poskytovanie údajov z rôznych evidencií, spoluprácu so štátnymi orgánmi, s inými samosprávnymi krajinami, obcami a inými právnickými osobami, upozorňovanie na nedostatky, poskytovanie súčinnosti, a pod.

Ak sa program zasadnutia zastupiteľstva týka úloh miestnej štátnej správy, na zasadnutí sa zúčastňuje **prednosta** príslušného krajského úradu.

Štátne orgány vykonávajú dozor a kontrolu nad činnosťou samosprávneho kraja v rozsahu vymedzenom v osobitných zákonoch (napr. zákon o Najvyššom kontrolnom úrade, zákon o rozpočtových pravidlách, zákon o prokuratúre, ...).

Normotvorba

Zákon v § 8 upravuje podmienky, za ktorých môže samosprávny kraj vydávať všeobecne záväzné nariadenia (VZN). Môže tak robiť vo veciach **územnej samosprávy** a vo veciach, v ktorých plní úlohy **štátnej správy**.

- V prvom prípade VZN nesmú byť v rozpore s Ústavou SR, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada SR a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, so zákonmi a nariadeniami vlády. Zákon sa tu, v prípadoch nariadení vlády, odvoláva na tie nariadenia, ktoré súvisia s vykonaním európskej dohody o pridružení uzatvorenej medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na strane jednej a Slovenskou republikou na strane druhej a s vykonaním medzinárodných zmlúv podľa čl. 7 ods. 2 Ústavy SR. Takéto oprávnenie musí vláde ustanoviť zákon (zákon č. 19/2002 Z. z.).
- Vo veciach, v ktorých plní samosprávny kraj úlohy štátnej správy, môže vydávať VZN len na základe splnomocnenia zákonom a v jeho

Ustanovenie § 8 ods. 3 hovorí, že ak je vláda SR toho názoru, že schválené VZN je v rozpore s národnými záujmami alebo so záujmami vyšších územných celkov alebo obcí, vráti ho zastupiteľstvu prostredníctvom prednostu krajského uradu v lehote určenej na podpísanie. Nariadenie môže zastupiteľstvo schváliť v znení námietok vlády. V opačnom prípade nariadenie stráca platnosť, ak o tom rozhodne krajský súd na návrh vlády.

Problém je v tom, že ide o **neprípustné zasahovanie jednej zložky moci do druhej**, o prípad popretia zásady trojdelenia moci. Je neprípustné, aby menovaný orgán s nižšou legitimitou, menovaný zbor úradníkov – vláda, rušila platnosť rozhodnutia orgánu, ktorý je priamo volený a tým má vyššiu legitimitu. Ani výklad tohto ustanovenia nie je jednoznačný. Žiaden právny predpis právneho poriadku Slovenskej republiky totiž neuvádza legálnu definíciu „národných záujmov“. Akákoľvek vláda si potom môže toto ustanovenie vykladať ľubovoľne a zasahovať tak neprípustným spôsobom do činnosti a fungovania krajskej samosprávy.

V tejto súvislosti sa objavil aj názor, že spomenuté ustanovenie je protiústavné. Určite je v rozpore s ústavným princípom trojdelenia moci, právne záväzný je však text ústavy, nie princípy, na ktorých je založená. Ústava SR v čl. 67 ods. 3 hovorí: *„Štát môže zasahovať do činnosti obce a vyššieho územného celku len spôsobom ustanoveným zákonom“*. Keďže práve spôsob zásahu do činnosti - v tomto prípade samosprávneho kraja - ustanovuje práve tento zákon, jeho ustanovenie § 8 ods. 3 pravdepodobne nie je v rozpore s Ústavou SR – aj keď nie je dobré. To však neznamená, že to ustanovenie je celkom „v poriadku“. Ústava SR na inom mieste, v čl. 125 ods. 1 písm. c), hovorí, že *„Ústavný súd rozhoduje o súlade všeobecne záväzných nariadení podľa čl. 68 (o VZN obcí a vyšších územných celkov vydaných vo veciach územnej samosprávy) s ústavou, s ústavnými zákonmi, s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, a so zákonmi, ak o nich nerozhoduje iný súd“*. Samozrejme, nehovorí sa tu nič o tom, kto by mal rozhodovať o nesúlade VZN s národnými záujmami, či záujmami iných samospráv. Preto sa ako najvhodnejšie riešenie javila úprava § 8 ods. 3 jeho novelou, resp. vypustením. Po vrátení zákona prezidentom na opätovné prerokovanie sa o to poslanci NR SR pokúsili v decembri roku 2001, nenašla sa však dostatočná podpora a toto kontroverzné ustanovenie zostalo súčasťou zákona.

Iný právny názor hovorí, že ani osobitný zákon, na ktorý sa odvoláva ústava, nemôže obsahovať čokoľvek a ustanovenie zákona o zásahoch vlády do výkonu samosprávy v tomto prípade je také hrubé, že nie je v súlade s Ústavou SR.

medziach. Takéto VZN nesmie byť v rozpore s právnymi predpismi, ktoré sú spomenuté pri VZN vydávaných vo veciach samosprávy, plus so záväznými predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Samosprávny kraj sa musí v týchto prípadoch správať ako orgán štátnej správy.

VZN sa vyhlasuje vyvesením jeho úplného znenia na úradnej tabuli samosprávneho kraja najmenej na 30 dní. **Účinnosť** nadobúda 30. dňom od vyvesenia, pokiaľ v ňom nie je ustanovený neskorší začiatok účinnosti. Pri naliehavom verejnom záujme sa môže ustanoviť aj skorší začiatok účinnosti, najskôr však dňom vyhlásenia. Samosprávny kraj má povinnosť zasielať jeden exemplár nariadenia každej obci na svojom území a krajskému úradu.

Financovanie samosprávneho kraja

Základom finančného hospodárenia je **rozpočet**, ktorý sa zostavuje na obdobie jedného kalendárneho roka. Zákon rámcovo vymenúva, ktoré sú **vlastné príjmy** samosprávneho kraja (napr. výnosy z majetku samosprávneho kraja, z pokút, z dobrovoľných zbierok, ...), detailnejšie je to upravené novelou zákona č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách. Zákon tiež rámcovo vymedzuje **výdavky** samosprávneho kraja.

Návrh rozpočtu samosprávneho kraja musí byť pred schválením najmenej **15 dní verejne prístupný**. Samosprávny kraj vedie účtovníctvo podľa zákona o účtovníctve (zákon č. 563/1991 Zb. v znení neskorších predpisov). Ročnú **účtovnú závierku** samosprávneho kraja povinne overuje **auditor**.

Majetkom samosprávneho kraja sa zaoberá osobitný zákon (zákon č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov).

Keďže ešte stále nedošlo k finančnej decentralizácii (a Ministerstvo financií ju plánuje až na rok 2004), pri schvalovaní rozpočtov na rok 2002, okrem financií na výkon prenášaných kompetencií, nebolo jasné, ako sa má naplniť príjmová stránka rozpočtov samosprávnych krajov. Finančné potreby samosprávnych krajov bližšie nerieši ani zákon o štátnom rozpočte na rok 2002.

Postavenie zastupiteľstva,

ako jedného z orgánov samosprávneho kraja, je definované v § 11. Je to zbor zložený z poslancov samosprávneho kraja, ktorí sú zvolení v **priamych voľbách na štyri roky**. Počet poslancov zastupiteľstva na celé volebné obdobie určuje zastupiteľstvo podľa kľúča 1 poslanec na 12 000 až 15 000 obyvateľov. Zastupiteľstvo je volené podľa osobitného zákona (zákon č. 303/2001 Z. z. o voľbách do orgánov samosprávnych krajov a o doplnení Občianskeho súdneho poriadku). **Zastupiteľstvo** rozhoduje o základných otázkach samosprávneho kraja, najmä:

- uznáva sa na nariadeniach (VZN),
- určuje zásady hospodárenia, nakladania s majetkom,
- schvaľuje program ekonomického, sociálneho a kultúrneho rozvoja, regionálne rozvojové plány a programy, územnoplánovacie podklady a územné plány regiónov,
- schvaľuje rozpočet samosprávneho kraja a jeho zmeny, kontroluje čerpanie rozpočtu a schvaľuje záverečný účet samosprávneho kraja,
- rozhoduje o prijatí úveru alebo pôžičky,
- rozhoduje o vyhlásení referenda,
- zriaďuje, zakladá, zrušuje a kontroluje právnické osoby samosprávneho kraja, vymenúva a odvoláva ich riaditeľov, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje inak, schvaľuje majetkovú účasť samosprávneho kraja v právnickej osobe,

- schvaľuje dohody o medzinárodnej spolupráci, združovanie prostriedkov a činností samosprávneho kraja, členstvo samosprávneho kraja v združeníach,
- na návrh predsedu volí a odvoláva spomedzi poslancov podpredsedu samosprávneho kraja, na návrh predsedu vymedzuje právomoci, ktoré podpredseda nemôže v čase neprítomnosti predsedu vykonávať, určuje podpredsedovi primeranú odmenu,
- zriaďuje komisie a iné orgány zastupiteľstva, volí a odvoláva ich predsedov a ďalších členov,
- volí na šesť rokov a odvoláva hlavného kontrolóra a určuje mu jeho plat a odmenu,
- určuje odmenu členom komisií, ktorí nie sú poslancami,
- zriaďuje úrad samosprávneho kraja a určuje jeho organizačnú štruktúru,
- schvaľuje rokovací poriadok zastupiteľstva.

Zastupiteľstvo sa schádza **podľa potreby**, najmenej však **raz za dva mesiace**. Zasadnutia zvoláva a vedie predseda samosprávneho kraja. Zastupiteľstvo rokuje vždy v zbere. Je spôsobilé rokovať a uznášať sa, ak je prítomná nadpolovičná väčšina poslancov. Na prijatie **uznesenia** je potrebný súhlas **nadpolovičnej** väčšiny prítomných. Na prijatie **VZN** je potrebný súhlas **trojpäťtinovej** väčšiny hlasov všetkých poslancov. Ak nie je zastupiteľstvo spôsobilé rokovať a uznášať sa, predseda zvolá do 14 dní nové zasadnutie.

Rokovanie zastupiteľstva je **verejné**, ak ho zastupiteľstvo nevyhlási za neverejné. VZN a uznesenie zastupiteľstva podpisuje predseda samosprávneho kraja najneskôr do troch dní od ich schválenia. **Ustanovujúce zasadnutie** zastupiteľstva sa musí konať do 30 dní od vyhlásenia výsledkov volieb.

Je zaujímavé, že zákon vyžaduje prítomnosť nadpolovičnej väčšiny poslancov nielen na to, aby bolo zastupiteľstvo uznášania schopné, ale aj na **rokovanie** zastupiteľstva. To znamená (samozrejme, malo by to byť upravené v rokovacích poriadkoch, pretože sa musia držať zákona), že niekto by mal sledovať, či je pri prerokúvaní bodov programu zasadnutia zastupiteľstva vždy prítomná nadpolovičná väčšina poslancov. Ak nie je, rokovanie by malo byť prerušené. Táto požiadavka je vzhľadom na disciplinovanosť poslancov na Slovensku dosť prísna, je otáznou, či disciplínu takéto ustanovenie zlepší, alebo povedie k ochromeniu činnosti – rokovania zastupiteľstiev. Treťou možnosťou, u nás snáď najpravdepodobnejšou, je tá, že sa toto ustanovenie nebude dodržiavať, nikto nebude jeho dodržiavanie sledovať a nikomu to nebude vadíť. Je ale možné, že poslanci krajských zastupiteľstiev sa budú správať inak, než ich kolegovia z republikového parlamentu.

Práva a povinnosti poslanca

zastupiteľstva samosprávneho kraja upravuje § 12. Ods. 1 upravuje oprávnenia poslanca. Ide o bežné oprávnenia poslanca samosprávneho zastupiteľstva, až na jedno.

V § 12 ods. 1 písm. d) sa poslancovi umožňuje požadovať informácie a vysvetlenia od fyzických osôb a právnických osôb, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť na území samosprávneho kraja, vo veciach týkajúcich sa ich podnikania. Prečo? Podnikateľ nie je žiadnym spôsobom povinný poslancovi takéto informácie dávať, pretože poslanec zastupiteľstva nie je ani orgán činný v trestnom konaní, ani kontrolný orgán na úseku podnikania (resp. ochrany spotrebiteľa). Takéto oprávnenie pre poslanca regionálneho zastupiteľstva je úplne zbytočné, pretože spýtať sa podnikateľa, ako sa mu darí, môže ktokoľvek. Ale podnikateľ – je jedno, či to je právnická alebo fyzická osoba, nie je vôbec povinný na otázky

týkajúce sa jeho podnikania odpovedať len z toho dôvodu, že pýtajúci sa je poslanec zastupiteľstva samosprávneho kraja.

Poslanec na prvom zasadnutí zastupiteľstva, na ktorom sa zúčastní, musí zložiť **poslanecký sľub**. Funkcia poslanca je **nezlučiteľná**:

- s funkciou predsedu samosprávneho kraja,
- s funkciou člena orgánu právnickej osoby zriadenej alebo založenej samosprávnym krajom,
- s funkciou zamestnanca samosprávneho kraja alebo
- s funkciou podľa osobitného zákona.

V tejto súvislosti je trochu nezmyselným ustanovenie, podľa ktorého poslanec nemôže byť členom orgánu právnickej osoby založenej alebo zriadenej samosprávnym krajom. Ustanovenie bolo, v snahe zabrániť poslancom v členstve v „župných“ obchodných spoločnostiach, formulované príliš široko. Zákonodarca si neuvedomil, že právnické osoby nie sú len obchodné spoločnosti, ale aj občianske združenia, nadácie, atď. Ak si napr. samosprávne kraje založia organizáciu – Združenie samosprávnych krajov (podobnú ako napr. ZMOS), táto organizácia sa po registrácii na Ministerstve vnútra stane právnickou osobou. Zakladateľom bude každý samosprávny kraj. To značí, že v orgánoch takéhoto združenia nebude môcť pôsobiť žiadny poslanec zastupiteľstva žiadneho samosprávneho kraja (a len podotýkame, že ani žiadny predseda samosprávneho kraja). To naozaj svedčí o zbytočnej šírke a nezmyselnosti takéhoto ustanovenia. Ak v takej organizácii nemá záujmy samosprávneho kraja zastupovať volený predstaviteľ samosprávneho kraja, je otázka, kto teda. Tu by bolo vhodné obmedziť toto ustanovenie na právnické osoby, v súvislosti s ktorými by mohol nastať konflikt záujmov.

Tento problém sa už v parlamente riešil v súvislosti s podobnými ustanoveniami zákona o obecnom zriadení. Je len otázkou času, kedy sa objaví aj pri výkone činnosti samosprávnych krajov. Potom nastane situácia, aká nastala aj pri obciach, ich starostoch – zákon bude síce platiť, nebude sa dodržiavať (pretože jeho dodržiavanie je v takom prípade častokrát nezmysel) a bude sa čakať, kým sa v parlamente schváli potrebná novela odstraňujúca tieto nedostatky. Za nedodržiavanie zákona nebude nikto postihnutý (ako tomu bolo aj pri starostoch, ktorí zostali členmi orgánov právnických osôb napriek tomu, že následkom toho mali prísť o mandát). Ide o ukážku, ktorá dokumentuje právnu neistotu v oblasti samosprávy.

Zánik mandátu poslanca nastáva zo štandardných dôvodov, výnimkou je len skončenie trvalého pobytu v obci na území samosprávneho kraja, v ktorom bol zvolený. Pri regionálnej povahe samosprávy je to prirodzené. Členstvo poslanca v orgánoch právnických osôb, ktoré boli zriadené alebo založené samosprávnym krajom, nie je dôvodom zániku mandátu poslanca.

Referendum

Zastupiteľstvo vyhlasuje referendum o dôležitých otázkach, ktoré sa týkajú regionálnej samosprávy, alebo ak o to požiada **aspoň 30 % oprávnených voličov**.

Výsledky referenda sú platné, ak sa na ňom zúčastnila aspoň polovica oprávnených voličov a ak bolo rozhodnutie pri-

Požiadavka 30 % oprávnených voličov nie je celkom zosúladená so zákonom o petíciách. Ten totiž ako náležitosť podpisu na petícii neuvádza ani dátum narodenia, ani rodné číslo, z ktorých by sa dalo zistiť, či ten, kto petíciu podpisuje, spĺňa podmienku 18 rokov veku, aby mohol byť oprávnený volič. Preto sa nedá zistiť, či je na spomenu-
tej petícii podpísaných 30 % oprávnených voličov.

játé nadpolovičnou väčšinou platných hlasov účastníkov referenda. O tej istej veci sa môže referendum opakovane vykonať najskôr po uplynutí 24 mesiacov od jeho vykonania.

Predseda samosprávneho kraja

Jeho postavenie, práva a povinnosti upravuje § 16. Je volený obyvateľmi samosprávneho kraja v **priamych voľbách na štyri roky**. Zastupuje samosprávny kraj navonok, je **štatutárnym orgánom** v majetkovoprávnych, pracovnoprávnych a iných vzťahoch.

Predseda rozhoduje vo veciach, v ktorých zákon zveruje samosprávnemu kraju rozhodovanie o právach a povinnostiach právnických osôb a fyzických osôb. Platí teda, že predseda samosprávneho kraja je subjektom v správnom konaní. V zásade platí, že pokiaľ samosprávny kraj **rozhoduje**, ide o pôsobnosť predsedu, pokiaľ samosprávny kraj **schvaľuje**, ide o pôsobnosť zastupiteľstva (samozrejme, nemusí to platiť bez výnimky).

Predseda má vo vzťahu k uzneseniam zastupiteľstva **sistačnú právomoc**, čo znamená, že ak sa domnieva, že uznesenie je v rozpore so zákonom alebo je pre samosprávny kraj nevýhodné, takéto uznesenie nepodpíše v danej zákonnej lehote. Ak bolo takto uznesenie pozastavené, môže ho zastupiteľstvo potvrdiť nadpolovičnou väčšinou hlasov všetkých poslancov. Ak sa tak nestane do dvoch mesiacov od schválenia takého uznesenia, stráca toto uznesenie platnosť.

Funkcia predsedu je **nezlučiteľná** s funkciou:

- poslancu zastupiteľstva,
- člena orgánu právnickej osoby zriadenej alebo založenej samosprávnym krajom,
- štatutárneho zástupcu právnickej osoby s majetkovou účasťou samosprávneho kraja,
- zamestnanca samosprávneho kraja,
- starostu obce alebo primátora mesta,
- podľa osobitného zákona.

Mandát predsedu zaniká zo štandardných dôvodov, výnimkou je opäť skončenie trvalého pobytu v obci na území samosprávneho kraja. Ďalšou výnimkou je vyhlásenie výsledkov referenda, ktorým sa rozhodlo o odvolaní predsedu. Takéto referendum môže byť vyhlásené iba z taxatívnych dôvodov, uvedené sú v zákone v § 15 ods. 2.

Tu by sa žiadalo presne ustanoviť, čo treba rozumieť pod pojmom iné vzťahy. Pri organizačnej norme, akou tento zákon je, je to dôležité, aby sa predišlo interpretačným nedorozumeniam a nepríjemnostiam z toho vyplývajúcim.

V súvislosti s ustanovením o členstve predsedu samosprávneho kraja v orgánoch právnických osôb platí to isté, čo bolo uvedené vyššie o poslancoch. Tu však zákon nezlučiteľné funkcie rozširuje ešte aj o štatutárneho zástupcu právnickej osoby s majetkovou účasťou samosprávneho kraja. Dostí nezmyselne, pretože podľa § 16 ods. 3 **je predseda štatutárnym orgánom samosprávneho kraja v majetkovoprávnych veciach**. V tomto prípade mu však túto činnosť zákon priamo zakazuje.

Podľa § 20 Občianskeho zákonníka „právne úkony právnickej osoby vo všetkých veciach robia tí, ktorí sú na to oprávnení zmluvou o zriadení právnickej osoby, zakladacou listinou alebo zákonom (štatutárne orgány)“. V našom prípade ide o tretiu možnosť, pretože samosprávny kraj je právnickou osobou zriadenou zákonom. Mal by zaň teda konať jeho predseda, ba dokonca v majetkovoprávnych veciach mu to zákon priamo ukladá. V prípade spomenutých právnických osôb, kde ide o majetok samosprávneho kraja, mu to však zákon zakazuje, navyše bez toho, aby určil, kto by v postavení podobnom predsedovmu mal za samosprávny kraj konať. Zákonodarca (a možno ani navrhovateľ zákona – Ministerstvo vnútra SR) si zjavne nevedomil súvislosti, ktoré toto ustanovenie má.

Hlavný kontrolór

Zastupiteľstvo samosprávneho kraja volí na **šesť rokov** a odvoláva hlavného kontrolóra, ktorému je povinné vytvoriť podmienky na jeho činnosť. Ten vykonáva

- kontrolu plnenia úloh samosprávneho kraja,
- kontrolu príjmov a výdavkov rozpočtu samosprávneho kraja a
- kontrolu hospodárenia a nakladania s jeho majetkom.

Hlavný kontrolór riadi **útvary kontroly**.

Funkcia hlavného kontrolóra je **nezlučiteľná** s funkciou:

- poslanca zastupiteľstva,
- predsedu samosprávneho kraja,
- člena orgánu právnickej osoby zriadenej alebo založenej samosprávnym krajom,
- iného zamestnanca samosprávneho kraja alebo podľa osobitného zákona.

Zastupiteľstvo môže hlavného kontrolóra odvolať z jeho funkcie aj pred uplynutím funkčného obdobia na základe taxatívne uvedených dôvodov v zákone. Hlavný kontrolór je zamestnancom samosprávneho kraja.

Komisia

Zastupiteľstvo povinne zriaďuje **mandátovú a finančnú komisiu**. Môže zriaďovať aj **ďalšie komisie** ako svoje stále alebo dočasné poradné, iniciatívne a kontrolné orgány. Členom mandátovej komisie môže byť iba poslanec. Inak sú komisie zložené z poslancov a ďalších osôb zvolených zastupiteľstvom, pričom poslanci musia tvoriť viac ako polovicu členov komisie. Schádzajú sa podľa potreby, spravidla však raz za mesiac. Členovi komisie, ktorý nie je poslancom, môže byť zastupiteľstvom určená a poskytnutá odmena. Ide o ustanovenia známe už zo zákona o obecnom zriadení.

Úrad

Administratívne a organizačné veci zastupiteľstva, predsedu a ďalších orgánov zabezpečuje **úrad**, ktorý tvoria zamestnanci samosprávneho kraja. Úrad zriaďuje zastupiteľstvo, ktoré určuje aj počet jeho zamestnancov a skladbu pracovných funkcií. Prácu riadi a organizuje riaditeľ úradu, ktorý je zodpovedný predsedovi samosprávneho kraja.

Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky

Schválením zákona o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a samosprávne kraje (tzv. malý kompetenčný zákon) sa na orgány samosprávy obcí, miest a samosprávnych krajov prenáša výkon kompetencií, ktoré doteraz vykonávali orgány štátu. Ich prenese-
ním, najmä na obce a mestá, by sa mal výkon verejnej správy viac priblížiť občanovi.

Zákon samotný obsahuje 22 článkov. Článok I má všeobecný a interpretačný charakter, obsahuje predmet zákona, rámcový zoznam kompetencií prenášaných na obce a samosprávne kraje a niektoré ďalšie všeobecné ustanovenia.

Články II až XXI obsahujú novely celkovo 20 zákonov, ktoré doteraz upravovali pôsobnosti štátnych úradov na rôznych úsekoch výkonu verejnej správy. Záverečný článok XXII obsahuje ustanovenia o účinnosti zákona, resp. jednotlivých noviel zákonov, ktoré obsahuje.

V čl. I, v § 1 je vymedzený predmet zákona. Paragrafy 2 a 3 obsahujú rámcové zoznamy pôsobností, ktoré prechádzajú zo štátnych orgánov na obce (§ 2) a na samosprávne kraje (§ 3). Tu

treba zdôrazniť, že sa jedná len o rámcové zoznamy, nie o úplné zoznamy pôsobností, ktoré sú týmto zákonom decentralizované na orgány samospráv obcí a samosprávnych krajov.

Obec a samosprávny kraj zabezpečujú plnenie svojich úloh z vlastných rozpočtov. Pokiaľ ide o prenesený výkon štátnej správy, sú na tieto úlohy poskytnuté orgánom samosprávy prostriedky zo štátneho rozpočtu podľa zákona č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov.

V tejto súvislosti je dôležité ustanovenie § 4 ods. 2, ktoré upravuje tzv. *interpretačné pravidlo*. Rieši možné nejasnosti v prípadoch, keď v zákone nie je uvedené, či sa daná pôsobnosť vykonáva ako samosprávna (resp. tzv. originálna kompetencia), alebo či ide len o prenesenie výkonu štátnej správy na samosprávny orgán. V takom prípade platí, že každá pôsobnosť vykonávaná samosprávnym orgánom je **originálna**, pokiaľ v zákone nie je výslovne ustanovené, že ide o **prenesený** výkon štátnej správy samosprávnym orgánom. Rozdiel je potom v samotnom procese vykonávania tej-ktorej pôsobnosti.

Originálne a prenesené kompetencie

Pri výkone samosprávnej (**originálnej**) pôsobnosti je samosprávny orgán viazaný ústavou, zákonmi, atď., ale samotný výkon pôsobností už podlieha len jeho rozhodovacej právomoci a regulácii vlastnými všeobecne záväznými nariadeniami.

Pri **prenesenom** výkone štátnej správy je orgán samospráv len mechanickým vykonávateľom daných pôsobností, ktoré naďalej zostávajú pôsobnosťami štátneho orgánu. Samosprávny orgán je tu viazaný okrem ústavy, zákonov atď. aj ďalšími podzákonnými právnymi normami – vyhláškami, nariadeniami, smernicami, ... Správa sa ako štátny orgán; prenos výkonu štátnej správy na orgány samosprávy sa uskutočňuje najmä z dôvodu dostupnosti, na základe efektívneho poskytovania danej služby občanom.

Ak už príslušné orgány začali konanie podľa doterajších predpisov, konanie aj dokončia, bez ohľadu na to, že medzitým už mohla tá-ktorá novela zákona, resp. článok tohto „**kompetenčného**“ zákona nadobudnúť účinnosť.

Nasledujúca tabuľka uvádza pôsobnosti prechádzajúce na samosprávne orgány podľa **rámco-
vých zoznamov** uvedených v paragrafoch 2 a 3 na jednotlivých úsekoch:

Farebné rozlíšenie kompetencií:

- originálna pôsobnosť*
- prenesený výkon štátnej správy*

Pôsobnosti na úseku	prechádzajúce na	
	obce	samosprávne kraje
pozemných komunikácií	2	5
	1	
vodného hospodárstva	7	
všeobecnej vnútornej správy	1	
sociálnej pomoci	6	26
územného plánovania a stavebného poriadku	1	4
	2	
ochrany prírody	3	
	1	
školsťva	15	9
	2	2
telesnej kultúry	9	2
divadelnej činnosti	3	4
zdravotníctva	5	8
regionálneho rozvoja	3	4
cestovného ruchu	2	2
dráh		3
cestnej dopravy		7
civilnej ochrany		4
múzeí a galérií		1
osvetovej činnosti		3
knižníc		1
humánnej farmácie		9

Pôsobnosti na jednotlivých úsekoch neprejdú na samosprávne orgány naraz, resp. od jedného časového okamihu. Účinnosť jednotlivých noviel zákonov nastáva až v piatich rôznych termínoch. V nasledovnom rozdelení ide o doby účinnosti jednotlivých článkov, na ktoré je zákon č. 416/2001 Z. z. rozdelený.

Od 1. januára 2002 sú účinné:

1. čl. I – ustanovenia o predmete zákona, rámcové zoznamy prechádzajúcich pôsobností a spoločné ustanovenia (interpretačné pravidlo, finančné zabezpečenie plnenia úloh ...),
2. čl. III – prechod pôsobností na úseku dráh – týkajú sa len samosprávnych krajov,
3. čl. V – prechod pôsobností na úseku vodného hospodárstva, týkajú sa len obcí,
4. čl. VI – nové pôsobnosti na úseku civilnej ochrany – týkajú sa len samosprávneho kraja,
5. čl. VII – vedenie matríc – týka sa len obcí,
6. čl. X – prechod pôsobností na úseku ochrany prírody – týkajú sa len obcí,

7. čl. XI – prechod pôsobností na úseku školstva, ale len v oblasti vzniku „právnej subjektivity“ škôl (podmienky na jej vznik),
8. čl. XXI – novela zákona č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy; vkladá sa nový § 15a, ktorý upravuje práva a povinnosti z pracovnoprávných vzťahov zamestnancov okresných a krajských úradov, ktorých pôsobnosť prechádza na orgány samosprávy. V prílohe sa vypustili položky 216 až 223 (pôsobnosť v oblasti regionálneho rozvoja).

Od 1. apríla 2002 sú účinné:

1. čl. IV – pôsobnosti na úseku cestnej dopravy, týka sa len samosprávnych krajov,
2. čl. VIII – pôsobnosti na úseku sociálnej pomoci, týkajú sa obcí aj samosprávnych krajov (okrem dvoch bodov, ktoré nadobúdajú účinnosť až od 1. 1. 2003),
3. čl. XV – pôsobnosti na úseku divadelnej činnosti, týkajú sa obcí aj samosprávnych krajov,
4. čl. XVI – pôsobnosti na úseku múzeí a galérií (zakladanie, zlučovanie a pod.), týka sa len samosprávnych krajov,
5. čl. XVII – pôsobnosti na úseku osvetovej činnosti, týka sa len samosprávnych krajov,
6. čl. XVIII – pôsobnosti na úseku knižníc, týka sa len samosprávnych krajov.

Od 1. júla 2002 sú účinné:

1. čl. XII – pôsobnosti na úseku školstva (štátna správa školstva a školská samospráva), týka sa obcí aj samosprávnych krajov,
2. čl. XIII – pôsobnosti na úseku školstva – školských zariadení (zriaďovanie, združovanie, zrušovanie a pod.), týka sa obcí aj samosprávnych krajov,
3. čl. XIV – pôsobnosti na úseku telesnej kultúry, týkajú sa obcí aj samosprávnych krajov,
4. čl. XIX – pôsobnosti na úseku zdravotnej starostlivosti, týkajú sa obcí aj samosprávnych krajov (okrem dvoch bodov, ktoré nadobúdajú účinnosť až 1. 1. 2003),
5. čl. XX – pôsobnosti na úseku humánnej farmácie (zákon o liekoch a zdravotníckych pomôckach), týka sa len samosprávnych krajov.

Od 1. januára 2003 sú účinné:

1. čl. II bod 3 – v § 3a ods. 3 zákona o pozemných komunikáciách (cestný zákon) nahradili slová „okresný úrad“ slovom „obce“,
2. čl. VIII – pôsobnosti na úseku sociálnej pomoci, bod 28, § 8 písm. a) tretí bod: vypúšťa sa až od 1. 1. 2003, celý ostatný zákon je účinný od 1. 4. 2002,
3. čl. VIII – pôsobnosti na úseku sociálnej pomoci, bod 67, § 112c ods. 2: „*O žiadostiach o poskytovanie opatrovateľskej služby a o úhrade za poskytnutú opatrovateľskú službu, ktoré boli podané a o ktorých príslušný orgán nerozhodol do 31. decembra 2002, rozhoduje príslušný orgán podľa tohto zákona.*“ Toto ustanovenie je účinné až od 1. 1. 2003, zákon ako celok od 1. 4. 2002.
4. čl. IX – pôsobnosti na úseku územného plánovania a stavebného poriadku, týka sa to obcí aj samosprávnych krajov,
5. čl. XIX bod 2 – pôsobnosť na úseku zdravotníctva; ide o prechod zriaďovateľskej kompetencie k rôznym zariadeniam (v zákone vymenovaným) na obce, samosprávny kraj a ministerstvo zdravotníctva. Zriaďovateľské kompetencie k týmto zariadeniam teda prechádzajú až od 1. 1. 2003. Ostatné zmeny na tomto úseku sú účinné od 1. 7. 2002.

6. čl. XIX bod 19, § 78a písm. a) a b) – pôsobnosť na úseku zdravotníctva; „*Samosprávny kraj zriaďuje a spravuje stredné zdravotnícke školy, zakladá zdravotnícke zariadenia podľa osobitného predpisu.*“ Tieto ustanovenia o prechode zriaďovateľských funkcií na samosprávny kraj sú účinné až od 1. 1. 2003.

Od 1. januára 2004 je účinný:

čl. II – pôsobnosti na úseku pozemných komunikácií, týka sa obcí aj samosprávnych krajov.

Prehľad jednotlivých pôsobností – „kalendár“

Pôsobnosti a časová chronológia, podľa ktorej budú jednotlivé pôsobnosti prechádzať na samosprávne kraje

V súvislosti s dátumom účinnosti jednotlivých článkov zákona č. 416/2001 Z. z. sa uvádza aj zákon, ktorého novela vlastne nadobúda účinnosť; tiež je uvedené, či ide o originálnu pôsobnosť alebo o prenesený výkon štátnej správy.

1. januára 2002:

a) čl. III – zákon č. 164/1996 Z. z. o dráhach

- prerokúvanie návrhu cestovného poriadku a návrhu zmien pred jeho zverejnením s prevádzkovateľom dráhy,
- pôsobnosť dráhového správneho úradu,
- výkon štátnej správy vo veciach električkových a trolejbusových dráh.

b) čl. VI – zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva

- podieľa sa na financovaní civilnej obrany,
- podieľa sa na preventívno-výchovnej a propagačnej činnosti v civilnej ochrane,
- poskytuje krajskému úradu podklady potrebné na vypracovanie analýzy kraja a podklady na vypracovanie plánov ochrany obyvateľstva z hľadiska možných mimoriadnych udalostí,
- poskytuje krajskému úradu údaje o zariadeniach civilnej ochrany a spolupracuje s orgánmi štátnej správy a obcami pri plánovaní a riešení ukrytia obyvateľstva,
- uhrádza výdavky spojené s preventívno-výchovnou a propagačnou činnosťou civilnej ochrany z vlastných zdrojov.

c) úsek cestovného ruchu a regionálneho rozvoja; tieto pôsobnosti síce obsahuje rámcový zoznam kompetencií v čl. I, príslušné zákony – zákon o cestovnom ruchu, resp. zákon o podpore regionálneho rozvoja ešte neboli schválené. V zásade však ide o nasledovné pôsobnosti:

- vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja,
- koordinovanie úloh súvisiacich so zabezpečením sociálneho a hospodárskeho rozvoja územia,

- koordinovanie plnenia koncepcií rozvoja samosprávneho kraja,
- poskytovanie podkladov, informácií, číselných údajov, rozborov a vyhodnotení orgánom štátnej správy a obci na základe ich žiadosti,
- koordinovanie plnenia koncepcií a úloh súvisiacich s rozvojom cestovného ruchu,
- poskytovanie podkladov, informácií, číselných údajov, rozborov a vyhodnotení orgánom štátnej správy a obci na základe ich žiadosti.

1. apríl 2002

a) čl. IV – zákon č. 168/1996 Z. z. o cestnej doprave

- udeľovanie a odnímanie dopravných licencií na vnútroštátnu pravidelnú autobusovú dopravu,
- schvaľovanie cestovných poriadkov vnútroštátnej autobusovej dopravy,
- uzatváranie zmlúv o výkone vo verejnom záujme s dopravcom a poskytovanie náhrady straty alebo jej časti alebo iné vyrovnanie dopravcoví,
- vykonávanie odborného dozoru nad cestnou dopravou v kraji, ak ide o pravidelnú autobusovú dopravu v kraji,
- ukladanie pokút dopravcom, ak nejde o medzinárodnú pravidelnú autobusovú dopravu,
- vedenie evidencie dopravcov, ktorým udelil dopravnú licenciu,
- zabezpečovanie údajov pre jednotný informačný systém v cestnej doprave vo vnútroštátnej pravidelnej doprave.

b) čl. VIII – zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci

- zriaďovanie zariadení sociálnych služieb:
 - domov dôchodcov,
 - domov soc. služieb pre deti, ktorým sa poskytuje starostlivosť týždenne,
 - domov soc. služieb pre dospelých, ktorým sa poskytuje starostlivosť celoročne a týždenne,
 - domov pre osamelých rodičov,
 - stanica opatrovateľskej služby,
 - zariadenie pestúnskej starostlivosti,
 - útulok,
 - rehabilitačné stredisko,
 - zariadenie opatrovateľskej služby.
- môže zriaďovať:
 - domov soc. služieb pre deti s poskytovaním starostlivosti celoročne,
 - detský domov,
 - krízové stredisko,
 - resocializačné stredisko,
 - vypracúva a zverejňuje koncepciu soc. služieb, soc. prevencie a soc. poradenstva na svojom území,
- rozhoduje:
 - o poskytovaní starostlivosti v zariadení soc. služieb, ktoré zriadil ako svoju organizačnú jednotku, o skončení poskytovania starostlivosti v tomto zariadení a o úhrade za poskytovanú starostlivosť v tomto zariadení,

- o povinnosti občana zaplatiť úhradu za poskytnutú starostlivosť v zariadení soc. služieb, ktoré zriadil, ak sa starostlivosť poskytla neprávom, bez úhrady alebo za nižšiu úhradu,
- o povinnosti osôb výživou povinných platiť úhradu za soc. službu, ktorú poskytuje alebo za poskytnutú starostlivosť v zariadení soc. služieb, ktoré zriadil ako svoju organizačnú jednotku a o výške úhrady, ak nedôjde k dohode o úhrade s týmito osobami,
- o odňatí soc. služby, o zastavení poskytovania soc. služby, o znížení alebo zvýšení úhrady za poskytnutú soc. službu a o neplatení za soc. službu,
- v druhom stupni vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni koná a rozhoduje zariadenie soc. služieb, ktoré zriadil ako rozpočtovú alebo príspevkovú organizáciu,
- uzatvára dohodu:
 - o úhrade za soc. službu, ktorú poskytuje alebo za poskytnutú starostlivosť v zariadení soc. služieb, ktoré zriadil ako svoju organizačnú jednotku s osobami povinnými výživou,
 - o počte ďalších odoberaných jedál podľa § 20 ods. 5, ak sa občanovi poskytuje starostlivosť v zariadení soc. služieb, ktoré zriadil ako svoju organizačnú jednotku,
- spolupracuje na svojom území s obcami a subjektmi, ktoré poskytujú soc. pomoc podľa tohto zákona,
- vedie evidenciu zariadení soc. služieb vo svojom územnom obvode,
- koordinuje činnosť obcí a ďalších fyzických a právnických osôb pôsobiacich v sociálnej pomoci na úseku soc. služieb,
- organizuje výchovno-rekreačné tábory pre deti,
- organizuje spoločné stravovanie.

c) čl. XV – zákon č. 384/1997 Z. z. o divadelnej činnosti

- môže zriaďovať alebo zakladať a zrušovať profesionálne divadlá ako právnické osoby,
- podporuje vybrané okruhy divadelných aktivít formou účelových prostriedkov,
- podporuje kultúrne aktivity národnostných menšín na svojom území a zabezpečuje činnosť menšinových kultúrnych inštitúcií; zabezpečuje činnosť profesionálnych národnostných divadiel: Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove, Jókaiho divadlo v Komárne, Divadlo Romathan – Romano teatro v Košiciach a Divadlo Thália v Košiciach,
- kontroluje hospodárenie a účelnosť vynaložených prostriedkov v zriadených divadlách,
- v odbornej oblasti spolupracuje s ministerstvom,
- zriaďuje štátne profesionálne divadlá okrem Štátneho divadla Košice.

d) čl. XVI – zákon č. 115/1998 Z. z. o múzeách a galériách

- zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie regionálnych múzeí a galérií,
- môže zriaďiť alebo založiť podľa osobitného predpisu múzeum alebo galériu,
- zriaďuje múzeá, s výnimkou Múzea rusínsko-ukrajinskej kultúry vo Svidníku a galérie, s výnimkou Východoslovenskej galérie Košice a Štátnej galérie Banská Bystrica,

e) čl. XVII – zákon č. 61/2000 Z. z. o osvetovej činnosti

- zriaďuje osvetové zariadenia s pôsobnosťou na území samosprávneho kraja,
- zabezpečuje a koordinuje osvetovú činnosť prostredníctvom osvetových zariadení, ku ktorým vykonáva zriaďovateľskú funkciu,
- ustanovuje vybrané osvetové zariadenie, ktoré vykonáva odbornú-poradenskú, meto-
dickú a informačno-dokumentačnú činnosť pre osvetové zariadenia, iné právnické osoby
a fyzické osoby, ktoré vykonávajú osvetovú činnosť na území samosprávneho kraja,

f) čl. XVIII – zákon č. 183/2000 Z. z. o knižniciach

- zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie regionálnych knižníc.

1. júl 2002:

a) čl. VIII – zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci

- rozhoduje:
 - o poskytovaní prepravnej služby a o úhrade za prepravnú službu,
 - o poskytovaní starostlivosti v zariadení soc. služieb, ktoré zriadil ako svoju organizačnú jednotku, o skončení poskytovania starostlivosti v tomto zariadení a o úhrade za poskytovanú starostlivosť v tomto zariadení,
 - o povinnosti občana zaplatiť úhradu za prepravnú službu, ktorá sa poskytla neprávom, bez úhrady alebo za nižšiu úhradu,
 - o povinnosti občana zaplatiť úhradu za poskytnutú starostlivosť v zariadení soc. služieb, ktoré zriadil, ak sa starostlivosť poskytla neprávom, bez úhrady alebo za nižšiu úhradu,
 - o povinnosti osôb výživou povinných platiť za soc. službu, ktorú poskytuje alebo za poskytnutú starostlivosť v zariadení soc. služieb, ktoré zriadil ako svoju organizačnú jednotku, a o výške úhrady, ak nedôjde k dohode o úhrade s týmito osobami,
 - o odňatí soc. služby, o zastavení poskytovania soc. služby, o znížení alebo zvýšení úhrady za poskytnutú soc. službu a o neplatení za soc. službu,
 - o zamietnutí žiadosti právnických a fyzických osôb o registráciu na poskytovanie soc. služieb podľa tohto zákona,
 - o výmaze subjektu, ktorý poskytuje soc. pomoc podľa tohto zákona z registra subjektov, ktoré poskytujú soc. služby,
 - o zákaze poskytovať soc. službu subjektu, ktorý poskytuje soc. pomoc podľa tohto zákona,
 - v 2. stupni vo veciach, v ktorých v správnom konaní v 1. stupni koná a rozhoduje zariadenie soc. služieb, ktoré zriadil ako rozpočtovú alebo príspevkovú organizáciu,
- uzatvára dohodu:
 - o úhrade za soc. službu, ktorú poskytuje alebo za poskytnutú starostlivosť v zariadení soc. služieb, ktoré zriadil ako svoju organizačnú jednotku s osobami povinnými výživou,
 - o počte ďalších odoberaných jedál podľa § 20 ods. 5, ak sa občanovi poskytne starostlivosť v zariadení soc. služieb, ktoré zriadil ako svoju organizačnú jednotku,

- prijíma žiadosti o registráciu,
- vykonáva zápis do registra, oznamuje vykonanie zápisu do registra, vykonáva výmaz z registra a oznamuje vykonanie výmazu z registra,
- vedie register a je orgánom, ktorému subjekt, ktorý poskytuje soc. pomoc podľa tohto zákona, predkladá doklady potrebné na jeho registráciu,
- uzatvára zmluvy o poskytovaní finančného príspevku na úhradu nákladov za soc. službu, soc. prevenciu, soc. poradenstvo alebo vybrané činnosti sociálnoprávnej ochrany subjektu, ktorý poskytuje soc. službu alebo soc. poradenstvo alebo vykonáva soc. prevenciu alebo vybrané činnosti sociálnoprávnej ochrany na jeho území, zmluvu o poskytovaní finančného príspevku obci a zmluvu o poskytovaní jednorazového finančného príspevku,
- kontroluje úroveň poskytovania soc. služieb alebo soc. poradenstva a úroveň vykonávania soc. prevencie alebo vybraných činností sociálnoprávnej ochrany subjektom, ktorý poskytuje soc. pomoc podľa tohto zákona,
- kontroluje hospodárenie s finančným príspevkom poskytnutým subjektu, ktorý poskytuje soc. pomoc podľa tohto zákona a hospodárenie s jednorazovým účelovým finančným príspevkom poskytnutým subjektu, ktorý poskytuje soc. pomoc podľa tohto zákona,
- ukladá opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov v rámci svojej pôsobnosti a kontroluje ich plnenie,
- plní ďalšie úlohy ustanovené týmto zákonom, ktoré súvisia s poskytovaním soc. služieb subjektmi, ktoré poskytujú soc. pomoc,
- zriaďuje
 - stanice opatrovateľskej služby, ktoré zriadil príslušný okresný úrad do 30. 6. 2002,
 - zariadenia pestúnskej starostlivosti, ktoré zriadil príslušný okresný úrad do 30. 6. 2002,
 - domovy pre osamelých rodičov, ktoré zriadil príslušný okresný úrad do 30. 6. 2002,
 - útulky, ktoré zriadil príslušný okresný úrad do 30. 6. 2002,
 - rehabilitačné strediská, ktoré zriadil príslušný okresný úrad do 30. 6. 2002,
 - zariadenia opatrovateľskej služby, ktoré zriadil príslušný okresný úrad do 30. 6. 2002 (nemýliť si so stanicami opatrovateľskej služby!),
 - domovy soc. služieb pre deti s poskytovaním starostlivosti denne a týždenne, ktoré zriadil príslušný krajský úrad do 30. 6. 2002.

b) čl. XII a XIII – zákon č. 542/1990 Zb. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a zákon č. 279/1993 Z. z. o školských zariadeniach

- zriaďuje a zrušuje podľa siete škôl a školských zariadení a zoznamu stredísk (pracovísk) praktického vyučovania:
 - stredné školy,
 - učilišťa,
 - strediská praktického vyučovania,
 - vykonáva štátnu správu v 2. stupni vo veciach škôl a školských zariadení, ktorých je zriaďovateľom a v ktorých rozhodol riaditeľ strednej školy v 1. stupni,
- vymenúva a odvoláva riaditeľov škôl, ktoré zriaďuje, rozhodnutím zastupiteľstva samosprávneho kraja,
- zriaďuje a zrušuje podľa siete škôl a školských zariadení:

- základné umelecké školy,
- záujmovo-vzdelávacie zariadenia okrem jazykových škôl pri základných školách,
- domovy mládeže,
- zariadenia školského stravovania,
- zariadenia praktického vyučovania (stredisko odbornej praxe, školské hospodárstvo),
- strediská služieb škole,
- školy v prírode,
- v oblasti investícií zostavuje plán a rozpočet školy a školského zariadenia, ktoré zriaďuje,
- vykonáva správu škôl a školských zariadení (stred. školy, učilištia, ...) a na uskutočňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu zabezpečuje:
 - priestory a materiálno-technické vybavenie,
 - didaktickú techniku využívanú vo výchovno-vzdelávacom procese stredných škôl, stredísk praktického vyučovania, učilísk a školských zariadení,
 - finančné prostriedky na prevádzku a údržbu,
 - investičné prostriedky zo štátneho rozpočtu a vlastných zdrojov,
- vykonáva kontrolu hospodárenia školy s materiálnymi a finančnými prostriedkami, ktoré škole prideliť podľa osobitného predpisu a kontrolu účelného hospodárenia s majetkom samosprávneho kraja v správe školy,
- prideliť finančné prostriedky súkromným stredným školám, cirkevným stredným školám, súkromným školským zariadeniam a cirkevným školským zariadeniam podľa osobitného predpisu, vykonáva kontrolu hospodárenia s týmito finančnými prostriedkami,
- zabezpečuje stravovanie a ubytovanie žiakov a študentov v školách a školských zariadeniach, ktoré zriaďuje,
- určuje stredné školy alebo školské zariadenia, ktoré budú ďalej plniť úlohy zrušenej školy alebo školského zariadenia,
- spracúva a poskytuje požadované informácie v oblasti výchovy a vzdelávania vo svojej pôsobnosti orgánom štátnej správy a verejnosti,
- prerokúva s radou školy a riaditeľom školy alebo školského zariadenia vo svojej územnej pôsobnosti najmä:
 - koncepciu rozvoja školy alebo školského zariadenia,
 - rozpočet a materiálne podmienky na činnosť školy alebo školského zariadenia,
 - personálne a sociálne podmienky zamestnancov školy a školských zariadení,
 - požiadavky VÚC na skvalitnenie starostlivosti a výchovno-vzdelávacích služieb poskytovaných v školách a školských zariadeniach a spôsob úhrady nákladov zvýšených z tohto dôvodu,
 - návrhy na zavedenie študijných a učebných odborov a zameraní,
 - správu o výsledkoch výchovno-vzdelávacieho procesu v školách,
 - vybavuje sťažnosti, podnety a petície občanov,
 - v spolupráci s krajským úradom zabezpečuje ubytovanie zahraničným lektorom pôsobiacim na školách a školských zariadeniach v jeho pôsobnosti,
 - schvaľuje návrh zmluvy o nájme školských budov a miestností, príslušných priestorov školy alebo školského zariadenia, ktorých je zriaďovateľom.

c) čl. XIV – zákon č. 288/1997 Z. z. o telesnej kultúre

- riadi výkon štátnej správy uskutočňovaný obcami,
- rozpracúva koncepciu rozvoja telesnej kultúry na podmienky kraja,

- podieľa sa na výbere a príprave športových talentov,
- podporuje organizovanie športových podujatí regionálneho významu,
- podporuje športovú aktivitu zdravotne postihnutých občanov,
- zabezpečuje prevádzkovanie štátnych telovýchovných, turistických a športových zariadení a stará sa o ich účelné využívanie,
- kontroluje účelnosť využívania finančných prostriedkov poskytnutých na telesnú kultúru zo štátneho rozpočtu,
- spolupracuje s občianskymi združeniami, inými právnickými a fyzickými osobami pôsobiacimi v oblasti telesnej kultúry.

d) čl. XIX – zákon č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti

- zriaďuje a spravuje stredné zdravotnícke školy,
- spravuje stredné zdravotnícke školy zriadené pred 1. júlom 2003,
- vedie register zdravotníckych zariadení vo svojom územnom obvode a údaje z tohoto registra poskytuje ministerstvu zdravotníctva.

1. január 2003:

a) čl. VIII – zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci

- rozhoduje o poskytovaní opatrovateľskej služby a o úhrade za túto opatrovateľskú službu,
- rozhoduje o povinnosti občana zaplatiť úhradu za opatrovateľskú službu, ktorá sa poskytla neprávom, bez úhrady alebo za nižšiu úhradu.

b) čl. IX – zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku

- obstaráva územnoplánovacie podklady a územnoplánovacia dokumentáciu prostredníctvom odborne spôsobilej osoby,
- preberá pôsobnosť orgánu územného plánovania,
- obstaráva územnoplánovacia dokumentácia regiónov,
- schvaľuje zadanie na spracovanie územného plánu regiónu,
- schvaľuje územné plány regiónov a vyhlasuje ich záväzné časti.

c) čl. XIX – zákon č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti

- zakladá zdravotnícke zariadenia podľa osobitného predpisu,
- zriaďuje neštátne zdravotnícke zariadenia:
 - polikliniky,
 - nemocnice s poliklinikou II. typu,
- vydáva povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v týchto neštátnych zdravotníckych zariadeniach:

- ambulancia vrátane stanice lekárskej služby prvej pomoci a ambulancie v zariadení soc. služieb,
- špecializované zariadenie ambulantnej starostlivosti,
- agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti,
- dialyzačné stredisko,
- poliklinika,
- samostatné zariadenie spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek,
- nemocnica I. typu,
- nemocnica s poliklinikou I. typu,
- nemocnica s poliklinikou II. typu,
- liečebňa pre dlhodobo chorých,
- hospic,
- geriatrické centrum,
- psychiatrická liečebňa, psychiatrická nemocnica a psychiatrický stacionár a centrum pre liečbu drogových závislostí,
- verejná lekáreň a pobočka verejnej lekárne,
- výdajňa zdravotníckych pomôcok,
- zubná technika,
- dopravná zdravotná služba, ak nie je zriaďovateľom alebo zakladateľom,
- spolupracuje s okresným úradom:
 - pri predkladaní návrhu stavovskej organizácie na uloženie povinnosti zdravotníckemu pracovníkovi podrobiť sa posúdeniu odbornej spôsobilosti alebo zdravotnej spôsobilosti pri zistení závažných nedostatkov vo výkone povolania,
 - pri obsadzovaní voľného zdravotníckeho obvodu nešťátnym zdravotníckym zariadením,
 - pri vymedzení zdravotníckeho obvodu a určení jeho sídla a pri vykonávaní zmien zdravotníckych obvodov,
 - pri vykonávaní dozoru nad dodržiavaním podmienok na prevádzku štátnych zdravotníckych zariadení,
 - pri vybavovaní podnetov a sťažností občanov týkajúcich sa poskytovania zdravotnej starostlivosti v nešťátnych zdravotníckych zariadeniach na území okresu,
- spolupracuje s krajským úradom pri zabezpečovaní jednotnej prípravy zdravotníctva na obranu štátu,
- rozhoduje:
 - o odvolaniach proti rozhodnutiam vedúcich zdravotníckych zariadení,
 - o povinnosti zdravotníckeho zariadenia poskytnúť zdravotnú starostlivosť osobe v prípade odmietnutia jej návrhu na uzavretie dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti alebo odstúpenia od tejto dohody z dôvodu zmeny odborného zamerania zdravotníckeho zariadenia alebo pracovného zaťaženia, rozhodnutie nemá odkladný účinok,
- zabezpečuje v prípade potreby poskytovanie zdravotnej starostlivosti iným štátnym zdravotníckym zariadením alebo nešťátnym zdravotníckym zariadením,
- ustanovuje na plnenie úloh na úseku zdravotníctva lekára samosprávneho kraja, ktorého vymenúva a odvoláva predseda samosprávneho kraja so súhlasom ministerstva zdravotníctva.

1. januára 2004:

a) čl. II – zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách

- zabezpečuje plánovanie, prípravu a výstavbu ciest vo vlastníctve samosprávneho kraja podľa štátnej koncepcie diaľnic a ciest a v súlade s hlavnými smermi cestnej politiky a rozvoja cestného hospodárstva,
- poskytuje informácie a podklady o plánovaní, príprave a výstavbe ciest v jeho vlastníctve na účely spracovania štátnej koncepcie diaľnic a ciest bezplatne ministerstvu,
- vykonáva sčítania cestnej dopravy na cestách v jeho vlastníctve v čase celoštátneho sčítania vo svojom mene a na vlastné náklady,
- poskytuje údaje o zjazdnosti ciest ministerstvu a údaje z technickej evidencie ciest a miestnych komunikácií v ich vlastníctve,
- zabezpečuje stavebno-technické vybavenie ciest v ich vlastníctve podľa potrieb cestnej dopravy a obrany štátu.

Zákon č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov a zákon č. 447/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí.

Obidva zákony, teda aj novela zákona o majetku obcí, aj zákon o majetku VÚC, sú prakticky identické. Zákon o majetku VÚC, samozrejme, obsahuje navyše ustanovenia ako napr. predmet zákona, atď., ktoré zákon o majetku obcí už má.

Obidva zákony obsahujú ustanovenia o prevode majetku Slovenskej republiky na obecnú a krajské samosprávy, ktorý budú tieto pri výkone svojich pôsobností používať. Tu treba zdôrazniť, že ide len o **prechod** toho majetku, ktorý súvisí s **prechodom zriaďovateľských pôsobností** zo štátnych orgánov na samosprávy. Majetok SR neprechádza na obce a samosprávne kraje dňom účinnosti obidvoch „majetkových“ zákonov, ale okamih prechodu tohto majetku je viazaný na **deň nadobudnutia účinnosti osobitného zákona**, ktorým prechádza zriaďovateľská funkcia na obec, resp. samosprávny kraj; až tento deň je dňom prechodu majetku na obec, resp. na samosprávny kraj.

Do vlastníctva obcí prechádzajú s majetkom Slovenskej republiky aj súvisiace majetkové práva a do výšky nadobúdaného majetku aj súvisiace záväzky. Na obec a samosprávny kraj **neprechádzajú**:

- záväzky na úhradu za dodávky tovarov, prác a iných výkonov prevzaté správcom majetku štátu súvisiace s majetkom, ktorý prechádza do vlastníctva obce, ktoré sú po lehote splatnosti alebo neboli uhradené ku dňu prechodu majetku Slovenskej republiky na obec podľa tohto zákona,
- záväzky na úhradu peňažných plnení podľa osobitných zákonov, ktoré bol povinný uhradiť správca majetku štátu podľa osobitných zákonov do dňa prechodu majetku Slovenskej republiky na obec podľa tohto zákona. Osobitnými zákonmi sa tu myslia napr. zákon o dani z príjmov, zákon o zdravotnom poistení, zákon o zamestnanosti, zákon o Sociálnej poisťovni a pod.

Majetok, ktorý obecná samospráva, resp. samospráva samosprávneho kraja nadobudne, môže táto zveriť do správy **správcomi**; správcom sa na účely týchto zákonov myslia príspevkové alebo rozpočtové organizácie založené obcou alebo samosprávnym krajom podľa zákona o rozpočtových pravidlách. Obec alebo samosprávny kraj môžu svoj majetok vložiť ako nefinančný vklad do **obchodnej spoločnosti** alebo z neho môže založiť aj **inú právnickú osobu**. Takto ale **nemôžu** na-

kladať s majetkom, ktorý ku dňu prechodu slúžil na výchovno-vzdelávací proces, na zabezpečenie sociálnej pomoci, zdravotnej starostlivosti a na kultúrne účely.

Obec a samosprávny kraj sú povinní **zachovať účelové určenie majetku**, ktorý nadobudli a ktorý ku dňu prechodu slúži na zabezpečovanie potrieb v oblasti školstva, sociálnej pomoci, zdravotníctva a kultúry.

Túto povinnosť vidíme ako obmedzenie vlastníckeho práva, ktorého súčasťou je aj nakladanie s predmetom vlastníctva. Nakladanie je takto obmedzené zo zákona, čo síce Ústava SR v čl. 20 ods. 4 pripúšťa, ustanovuje však aj podmienky, ktoré musia byť splnené naraz. Sú nimi: nevyhnutná miera a verejný záujem, na základe zákona (čo je splnené) a za primeranú náhradu. Zákony však pri povinnosti zachovať účelové určenie (teda pri obmedzení vlastníckeho práva) o primeranej náhrade nič neustanovujú. Ústava SR garantuje pre svojich občanov vzdelanie, zdravotnú starostlivosť, atď., ale nie ich výkon v napr. konkrétnych budovách. Dosiachnutie zrušenia účelového určenia majetku je viazané na povolenie štátneho orgánu, čím sa obmedzuje samostatnosť samosprávy. Je otázkou, či toto ustanovenie, ktoré zjavne obmedzuje výkon vlastníckeho práva, ale nespĺňa všetky náležitosti, ktoré na obmedzenie výkonu vlastníckeho práva predpisuje ústava, nie je v rozpore práve s čl. 20 ods. 4 Ústavy SR.

Obec, resp. samosprávny kraj musia **do dvoch mesiacov** odo dňa prechodu majetku spísať **odovzdávací protokol**. Tento musí obsahovať presné vymedzenie majetku, majetkové práva a záväzky. Pri nehnuteľnosti musí protokol obsahovať aj príslušné údaje z katastra nehnuteľností. Protokol podpisuje štatutárny orgán odovzdávajúceho subjektu a štatutárny orgán obce (starosta, primátor), resp. samosprávneho kraja (predseda samosprávneho kraja). Pri prevode nehnuteľnosti sú obce, resp. samosprávne kraje povinné **do 12 mesiacov** podať na príslušnom katastri návrh na vklad vlastníckeho práva do katastra. Táto povinnosť sa ale neviaže na prípadné vysporiadanie vlastníckych práv k (bývalému) majetku štátu; zákony sa takýmto vysporiadaním vôbec nezaoberajú, čo je ich ďalší nedostatok. Obce alebo samosprávne kraje by do svojho vlastníctva mali dostať len majetok, ku ktorému sú vlastnícke práva vysporiadané.

Poznámka na záver: zákony síce uvádzajú, aké záväzky neprechádzajú na obce, resp. samosprávne kraje, s majetkom (pozri vyššie). Zabúda sa však – je otázka, či zámerne alebo nie – na tzv. modernizačný dlh. Je to dlh, ktorý viazne na majetku, ktorý bol po dlhé roky využívaný na rôzne účely, ale nebol modernizovaný, rekonštruovaný, atď. Ak teda napr. prejde na obec výkon pôsobnosti na úseku napr. sociálnej pomoci, prejde do majetku obce aj budova so zariadením, v ktorej sa daná pôsobnosť vykonáva. Nie je však zriedkavé, že budova sa rozpadáva, tečie do nej, každú chvíľu spadne strecha a možno ju za nejaký čas zatvorí hygienik. Obec má podľa zákona povinnosť túto pôsobnosť zabezpečovať (inak povedané, zabezpečovať poskytovanie tejto služby), nebude však mať peniaze na to, aby ju mohla vyhovujúco zabezpečovať. Zákony o majetku o tomto modernizačnom dlhu nič nehovoria, je teda jasné, že všetky tieto náklady budú niesť samosprávy, ktoré ale financie na ne pravdepodobne nemajú. Samozrejme, to isté platí pre samosprávne kraje.

4. FINANCOVANIE SAMOSPRÁVY VYŠŠIEHO ÚZEMNÉHO CELKU

Zámer

Pri rozhodovaní o miere decentralizácie vychádzame z kombinácie jej troch dimenzií: pôsobnosti, financií a politiky. Proces decentralizácie nie je možné realizovať nekomplexne. Je nevyhnutné, aby prebehlo vo všetkých dimenziách súčasne, pretože realizácia iba jednej z nich pôsobí proti sledovanému cieľu.

Vládou SR schválená koncepcia počíta v cieľovom stave so širokou škálou kompetencií územnej samosprávy a širokou právomocou stanovovať vlastné zdroje, existenciou finančného vyrovňovania založeného na dohode medzi jednotlivými úrovňami verejnej správy a určeného v zákone, ako aj s priamo volenými predstaviteľmi územnej samosprávy na jej oboch úrovniach, decentralizáciou vyplácania miezd a priamou zodpovednosťou voči voličovi. Z hľadiska financovania samosprávy vyššieho územného celku je teda osobitne dôležité, aby mal právomoc stanovovať vlastné finančné zdroje a aby existoval zákonom určený nový systém finančného vyrovňovania.

V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že aj samospráva vyššieho územného celku, okrem svojej nosnej úlohy – zabezpečovania prenesených verejných úloh, sa bude podieľať na tvorbe hrubého domáceho produktu, je a bude zamestnávateľom, ale aj investorom. Odovzdanie pôsobností bude znamenať zvýšenie tlaku na rozpočty územnej samosprávy, čo je potrebné riešiť zmenami jej financovania. Tieto sa budú týkať: sústavy daní, daňového určenia, daňovej právomoci, zmien v štruktúre rozpočtov, zmien v rozpočtových pravidlách, zmien kritérií prerozdelenia podielových daní, zmien v dotačných systémoch, ale aj zavedenia nového systému vertikálneho a horizontálneho finančného vyrovňovania.

Slovenská republika sa chce stať plnohodnotným členom Európskej únie a preto by pri potrebných zmenách mala rešpektovať všeobecne platné princípy financovania územnej samosprávy:

- a) pokiaľ ide o výkon vlastných kompetencií, väčšia časť zdrojov by mala pozostávať hlavne z vlastných zdrojov, ktoré môže samospráva voľne používať,
- b) prevody a podpory financií by mali byť realizované maximálnou mierou bez udania účelu použitia,
- c) štatutárna povinnosť vyhovovať určitým rozpočtovým pravidlám alebo štandardnému účtovníckemu systému nepripúšťa zásah do finančnej nezávislosti samosprávy,
- d) podiely na všeobecne platných daniach daných zákonmi môžu byť považované za vlastné zdroje,
- e) miestne orgány musia mať právo na dostatočné vlastné zdroje, s ktorými môžu v rámci svojich právomocí voľne disponovať,
- f) finančný systém zaisťujúci zdroje pre miestne orgány má byť natoľko pestrý a životaschopný, aby umožňoval ich priebežnú adaptáciu na reálny vývoj nákladov spojených s ich fungovaním.

Súčasťou zmien teda musí byť posilňovanie finančnej autonómie územnej samosprávy v súlade s princípmi európskych chárt a dohôrov. Posilnenie nezávislosti si vyžaduje aj zodpovedajúce kontrolné mechanizmy a zvýšenie finančnej zodpovednosti, ale tieto nesmú narušovať autonómiu rozhodovania územnej samosprávy o využití vlastných finančných zdrojov a v žiadnom prípade nesmie vzniknúť vzťah nadradenosti a podriadenosti jednotlivých úrovní verejnej správy. Tento princíp si vyžaduje upustiť od účelovo viazaných dotácií a uprednostniť tzv. blokové dotácie. Dôvodom je fakt, že účelovými dotáciami zasahuje štát do plnenia úloh samosprávy a tým deformuje vzťah volený predstaviteľ – volič v rámci samosprávy. Každá úroveň má svojich volených predstaviteľov, svoje úlohy a svoje programy, za ktoré zodpovedá voličom.

Proti pretrvávaniu účelových dotácií hovorí aj všeobecný trend narastania výdavkov na verejné služby (sociálne, životné prostredie, odpad a pod.). Tento nárast nie je možné obmedzovať iba reštriktívnymi opatreniami, ale je nevyhnutné, aby sa zvyšovala participácia občanov na všetkých fázach ich realizácie: príprave, rozhodovaní, úhrade. Je preto nevyhnutné ponechať rozhodovanie o štruktúre služieb a miere participácie občanov na službách, ktoré majú byť financované verejným sektorom, v právomoci samosprávnych orgánov, pri rešpektovaní priestorovej dimenzie a pri rešpektovaní ústavných práv občana⁶. To ale znamená, že je aj potrebné výrazným spôsobom posilniť finančnú autonómiu územnej samosprávy.

Súčasný stav

Koncepcia decentralizácie pôvodne neuvažovala s rozložením procesu prenosu kompetencií a tým ani financií zo štátnej správy na územnú samosprávu do dlhého časového obdobia. Rozhodnutie o postupnom prenose kompetencií⁷ spôsobilo aj zmenu postupu decentralizácie financií, ktorý bol rozhodnutím vlády SR rozložený na dve etapy. Prvá etapa, ktorej trvanie sa odhaduje na 2 roky (2002–2004), neuvažuje so žiadnou decentralizáciou financií, pričom zdôvodnením je práve postupný prenos kompetencií. V tejto etape sa uvažuje so zachovaním súčasného systému daní a poplatkov.

NR SR prijatá novela zákona o rozpočtových pravidlách (zákon č. 303/1995 Z. z., v znení neskorších predpisov) definuje len veľmi rámcovo podmienky pre budúcu zmenu financovania samosprávy a odvoláva sa na osobitné zákony, ktoré nie sú doteraz vypracované. Podľa tejto novely budú tvoriť napríklad príjmy samosprávy vyšších územných celkov aj podiely na daniach v správe štátu, resp. výnos z prirážky k dani z príjmov fyzických osôb stanovenej vyšším územným celkom, príjmy z horizontálneho finančného vyrovnávania. V prechodnom dvojročnom období (podľa návrhu zákona) nemôže s týmto druhom príjmov samospráva vyššieho územného celku uvažovať. V zásade je odkázaná na tzv. decentralizačnú dotáciu, cestou ktorej dostáva zo štátneho rozpočtu presne vymedzené účelové dotácie na plnenie postupne prenášaných úloh. Keďže ide o transfer finančných zdrojov zo štátneho rozpočtu do rozpočtov územnej samosprávy, podlieha celý objem kontrole využitia zo strany Ministerstva financií SR a Najvyššieho kontrolného úradu. Samosprávy vyšších územných celkov, okrem niekoľkých desiatok miliónov určených na financovanie úradu (mzdy, odmeny, tovary a služby, kapitálové výdavky na chod úradu), nemajú vlastné finančné zdroje, s ktorými by mohli nezávisle disponovať. Ak k tomu pripočítame aj obmedzený rozsah majetku, ktorý samosprávy vyšších územných celkov dostali a obmedzený spôsob nakladania s ním, je možné konštatovať, že sa vôbec nenapĺňajú princípy a zásady nezávislosti územnej samosprávy od štátnej správy a nezasahovania vyššej úrovne verejnej správy do pôsobností úrovne nižšej. Najmä volené orgány samosprávy vyšších územných celkov sú „podriadené“ rozhodnutiam centrálnej vlády (výkonná aj zákonodarná moc), čo samozrejme výrazne obmedzuje aj ich politickú autonómiu.

Novela zákona o rozpočtových pravidlách upravuje finančné hospodárenie samosprávy vyššieho územného celku. Zavádza vnútorné členenie rozpočtu na bežný a kapitálový rozpočet, pričom zavádza povinnosť zostavenia vyrovnaného bežného rozpočtu. Kapitálový rozpočet môže byť zostavený ako schodkový, ale len ak schodok bude možné uhradiť usporenými finančnými prostriedkami z minulých rokov alebo návratnými zdrojmi financovania, splácanými z bežného rozpočtu v rokoch nasledujúcich.

⁶ Napr. ak ústava v čl. 42 definuje nárok na bezplatné vzdelanie v základných a stredných školách, nemôže rozhodnutie územnej samosprávy obmedzovať toto ústavné právo občana.

⁷ Len prvá etapa je rozložená na roky 2002–2004.

Novela zákona nanovo definuje možnosť získavania návratných zdrojov financovania, pričom sa využili formy pasívnej aj aktívnej kontroly miery zadĺženia. Zákon stanovuje možnosť získať návratné zdroje pri dodržaní limitu úrovne zadĺženia v roku a to nielen pre celkový dlh, ale aj pre splátku návratných zdrojov⁸. Zároveň stanovuje aj povinnosť schválenia úveru ministerstvom financií v prípade, ak suma úverov vyššieho územného celku presiahne v príslušnom rozpočtovom roku 75 miliónov korún. Do tejto sumy sa nezapočítavajú tie úvery, ktoré nezvyšujú celkovú sumu dlhu a návratné zdroje financovania z vládnych podporných programov poskytovaných podľa osobitných predpisov.

Zákon stanovuje, že návrh výšky súhrnného finančného vzťahu medzi štátnym rozpočtom a rozpočtami vyšších územných celkov, ich štruktúru, spôsob rozdelenia a použitia prerokuje ministerstvo s predstaviteľmi republikových združení územnej samosprávy pred predložením návrhu východísk na zostavenie štátneho rozpočtu na rokovanie vlády⁹.

Zákon definuje nový inštitút finančného vyrovnávania, ktorý sa bude uplatňovať systémom vertikálneho a horizontálneho vyrovnávania. Vertikálnym vyrovnávaním sa vyrovnáva úroveň výdavkových potrieb a horizontálnym vyrovnávaním sa vyrovnávajú rozdiely v tvorbe vlastných príjmov. Nástrojom vertikálneho vyrovnávania je podľa zákona decentralizačná dotácia zo štátneho rozpočtu. Decentralizačná dotácia sa vymedzuje ako finančný vzťah, ktorý je určený na financovanie pôsobností vyšších územných celkov, ktoré na ne prešli z orgánov štátu v rozsahu ustanovenom osobitnými zákonmi. Poskytnutie dotácie je viazané na vecné a finančné normatívy upravené osobitnými predpismi. Podľa znenia zákona spôsob horizontálneho finančného vyrovnávania ustanoví osobitný predpis v súvislosti s postupným rozširovaním vlastných daňových príjmov rozpočtov územných samospráv v rámci druhej etapy fiskálnej decentralizácie¹⁰.

Východiská pre zmenu

Naplnenie vládou schválených zásad decentralizácie si vyžaduje zásadnú zmenu financovania územnej samosprávy. Doterajší vývoj systému verejných financií nepriniesol územnej samospráve finančné zabezpečenie zodpovedajúce európskym princípom. Pretrváva naďalej silno centralizovaný systém financovania, ktorý neumožňuje orgánom územnej samosprávy konať nezávisle ani v oblastiach vlastných kompetencií.

Aby sa naplnili princípy nezávislosti územnej samosprávy zmena existujúceho finančného systému si vyžaduje:

- a) maximálnu mieru sebestačnosti financovania úloh územnej samosprávy,
- b) posilnenie vlastných príjmov a obmedzenie dotačného systému,
- c) odstránenie účelových dotácií a prechod na blokové dotácie,
- d) spravodlivosť systému financovania,
- e) stabilitu pre dlhšie časové obdobie,
- f) systém podporujúci potreby a využitie zdrojov miestnej ekonomiky.

Úpravy existujúceho systému sa preto musia dotknúť:

- a) úpravy sústavy daní (definovanie miestnych daní, úprava štruktúry daní, ...),
- b) zmeny daňového určenia zameraného na posilnenie vlastných príjmov územnej samosprávy (určenie, ktoré dane budú príjmom obcí, ktoré vyššieho územného celku a ktoré príjmom štátu),

⁸ Toto pravidlo nadobudne účinnosť od 1. 1. 2005.

⁹ Návrh východísk má byť schválený vládou do konca apríla bežného roka a návrh štátneho rozpočtu do 30. septembra bežného roka.

¹⁰ Zákon nedefinuje, kedy by táto etapa mala nastať a nedefinuje ani obsah prvej etapy, pretože novelizáciou zákona o rozpočtových pravidlách sa žiadna fiskálna decentralizácia neuskutočnila.

- c) v prípade zachovania podielových daní je potrebné v závislosti na prenose kompetencií okrem zmeny pomeru príjmov z nich nanovo definovať aj kritériá prerozdelenia podielových daní do rozpočtov jednotlivých obcí a vyšších územných celkov,
- d) úpravy daňovej právomoci, t. j. možnosti stanoviť druh dane, jej základ a sadzby,
- e) zavedenie nového systému finančného vyrovnávania na princípoch spravodlivosti solidarity a motivácie.

V čase uplatnenia fiskálnej decentralizácie budú na Slovensku prebiehať dva paralelné procesy. Po prvé Slovenská republika má záujem stať sa od roku 2004 členom Európskej únie. Súčasťou vstupu je aj akceptácia pravidiel a metodológie všeobecného rozpočtu Európskej únie. Podľa týchto pravidiel bude SR prispievať do všeobecného rozpočtu Európskej únie príjmami z DPH a cla. To znamená, že daňovým príjmom rozpočtu štátu, vyšších územných celkov a obcí ostanú príjmy z priamych daní (dane z príjmov a majetkové dane) a nepriame dane selektívne (spotrebné dane). To znamená aj celkové zníženie objemu daní, ktoré budú príjmami uvedených rozpočtov. Po druhé bude ukončený proces prvej etapy presunu kompetencií zo štátnej správy na územnú samosprávu, ktorý sprevádza aj presun daňových príjmov. Konceptia odhadovala, že pôjde o sumu cca 56 mld. Sk. Ak ministerstvo financií odhaduje, že po príspevku DPH a cla do všeobecného rozpočtu EÚ sa zníži objem daňových príjmov v štátnom rozpočte na 80–90 mld. Sk, tak presunom kompetencií zo štátnej správy na územnú samosprávu sa tento objem zníži ešte zásadnejším spôsobom. To ale znamená obrovskú zodpovednosť zo strany samosprávnych inštitúcií za fungovanie verejného sektoru, za efektívne financovanie a hospodárne nakladanie s vlastníctvom, ktoré prevezmú. To znamená veľkú zodpovednosť za boj proti inflácii, proti neefektívnemu zadlžovaniu sa, proti zlému hospodáreniu s majetkom, atď.

5. SAMOSPRÁVA VYŠŠIEHO ÚZEMNÉHO CELKU A ZÁKON O SLOBODNOM PRÍSTUPE K INFORMÁCIÁM

Úvod

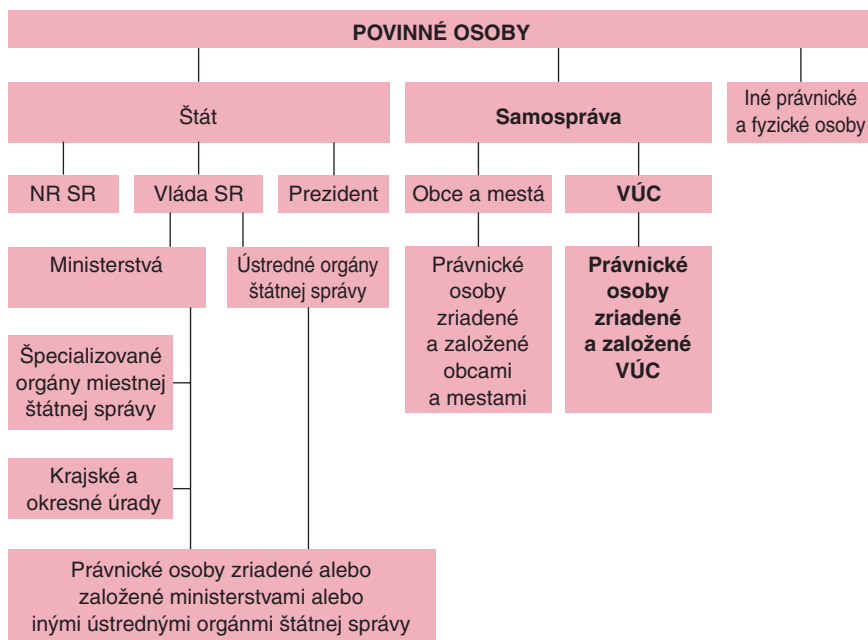
Nadobudnutím účinnosti zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov sa 15. decembra 2001, t. j. dňom uskutočnenia druhého kola volieb do orgánov samosprávnych krajov, stali podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám jednou z povinných osôb aj no-vozriadené samosprávne kraje. Z tohto dôvodu sú samosprávne kraje povinné postupovať podľa pred- metného zákona – aktívne zverejňovať informácie a tiež sprístupňovať informácie na žiadosť.

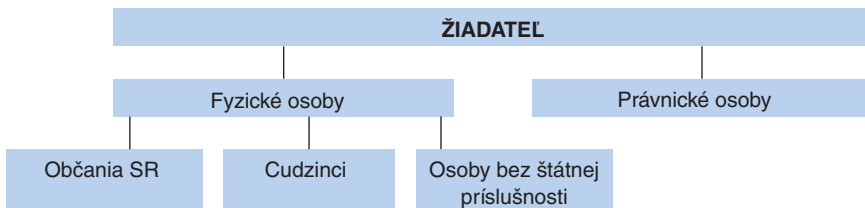
Právo na informácie je jedným zo základných práv zaručených Ústavou SR aj medzinárod- nými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná. Toto právo patrí každému (fyzickej i právnickej osobe, občanovi SR i cudzincovi) a nemôže byť nikomu odňaté. Ústava SR umožňuje iba jeho obmedzenie za podmienok v nej stanovených.

Cieľom tejto kapitoly je prostredníctvom výkladu všeobecných ustanovení a procesu prístu- pňovania informácií na žiadosť oboznámiť volených funkcionárov a zamestnancov krajskej samo- správy s infozákonom, ako jedným z nástrojov otvorenosti a transparentnosti územnej samosprávy a jej orgánov.

A. Všeobecné ustanovenia

1. Žiadateľ a povinná osoba podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám

Právny poriadok Slovenskej republiky rozlišuje dva subjekty právnych vzťahov. Hovorí o právnických osobách (napr. samosprávny kraj, obchodná spoločnosť) a fyzických osobách (napr. občan Slovenskej republiky, občania iných štátov, osoby bez štátnej príslušnosti). Rôzne právne predpisy priznávajú práva a ukladajú povinnosti buď fyzickým alebo právnickým osobám, alebo obojom súčasne, pričom právne predpisy pri priznaní práv alebo ukladaní povinností často rozlišujú medzi spôsobilosťou na práva a povinnosti a spôsobilosťou na právne úkony.

Podľa zákona má **každý** právo na prístup k informáciám, ktoré majú povinné osoby k dispozícii. Pojem každý je potrebné vykladať extenzívne, čo znamená, že právo na prístup k informáciám má akákoľvek právnická osoba bez ohľadu na to, či ide o slovenskú alebo zahraničnú právnickú osobu, ako aj fyzická osoba, pričom zákon nepredpisuje minimálny vek fyzickej osoby žiadateľa. Žiadateľ o informáciu nie je tiež povinný preukázať právny alebo iný dôvod či záujem, pre ktorý informáciu požaduje a naopak, povinná osoba nie je oprávnená zisťovať dôvod, pre ktorý žiadateľ požaduje sprístupnenie predmetných informácií.

Druhou kategóriu subjektov zúčastňujúcich sa na realizácii ústavou zaručeného práva na informácie sú poskytovatelia informácií. Zákon ustanovuje relatívne širokú skupinu osôb, ktorá je povinná buď aktívne alebo na základe žiadosti sprístupňovať informácie. Jednou z týchto povinných osôb je podľa § 2 zákona aj vyšší územný celok, ktorým je podľa osobitného zákona samosprávny kraj.

Vychádzajúc z jednoročnej skúsenosti s uplatňovaním zákona ústrednými orgánmi štátnej správy, ako jednou z povinných osôb, treba jednoznačne povedať, že sa osvedčil postup zriadenia osobitného oddelenia, ktoré má na starosti sprístupňovanie informácií aktívne i na základe žiadosti. Z tohto dôvodu navrhujeme, aby bolo v rámci úradu samosprávneho kraja vytvorené samostatné oddelenie, resp. v niektorom z oddelení boli vyčlenení pracovníci, ktorí sa budú v plnej miere venovať tejto činnosti. Zabezpečí sa tým bezproblémový výkon originálnej kompetencie samosprávneho kraja, teda bezproblémové zverejňovanie a sprístupňovanie informácií.

Zhrnutie

- *Oprávnenou osobou, teda žiadateľom, je akákoľvek právnická alebo fyzická osoba.*
- *Jednou z povinných osôb podľa zákona je aj samosprávny kraj.*
- *Zriadenie osobitného oddelenia v rámci úradu zabezpečí bezproblémový výkon originálnej kompetencie samosprávneho kraja (zverejňovanie a sprístupňovanie informácií).*

2. Informácia

Informácia je základným pojmom zákona, je jeho kôstrou. Zákon neobsahuje legálnu definíciu pojmu informácia, to však neznamená, že definícia pojmu informácia v našom právnom poriadku neexistuje. Vychádzajúc z príslušného ustanovenia zákona č. 241/2001 Z. z. o utajovaných skutočnostiach môžeme konštatovať, že informáciou môže byť najmä:

- a) písomnosť a jej obsah,
- b) náčrt, výkres, mapa, graf, fotografia,
- c) obsah ústneho vyjadrenia alebo zvukového záznamu (rozhovor, porada, ...),
- d) obsah technického média alebo iný záznam.

Samosprávny kraj nie je povinný zverejňovať všetky informácie, ale len tie, ktoré má k dispozícii, pričom nie je dôležité, či ide o informácie v pôsobnosti povinnej osoby alebo nie. Aby sme však nehovorili len vo všeobecnosti, uvedieme konkrétny príklad. Podľa zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách v znení neskorších predpisov patrí medzi kompetencie Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR spracovanie štátnej koncepcie diaľnic a ciest. Do pôsobnosti samosprávneho kraja patrí zase poskytovanie informácií, podkladov o plánovaní, príprave a výstavbe ciest v jeho vlastníctve na účely spracovania štátnej koncepcie, a tiež výstavba ciest podľa štátnej koncepcie. Z vyššie uvedeného vyplýva, že každý samosprávny kraj má štátnu koncepciu výstavby ciest a diaľnic k dispozícii, teda bude s ňou pracovať, aj keď jej spracovanie nepatrí do jeho kompetencie. To znamená, že ak potenciálny žiadateľ požiada o sprístupnenie predmetného materiálu samosprávny kraj, ten bude povinný takýto materiál sprístupniť, pretože je v jeho dispozičnej sfére.

Samosprávny kraj takisto nie je povinný, dokonca ani oprávnený, sprístupňovať informácie vymedzené v § 8 až 11 zákona, ktoré zákon nazýva súhrnne **obmedzenie prístupu k informáciám**. Ide o informácie, ktoré sú predmetom:

- štátneho tajomstva,
- služobného tajomstva,
- bankového tajomstva,
- daňového tajomstva,
- obchodného tajomstva,
- ochrany osobnosti a osobných údajov

a ďalej:

- informácie odovzdané povinnej osobe bez právnej povinnosti,
- informácie týkajúce sa rozhodovacej činnosti súdov a orgánov činných v trestnom konaní,
- informácie chránené ako duševné vlastníctvo,
- informácie zverejňované povinnou osobou na základe osobitného zákona,
- informácie o mieste výskytu chránených druhov rastlín, živočíchov, nerastov a skamenelín, ak hrozí ich neprípustné rušenie, poškodzovanie alebo ničenie.

Ostatné informácie musí povinná osoba zverejňovať aktívne alebo sprístupňovať na základe žiadosti. Ide o informácie, ktoré nemožno subsumovať pod ustanovenia § 8 až 11 zákona, a ktoré má zároveň povinná osoba k dispozícii.

Podľa § 5 ods. 1 zákona musí každá povinná osoba, a teda aj samosprávny kraj, aktívne zverejňovať nasledujúce informácie:

- a) spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci a kompetencie a popis organizačnej štruktúry,
- b) miesto, čas a spôsob, akým možno získavať informácie, informácie o tom, kde možno podať žiadosť, návrh, podnet, sťažnosť alebo iné podanie,
- c) miesto, lehota a spôsob podania opravného prostriedku a možnosť súdneho preskúmania rozhodnutia povinnej osoby vrátane výslovného uvedenia požiadaviek, ktoré musia byť splnené,
- d) postup, ktorý musí povinná osoba dodržiavať pri vybavovaní všetkých žiadostí, návrhov a iných podaní, vrátane príslušných lehôt, ktoré je nutné dodržať,
- e) prehľad predpisov, pokynov, inštrukcií, výkladových stanovísk, podľa ktorých povinná

osoba koná a rozhoduje, alebo ktoré upravujú práva a povinnosti fyzických a právnických osôb vo vzťahu k povinnej osobe,

- f) sadzobník správnych poplatkov, ktoré povinná osoba vyberá za správne úkony, a sadzobník úhrad za sprístupňovanie informácií.

Okrem vyššie uvedených informácií je samosprávny kraj povinný aktívne zverejňovať aj ďalšie informácie. Táto povinnosť mu vyplýva z ustanovenia § 5 ods. 6 zákona, ktoré hovorí o tom, že ustanovenie odseku 2 zákona, ktorý obsahuje informácie povinne zverejňované NR SR, sa primerane použijú aj na zverejňovanie informácií samosprávnym krajom. Výkladom súvisiacich ustanovení § 5 ods. 2 a ods. 6, dospejeme k záveru, že samosprávny kraj je povinný aktívne zverejňovať:

- g) termíny zasadnutí zastupiteľstva samosprávneho kraja, komisií a návrh programu rokovania,
- h) zápisnice z verejných schôdzí,
- i) texty návrhov všeobecne záväzných nariadení a uznesení predložených na rokovanie zastupiteľstva samosprávneho kraja,
- j) texty schválených všeobecne záväzných nariadení a uznesení,
- k) údaje o dochádzke poslancov,
- l) údaje o hlasovaní poslancov.

Zhrnutie

- *Zákon neobsahuje legálnu definíciu pojmu informácia.*
- *Zákon rozlišuje informácie, ktoré musí povinná osoba zverejňovať aktívne, informácie sprístupňované na žiadosť a informácie, ku ktorým je obmedzený prístup z dôvodu existencie iného, silnejšieho práva (napr. právo na ochranu osobnosti) alebo z dôvodu, že ide o informácie dôležité z hľadiska bezpečnosti Slovenskej republiky (utajované skutočnosti).*
- *Zákon explicitne ustanovil, aké minimum informácií musí povinná osoba zverejňovať ex officio.*

3. Obmedzenie prístupu k informáciám

Utajované skutočnosti (pôvodne štátne a služobné tajomstvo)

Prvého júla roku 2001 nadobudol účinnosť zákon č. 241/2001 Z. z. o utajovaných skutočnostiach (ďalej len zákon o utajovaných skutočnostiach), ktorý nahradil dovtedy platný zákon č. 100/1996 Z. z. o ochrane štátneho a služobného tajomstva. Zákon o utajovaných skutočnostiach nanovo zdefinoval, ktoré informácie sa považujú z hľadiska záujmu štátu za také dôležité, že nie sú všeobecne prístupné a prichádzať do styku s nimi môžu len Národným bezpečnostným úradom (ďalej len NBÚ) preverené osoby, ktoré musia spĺňať zákonom o utajovaných skutočnostiach stanovené podmienky.

Podľa zákona o utajovaných skutočnostiach je utajovanou skutočnosťou taká informácia alebo vec, ktorá je uvedená v zozname utajovaných skutočností, a ktorá sa v záujme SR musí chrániť pred:

- vyzradením,
- zneužitím,
- poškodením,
- zničením,
- stratou alebo
- odcudzením.

O tom, či informácia patrí medzi utajované skutočnosti, je možné sa dozvedieť zo zoznamu utajovaných skutočností, ktorý tvorí obsah vyhlášky NBÚ č. 432/2001 Z. z. Návrhy na informácie alebo veci, ktoré majú byť zahrnuté do zoznamu, sú oprávnené predkladať NBÚ iba ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy. Čo však v prípade, ak sa iný orgán verejnej správy, napr. samosprávny kraj domnieva, že má k dispozícii, resp. pracuje s informáciami, ktoré možno subsumovať pod inštitút utajovaných skutočností? Domnievame sa, že v takomto prípade by mal orgán verejnej správy informovať o tejto skutočnosti príslušné ministerstvo alebo iný ústredný orgán štátnej správy, ktorý je oprávnený podávať NBÚ návrhy na zaradenie informácií medzi utajované skutočnosti.

Podľa prechodných ustanovení zákona o utajovaných skutočnostiach, ak sa v zákonoch a iných všeobecne záväzných právnych predpisoch používa pojem štátne tajomstvo alebo služobné tajomstvo, rozumie sa tým utajovaná skutočnosť. Na základe tohto ustanovenia teda došlo k transformácii predmetných inštitútov. O tom, či takéto informácie naďalej spĺňajú štatút utajovanej skutočnosti, sa možno presvedčiť z príslušného zoznamu vedeného NBÚ. Okrem zákona o utajovaných skutočnostiach a citovanej vyhlášky, upravujú vyššie uvedenú problematiku aj nasledovné vyhlášky NBÚ: vyhláška č. 455/2001 Z. z. o administratívnej bezpečnosti a vyhláška č. 2/2002 Z. z. o personálnej bezpečnosti a vyhláška č. 28/2002 Z. z. o priemyselnej bezpečnosti.

Bankové tajomstvo

Bankové tajomstvo upravuje zákon o bankách, podľa ktorého sú bankovým tajomstvom údaje o klientovi banky, o bankových obchodoch, stavy na účtoch alebo stavy vkladov, ktoré sú banka a pobočka zahraničnej banky povinné utajovať a chrániť pred vyzradením, poškodením, zneužitím, zničením, stratou alebo odcudzením.

Tieto údaje chránia primárne komerčné banky a okrem pracovníkov banky a bankového dohľadu sa s nimi môžu oboznamovať iba zákonom určené subjekty. Tu treba podotknúť, že v praxi sa stretáme veľmi zriedkavo, ak vôbec, so situáciou, keď bude prístup k určitej informácii zamietnutý z dôvodu, že ide o informáciu, ktorá je bankovým tajomstvom. Dôvod je jednoduchý – väčšina bankových subjektov sú komerčné inštitúcie, a teda v zmysle ustanovení zákona nie sú povinnými osobami.

Daňové tajomstvo

Daňovým tajomstvom sú podľa zákona o správe daní a poplatkov informácie, ktoré majú daňové úrady k dispozícii, získali ich z daňových priznaní alebo pri daňovej kontrole fyzickej osoby alebo právnickej osoby. V zásade sa okrem samotného daňovníka, t. j. osoby, ktorej sa tieto informácie týkajú, môžu k takýmto údajom legálne dostať iba zákonom určené subjekty.

Obchodné tajomstvo

Pojem obchodné tajomstvo obsahujú viaceré právne predpisy. Legálna definícia je upravená v § 17 Obchodného zákonníka. V zmysle tohto ustanovenia tvoria obchodné tajomstvo „*všetky skutočnosti obchodnej, výrobnjej alebo technickej povahy, súvisiace s podnikom, ktoré majú skutočnú alebo potenciálnu materiálnu alebo nemateriálnu hodnotu, nie sú v príslušných obchodných kruhoch bežne dostupné, majú byť podľa vôle podnikateľa utajené a podnikateľ zodpovedajúcim spôsobom ich utajenie aj zabezpečuje*“.

Z definície vyplýva, že na to, aby sme mohli určitú informáciu považovať za obchodné tajomstvo, musí súčasne spĺňať všetky znaky uvedené v citovanom paragrafe. V opačnom prípade nebude možné takúto informáciu považovať za informáciu tvoriacu predmet obchodného tajomstva.

Otázka obchodného tajomstva a s ním súvisiace posudzovanie informácií a ich sprístupňovanie je veľmi závažnou, často problematickou otázkou. Povinné osoby nevedia v mnohých prípadoch správne posúdiť, či určitú informáciu možno subsumovať pod inštitút obchodného tajomstva. Preto radšej požadované informácie nesprístupnia s odôvodnením, že ide o informáciu, ktorá má charakter obchodného tajomstva. Pri riešení tejto otázky je potrebné skúmať, či informácie, ktoré požaduje žiadateľ sprístupniť, spĺňajú všetky znaky predpokladané obchodným zákonníkom. V prípade, ak informácie nespĺňajú čo i len jeden z týchto znakov, nie je ich možné subsumovať pod inštitút obchodného tajomstva. Nestačí teda iba to, že jeden z účastníkov zmluvného vzťahu vyhlási, že určitú skutočnosť považuje za obchodné tajomstvo (bližšie pozri rozsudok NS SR 6 SŽ 73/01 vo veci žalobkyne proti žalovanému Úrad jadrového dozoru SR).

Ochrana osobnosti a osobných údajov

Podľa ustanovení zákona nie je možné sprístupňovať informácie, ktoré sa dotýkajú osobnosti a súkromia fyzickej osoby, písomnosti osobnej povahy, podobizne, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkajúce sa fyzickej osoby alebo jej prejavov. Otázka písomností osobnej povahy, podobizní, obrazových snímok, obrazových a zvukových záznamov nespôsobuje v súvislosti s aplikáciou príslušných ustanovení zákona žiadne komplikácie. To isté však už nemôžeme konštatovať v súvislosti s vymedzením informácií, ktoré sa dotýkajú osobnosti a súkromia fyzickej osoby, teda informácií, ktoré tvoria osobné údaje.

Osobnými údajmi sú údaje týkajúce sa fyzickej osoby, ktoré dokážu vo svojej podstate dostatočne identifikovať určitú fyzickú osobu. Osobnými údajmi sú teda najmä meno a priezvisko fyzickej osoby, adresa bydliska, rodné číslo. Osobnými údajmi však môžu byť aj iné skutočnosti, ak to ustanovuje osobitný zákon (napr. zákon č. 52/1998 o ochrane osobných údajov v informačných systémoch). V súvislosti s vymedzením obsahu pojmu osobný údaj vzniká často otázka, či možno subsumovať pod pojem osobný údaj „mzdu“. Tu je potrebné veľmi dôsledne rozlišovať medzi mzdou, ktorá je stanovená na základe zákona podľa všeobecne dostupných tabuliek a osobným ohodnotením, resp. odmenami. Podľa Správy o stave ochrany osobných údajov splnomocnenca vlády SR na ochranu osobných údajov základná mzda zamestnanca určená podľa zákona nie je osobným údajom, na rozdiel od príplatku alebo odmeny, ktorý je povinná osoba oprávnená sprístupniť len s predchádzajúcim súhlasom dotknutej osoby.

Zodpovedanie otázky, ktorý údaj, resp. informácia je osobným údajom, nie je vždy jednoduché. Je potrebné preskúmanie všetkých relevantných súvislostí a mať dostatočnú znalosť predmetnej problematiky (problematika ochrany osobných údajov), čo v prípade radového pracovníka verejnej správy nie je v každom jednotlivom prípade dost dobre možné. V prípade vzniku akejkoľvek pochybnosti je lepšie obrátiť sa so žiadosťou o stanovisko na Úrad splnomocnenca vlády SR na ochranu osobných údajov.

Kontakt: Ing. Pavol Husár

Úrad splnomocnenca vlády SR

na ochranu osobných údajov v informačných systémoch

Dúbravská cesta 3, budova Štatistického úradu – Patrónka, Bratislava

tel.: 02/59 37 93 78, e-mail: statny.dozor@pdp.gov.sk,

www.dataprotection.gov.sk

Ostatné obmedzenia

Paragraf 11 zákona vymedzuje viaceré okruhy informácií, ktoré nemôže povinná osoba sprístupňovať. Ide napr. o informácie, ktoré boli odovzdané povinnej osobe bez právneho dô-

vodu, pričom osoba, ktorej sa tieto informácie týkajú, nedala súhlas na ich sprístupnenie. Ďalším okruhom informácií, ktoré sú chránené podľa tohto ustanovenia zákona sú informácie, ktoré môžeme subsumovať pod inštitút duševného vlastníctva (ide najmä o autorské práva, patenty a vynálezy, ochranné známky, nové plemená zvierat) a informácie o mieste výskytu chránených druhov rastlín, živočíchov, nerastov a skamenelín, ak hrozí ich neprípustné rušenie, poškodzovanie alebo ničenie. Patria k nim aj informácie, ktoré sa zverejňujú na základe osobitného zákona (napr. zákona č. 322/1992 Zb. o štátnej štatistike alebo zákona č. 81/1992 Zb. o Česko-slovenskej tlačovej kancelárii Slovenskej republiky). Nesprístupňujú sa tiež informácie o priebehu konania orgánov činných v trestnom konaní a informácie o priebehu súdneho konania.

Zhrnutie

- *Aké informácie tvoria utajované skutočnosti sa dozvieme zo zoznamu utajovaných skutočností, ktorý tvorí obsah vyhlášky NBÚ č. 432/2001 Z. z.*
- *Návrhy na zahrnutie informácie alebo veci do tohto zoznamu sú oprávnené predkladať NBÚ iba ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy.*
- *Informácia tvorí predmet obchodného tajomstva len v prípade, ak spĺňa všetky náležitosti požadované príslušným ustanovením obchodného zákonníka.*
- *Osobným údajom je najmä meno a priezvisko fyzickej osoby, adresa bydliska, rodné číslo. Mzda je osobným údajom iba vtedy, ak ju nemožno stanoviť na základe príslušného zákona alebo ak tak ustanovuje osobitný zákon.*
- *Informácie, ktoré nemožno subsumovať pod informácie, ku ktorým je zo zákona obmedzený prístup, musí povinná osoba zverejňovať alebo sprístupňovať.*

4. Úhrada nákladov

Jedným zo základných pravidiel pri sprístupňovaní informácií, ktoré sú obsiahnuté v zákone je, že sa sprístupňujú **bezplatne** (§ 21 zákona). Dôvod takejto úpravy je, že ide o verejné informácie, v podstate už zaplatené z verejných prostriedkov. Výnimku z „bezplatnosti“ tvoria iba úhrady materiálnych nákladov spojených so zhotovením kópií, obstaraním nosičov, resp. s odoslaním údajov žiadateľovi (poštovné). Zákon dáva povinnej osobe možnosť odpustiť úhradu materiálnych nákladov, resp. ju nevyháňať. V tejto súvislosti je potrebné spomenúť, že ak osobitné zákony pre isté typy informácií vyžadujú špecifický postup a aj poplatky podľa príslušného predpisu, tieto právne predpisy majú prednosť pred zákonom o slobodnom prístupe k informáciám (napr. zákon o správnych poplatkoch, zákon o súdnych poplatkoch).

Podrobnosti o úhrade nákladov za sprístupňovanie informácií upravuje všeobecne záväzný právny predpis, na vydanie ktorého bolo splnomocnené Ministerstvo financií SR (ďalej len ministerstvo). Na základe tohto splnomocnenia vydalo ministerstvo dňa 20. decembra 2000 vyhlášku č. 481/2000 Z. z., ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2001. Táto vyhláška je dosť všeobecná a nekonkretizuje mnohé skutočnosti, preto si povinné osoby pre svoje potreby vypracovali a vydali vlastné interné právne predpisy (sadzobníky), podľa ktorých určujú náklady a ich výšku, ktoré uhrádza žiadateľ v súvislosti so sprístupňovaním informácií. V týchto sadzobníkoch môžu povinné osoby zároveň rozhodnúť, do akej sumy sa úhrada za sprístupnenie informácií automaticky odpušťa.

S realizáciou ustanovenia zákona o odpustení zaplatenia úhrady v prípade povinnej osoby samosprávneho kraja by nemali byť žiadne problémy, keďže samosprávny kraj má vlastný rozpočet, ktorý nie je vo vzťahu k originálnym kompetenciám napojený na žiadnu z rozpočtových kapitol štátneho rozpočtu.

Odpustenie úhrady však nie je iba signálom samosprávneho kraja voči občanovi o svojej maximálnej otvorenosti a ústretovosti, ale zároveň je často aj ekonomickejšim riešením než vymáhanie peňažných pohľadávok voči žiadateľovi, ktorý nezaplatil povinnej osobe stanovenú úhradu.

Úhrady za prístup k informáciám sú podľa zákona príjmom tej povinnej osoby, ktorá informácie zverejňuje alebo sprístupňuje.

Zhrnutie

- *Informácie sa sprístupňujú bezplatne, povinná osoba môže požadovať iba náhradu materiálnych nákladov, ktoré jej vznikli v súvislosti so sprístupňovaním informácií (napr. poštovné, náklady na kopírovanie).*

5. Lehoty na vybavenie žiadosti

Podľa § 17 ods. 1 zákona musí povinná osoba vybaviť žiadosť o sprístupnenie informácií bez zbytočného odkladu, najneskôr však do desiatich dní od podania žiadosti. Žiadosť je podaná dňom, keď bola oznámená povinnej osobe, teda keď sa dostala do sféry jej dispozície, t. j. povinná osoba mala možnosť sa oboznámiť s obsahom žiadosti. Pritom nie je dôležité, či sa s ním aj skutočne oboznámila (napr. písomná žiadosť zaslaná poštou sa považuje za doručenie okamihom, kedy zásielku prebral príslušný pracovník povinnej osoby, a nie až okamihom, keď sa žiadosť dostala do rúk pracovníka povereného sprístupňovaním informácií).

V zákonom taxatívne vymedzených prípadoch môže byť zákonná 10-dňová lehota výnimočne predĺžená, a to najviac o ďalších 10 dní. Týmito prípadmi sú situácie, keď:

- je nutné požadované informácie vyhľadať a zozbierať mimo sídla povinnej osoby,
- ide o vyhľadávanie a zber väčšieho počtu oddelených alebo odlišných informácií požadovaných na sprístupnenie jednou žiadosťou,
- povinná osoba má s vyhľadávaním a sprístupňovaním informácií preukázateľné technické problémy, o ktorých možno predpokladať, že ich možno odstrániť v rámci predĺženej lehoty.

Ak nastane jedna z vyššie uvedených situácií a povinná osoba sa rozhodne predĺžiť lehotu na sprístupnenie informácií, žiadateľovi musí písomne oznámiť predĺženie lehoty a uviesť dôvody, ktoré ju k tomu viedli.

Ak nie je možné odstrániť technické problémy v rámci predĺženej lehoty, povinná osoba zamietne žiadosť s odôvodnením, že predmetnú informáciu nemá k dispozícii, alebo že informácia neexistuje.

Zhrnutie

- *Povinná osoba musí vybaviť žiadosť o sprístupnenie informácií bez zbytočného odkladu, najneskôr však do 10 dní od podania žiadosti.*
- *Na základe zákonom stanovených taxatívnych dôvodov môže povinná osoba túto lehotu predĺžiť o ďalších 10 dní.*

6. Evidencia

Povinná osoba musí v zmysle § 20 zákona viesť evidenciu žiadostí, ktorá obsahuje údaje potrebné na kontrolu vybavovania žiadostí a údaje o najčastejšie vyžiadaných informáciách. Evidencia musí obsahovať minimálne tieto základné údaje:

- dátum podania žiadosti,
- vyžiadané informácie a navrhovaný spôsob ich sprístupnenia,
- výsledok vybavenia žiadosti,
- podanie opravného prostriedku, ak túto možnosť žiadateľ využil.

Povinnej osobe nič nebráni v tom, aby si evidovala aj iné údaje, na základe ktorých môže zisťovať, o aké informácie majú žiadatelia najväčší záujem a tieto potom aktívne zverejňovala.

Zhrnutie

- *Napriek maximálnej snahe predkladateľov návrhu zákona o odbyrokratizovanie procesu sprístupňovania informácií, musí viesť povinná osoba evidenciu.*

7. Sankcie za porušenie zákona

Schválením zákona bol zároveň novelizovaný zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch. Touto novelizáciou sa zaviedol do zákona o priestupkoch nový § 42a), ktorým sa ustanovila skutková podstata **priestupku v oblasti práva na prístup k informáciám**. Podľa tohto ustanovenia sa dopustí priestupku ten,

- kto vedome vydá a zverejní nepravdivé alebo neúplné informácie,
- kto poruší povinnosť určenú zákonom,
- kto vydaním rozhodnutia, príkazu alebo opatrenia zapríčini porušenie práva na sprístupnenie informácií.

Za takýto priestupok môže byť povinnej osobe uložená sankcia vo forme:

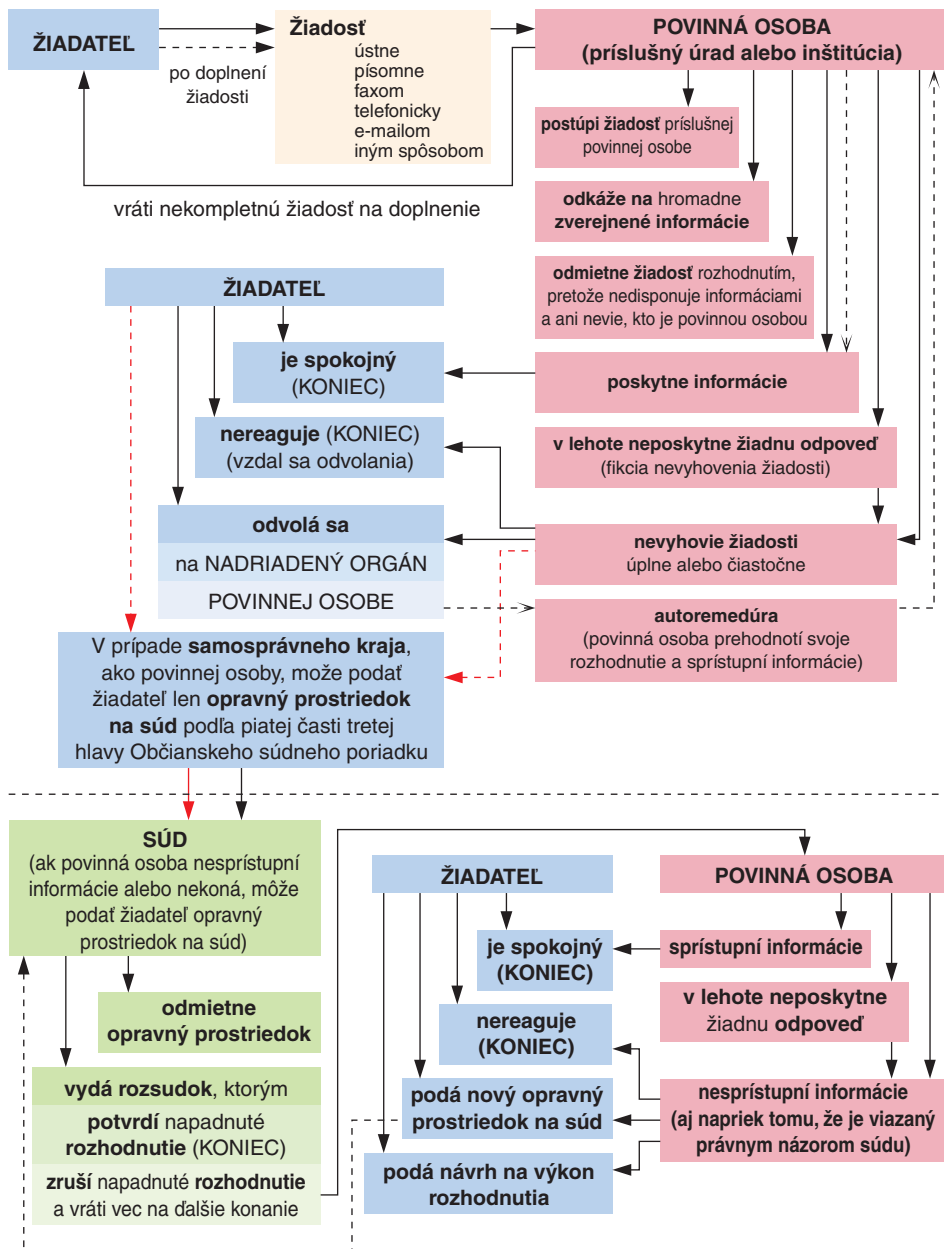
- pokuty až do výšky 50 000,- Sk a
- zákazu činnosti až na dva roky.

Okrem sankcií upravených v priestupkovom zákone pozná náš právny poriadok aj trestno-právnu a občianskoprávnu zodpovednosť, resp. disciplinárnu a pracovnoprávnu zodpovednosť.

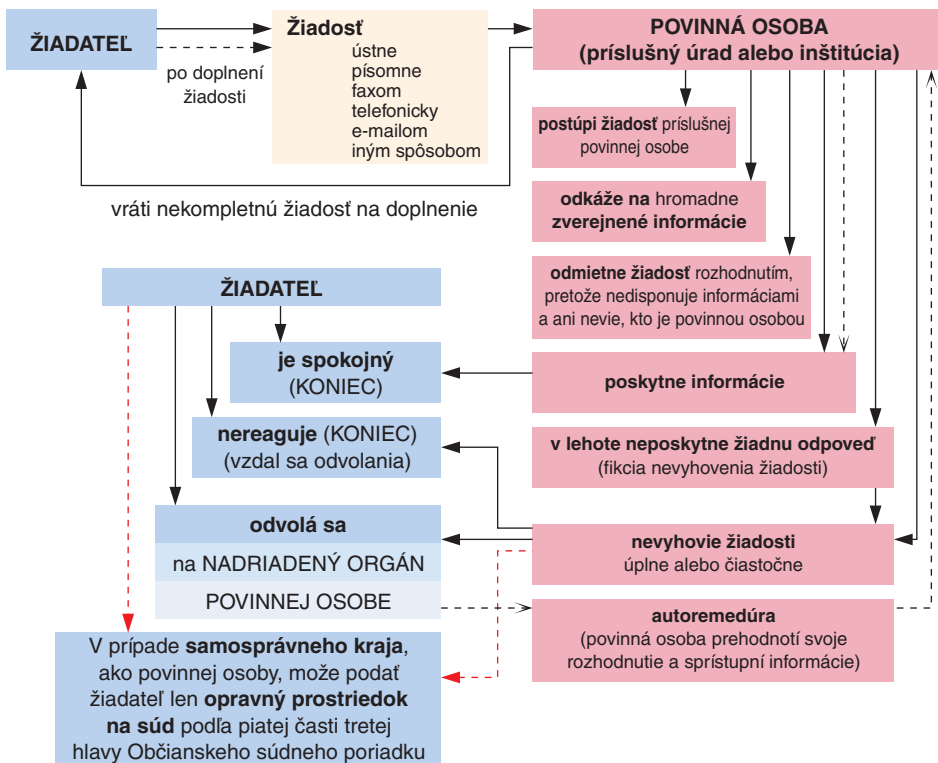
Zhrnutie

- *V prípade porušenia zákona hrozia pracovníkovi povinnej osoby, ktorý je zodpovedný za porušenie zákona sankcie:*
 - *podľa priestupkového zákona,*
 - *pracovnoprávne,*
 - *disciplinárne,*
 - *občianskoprávne,*
 - *trestnoprávne.*

B. Proces sprístupňovania informácií

1. Žiadosť o sprístupnenie informácií a konanie povinnej osoby

Proces sprístupňovania informácií podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám sa začína podaním žiadosti o sprístupnenie informácií oprávnenou osobou, ktorou môže byť osoba fyzická alebo osoba právnická (bližšie pozri kapitolu č. I „Žiadateľ a povinná osoba podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám“). Oprávnená osoba nie je povinná preukazovať právny alebo iný dôvod alebo záujem, pre ktorý požaduje sprístupnenie predmetných informácií. Povinná osoba preto nemôže preukázanie takéhoto dôvodu požadovať a podmieňovať ním samotné sprístupnenie informácií.

Žiadosť môže podať žiadateľ v akejkoľvek forme, ktorá je technicky vykonateľná na strane žiadateľa, ale aj, a to je dôležitejšie, na strane povinnej osoby. Zákon iba demonštratívne vymedzuje formy, v akých môže žiadateľ podať svoju žiadosť. Podľa týchto ustanovení možno podať žiadosť najmä:

- písomne,
- ústne,
- faxom,
- elektronickou poštou,
- iným technicky vykonateľným spôsobom.

Zákon teda nepredpisuje striktnu formu, v ktorej musí byť žiadosť podaná. Túto neformálnosť však zákon nie celkom dodržiava vo vzťahu k obsahovým náležitostiam žiadosti. Z ustanovenia § 14 ods. 2 zákona totiž vyplýva, že zo žiadosti musí byť zjavné:

- ktorej povinnej osobe je určená,
- kto ju podáva (identifikácia žiadateľa),
- aké informácie požaduje žiadateľ sprístupniť a
- spôsob sprístupnenia informácií.

Okamih podania žiadosti je veľmi dôležitý vo vzťahu k začiatku plynutia lehoty, v ktorej musí povinná osoba sprístupniť informácie, samozrejme ak sú splnené ostatné podmienky (povinná osoba má požadovanú informáciu k dispozícii, nejde o informáciu, ku ktorej bol obmedzený prístup podľa § 8 až 11 zákona a pod.). Zákon hovorí o tom, že žiadosť je podaná dňom, keď bola oznámená povinnej osobe príslušnej vo veci konať, teda okamihom, keď sa žiadosť dostala do dispozícinej sféry príslušnej povinnej osoby. Napríklad v prípade zaslania žiadosti poštou sa bude považovať za deň, keď bola žiadosť podaná, deň jej doručenia povinnej osobe, v prípade zaslania žiadosti prostredníctvom elektronickej pošty, deň doručenia, ktorý je v podstate zhodný s dňom odoslania žiadosti, v prípade vyžiadania žiadosti prostredníctvom telefónu deň, keď sa uskutočnil telefonát (bližšie pozri kapitolu č. IV „Lehoty na vybavenie žiadostí“).

Ako sme už spomenuli, každá žiadosť o informáciu musí obsahovať štyri obligatórne náležitosti. Ak žiadosť tieto zákonom predpísané náležitosti neobsahuje, povinná osoba vyzve žiadateľa, aby v lehote, ktorá nesmie byť kratšia **ako 7 dní**, doplnil svoju žiadosť. Zároveň poučí žiadateľa aj o tom, ako treba doplniť potrebné údaje. Ak žiadateľ svoju žiadosť v lehote určenej povinnou osobou nedoplní, alebo nedoplní žiadosť správne podľa pokynov povinnej osoby, povinná osoba žiadosť odloží. Zaujímavosťou je, že podľa príslušného paragrafu zákona, povinná osoba žiadosť neodloží vždy, ale iba vtedy, ak je nedoplnenie žiadosti takým nedostatkom, pre ktorý nie je možné informáciu sprístupniť. Toto ustanovenie je veľmi všeobecné a môže spôsobovať v praxi aplikačné problémy. Domnievame sa, že je potrebné posudzovať každú žiadosť osobitne a s ohľadom na všetky relevantné skutočnosti. Z vyššie uvedeného vyplýva, že napríklad nedoplnenie spôsobu sprístupnenia informácie nie je takým nedostatkom, ktorý by mal mať za následok odloženie žiadosti povinnou osobou.

Po podaní žiadosti, ktorá je úplná, resp. ktorej neúplnosť nie je dôvodom na jej odloženie povinnou osobou podľa § 14 ods. 3 zákona, môže nastať jedna z nasledujúcich situácií.

Povinná osoba postúpi žiadosť

Ak povinná osoba, ktorej bola žiadosť adresovaná, nemá k dispozícii informácie, ktorých sprístupnenie požaduje žiadateľ, ale má vedomosť o tom, kde možno požadované informácie získať, postúpi predmetnú žiadosť **do 5 dní** povinnej osobe, ktorá má informácie k dispozícii a bezodkladne oznámi žiadateľovi postúpenie žiadosti príslušnej povinnej osobe. V tomto prípade začína plynúť príslušná lehota na zverejnenie informácie až dňom, keď žiadosť dostala príslušná povinná osoba.

Povinná osoba odmietne žiadosť rozhodnutím

Ak povinná osoba, ktorej bola adresovaná žiadosť, nemá k dispozícii informácie, ktorých sprístupnenie požaduje žiadateľ a zároveň nemá vedomosť o tom, kde sa predmetné informácie nachádzajú, resp. kde ich možno získať, domnelá povinná osoba najneskôr **do 10 dní** od prijatia žiadosti odmietne žiadosť rozhodnutím s odôvodnením, že nemá požadovanú informáciu k dispozícii a ani nemá vedomosť o tom, kto je príslušnou povinnou osobou.

Povinná osoba odkáže na hromadne zverejnené informácie

Ak je predmetom žiadosti získanie informácií, ktoré už boli zverejnené, môže povinná osoba bezodkladne, najneskôr však **do 5 dní** od podania žiadosti, namiesto sprístupnenia informácií žiadateľovi oznámiť údaje, ktoré umožňujú vyhľadanie a získanie požadovaných informácií. Žiadateľ však môže, aj napriek tomu, trvať na sprístupnení zverejnených informácií. Vtedy musí povinná osoba požadované informácie sprístupniť, pričom lehota na sprístupnenie informácií začína plynúť dňom, keď žiadateľ oznámil, že trvá na priamom sprístupnení informácií.

Povinná osoba má aj inú možnosť, a to sprístupniť žiadateľovi požadované informácie aj napriek tomu, že ide o informácie, ktoré už sú zverejnené. V takom prípade musí povinná osoba sprístupniť informácie bezodkladne, najneskôr však **do 10 dní** od podania žiadosti.

Povinná osoba poskytne požadované informácie

V prípade, ak:

- žiadosť adresovaná povinnej osobe obsahuje všetky zákonom predpísané náležitosti,
- požadované informácie sú k dispozícii u povinnej osoby,
- nejde o informácie, ktorých sa týkajú obmedzenia prístupu k informáciám v zmysle ustanovení § 8 až 11 zákona, alebo v zmysle ustanovení osobitných právnych predpisov a zároveň nejde o zverejnené informácie, pri ktorých sa žiadateľ uspokojil s údajmi umožňujúcimi vyhľadanie a získanie zverejnených informácií,

povinná osoba sprístupní požadované informácie bezodkladne, **najneskôr však do 10 dní (zo závažných dôvodov** taxatívne vymedzených v § 17 ods. 2 zákona **najneskôr do 20 dní**) odo dňa podania žiadosti a urobí **protokol** o spôsobe poskytnutia informácií, a to formou **zápisu** v príslušnom spise. Proti takémuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok. Do spisu sa zapisujú najmä nasledovné skutočnosti:

- kto a kedy požiadal o informácie,
- o aké informácie išlo,
- spôsob, akým boli informácie sprístupnené,
- kedy boli informácie sprístupnené,
- meno a priezvisko osoby, ktorá vec vybavila,
- dátum vykonania zápisu do spisu.

Povinná osoba neposkytne v zákonnej lehote žiadnu odpoveď (fikcia nesprístupnenia informácií)

Môže tiež nastať situácia, že povinná osoba v lehote stanovenej zákonom neposkytla informácie, hoci podľa zákona tieto informácie mala k dispozícii, alebo nevydala rozhodnutie, ktorým by žiadateľovi oznámila, že jeho žiadosti úplne alebo čiastočne nevyhovie. Zo zákona (ex lege) sa v takom prípade predpokladá, že povinná osoba napriek tomu, že nekonala, vydala rozhodnutie, ktorým odmietla poskytnúť informácie. Táto právna fikcia poskytuje žiadateľovi, ak na tom trvá, využiť príslušné ustanovenia zákona, t. j. možnosť odvolať sa a tak získať informácie, o ktoré žiada. Za deň doručenia tohto fiktívneho rozhodnutia sa považuje **3. deň** od uplynutia lehoty na vybavenie žiadosti.

Povinná osoba vydá rozhodnutie o úplnom alebo čiastočnom nesprístupnení informácií

Ak povinná osoba žiadosti o sprístupnenie informácií nevyhovie, a to hoci len sčasti, teda sprístupní iba niektoré žiadateľom požadované informácie, vydá o tom bezodkladne, najneskôr **však do 10 dní (zo závažných dôvodov** taxatívne vymedzených v § 17 ods. 2 zákona **najneskôr do 20 dní**)

odo dňa podania žiadosti osobitné písomné rozhodnutie. Rozhodnutie musí obsahovať všetky náležitosti, ktoré obsahuje štandardné rozhodnutie podľa správneho poriadku (zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní):

- vymedzenie osôb, ktorých sa rozhodnutie týka,
- kto bol žiadateľom,
- označenie príslušného správneho orgánu,
- predmet žiadosti,
- výrokovú časť, teda, že žiadosti sa nevyhovuje, a to čiastočne alebo v plnom rozsahu,
- odôvodnenie, prečo a z akých právnych dôvodov nebolo žiadosti vyhovie,
- poučenie o tom, že sa voči rozhodnutiu možno odvolať, komu a v akej lehote sa možno odvolať.

Proti rozhodnutiu o úplnom alebo čiastočnom nespístupnení informácií, alebo pri nečinnosti povinnej osoby (fikcia vydania rozhodnutia o nespístupnení informácií), môže žiadateľ v zmysle § 19 zákona podať opravný prostriedok. Týmto opravným prostriedkom je buď odvolanie alebo rozklad (v prípade, ak ide o prvostupňové rozhodnutie ústredného orgánu štátnej správy). Podľa príslušných ustanovení zákona podáva žiadateľ opravný prostriedok tej povinnej osobe, ktorá rozhodnutie vydala resp. mala vydať.

Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám neobsahuje ustanovenia o autoremedúre, t. j. ustanovenia, ktoré by povinnej osobe poskytovali možnosť rozhodnúť o odvolaní v rámci svojej pôsobnosti. To však neznamená, že povinná osoba, ktorá napadnuté rozhodnutie vydala, nemôže rozhodnúť o odvolaní práve týmto spôsobom. Podľa ustanovenia § 22, ak nie je v tomto zákone ustanovené inak, použijú sa na konanie podľa tohto zákona všeobecné predpisy o správnom konaní. Hovoríme teda o subsidiárnej (podpornej) pôsobnosti správneho poriadku, ktorý v § 57 umožňuje správne orgánu rozhodnúť o odvolaní voči jeho rozhodnutiu v rámci autoremedúry – za predpokladu, že mu vyhoví v plnom rozsahu, ak sa rozhodnutie netýka iného účastníka konania než odvolateľa, alebo ak s tým ostatní účastníci konania súhlasia.

Z toho, čo sme uviedli vyššie, vyplýva, že povinná osoba, voči ktorej rozhodnutiu smeruje odvolanie žiadateľa, môže o odvolaní rozhodnúť v 30-dňovej zákonnej lehote v rámci autoremedúry tak, že mu v plnej miere vyhoví a tým zmení svoje prechádzajúce rozhodnutie, či už zamietavé, alebo fiktívne.

V prípade samosprávneho kraja, ako jedného z povinných subjektov podľa zákona, môže v otázke využitia autoremedúry nastať istý problém. Podľa správneho poriadku je totiž odvolateľ povinný podať odvolanie na správnom orgáne, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal. Tento správny orgán môže rozhodnúť v rámci autoremedúry o odvolaní sám. Ak tak však neurobí, je povinný, najneskôr do 30 dní odo dňa, keď mu odvolanie došlo, predložiť odvolanie odvolaciemu orgánu.

Samosprávny kraj je v odlišnom postavení. Zákon č. 302/2001 o samospráve vyšších územných celkov ustanovuje v § 22, že odvolacím orgánom proti rozhodnutiu samosprávneho kraja vo veciach územnej samosprávy, teda aj v otázke slobodného prístupu k informáciám, je súd. Spôsob podania opravného prostriedku upravuje Občiansky súdny poriadok (ďalej len OSP) v ustanoveniach o správnom súdnictve. Z nich vyplýva, že konanie začína na návrh, ktorým je opravný prostriedok proti rozhodnutiu správneho orgánu. Návrh je žiadateľ povinný podať na súde v lehote 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia. Za návrh podaný včas sa považuje aj taký návrh, ktorý bol podaný v lehote správne orgánu, ktorý vydal rozhodnutie.

Práve tu vzniká otázka: môže samosprávny kraj rozhodnúť o odvolaní v rámci autoremedúry, alebo je povinný postúpiť opravný prostriedok príslušnému súdu, ktorý rozhodne o odvolaní? Domnievame sa, že v tomto prípade nebude možné použiť ustanovenia správneho poriadku o autoremedúre. Podaním návrhu sa totiž začína súdne konanie podľa piatej časti tretej hlavy OSP.

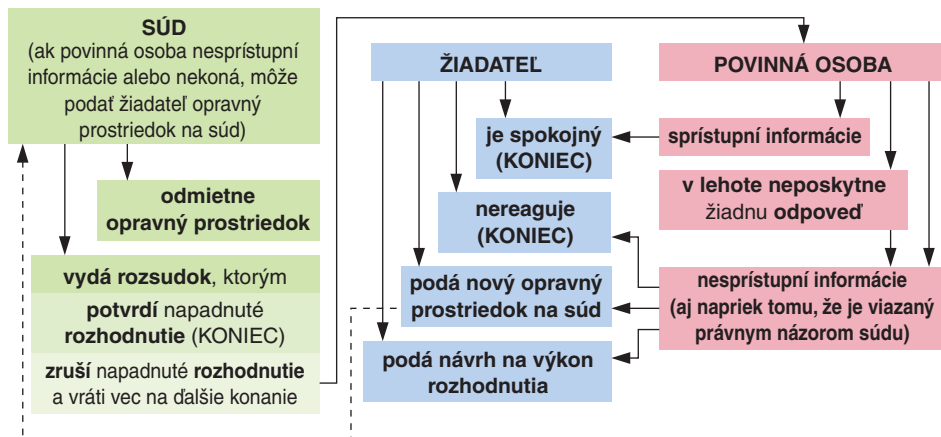
Z toho dôvodu okamihom podania opravného prostriedku podľa príslušných ustanovení OSP nie je možné na prebiehajúce konanie aplikovať ustanovenia správneho poriadku. Na predmetné konanie je teda nutné aplikovať príslušné ustanovenia OSP, pričom subsidiárna pôsobnosť správneho poriadku neprichádza do úvahy, pretože nejde o právne predpisy, ktoré by boli vo vzájomnom postavení všeobecného a osobitného. Samosprávny kraj je tak povinný postúpiť opravný prostriedok príslušnému súdu bez toho, že by mohol rozhodnúť o odvolaní sám.

Napriek tomu, že možnosť autoremedúry je vylúčená, do úvahy ešte prichádza iný možný postup, ktorým samosprávny kraj môže predísť vydaniu súdneho rozhodnutia vo veci samej, a to počas už prebiehajúceho súdneho konania. Podľa § 114 ods. 2 písm. a) OSP je súd povinný doručiť odporcovi, v tomto prípade samosprávnemu kraju, návrh na začatie konania a vyzvať ho, aby sa k nemu do 15 dní od doručenia vyjadril. Doručenie návrhu na začatie konania je akýmsi „podnetom“ pre samosprávny kraj a zároveň informáciou o tom, že žiadateľ, nespokojný so zamietavým stanoviskom povinnej osoby, podal opravný prostriedok na súd. Na základe takéhoto „podnetu“ môže samosprávny kraj prehodnotiť svoje pôvodne zamietavé rozhodnutie a sprístupniť požadované informácie v plnom rozsahu. V takom prípade je súd, ktorý rozhoduje o opravnom prostriedku, povinný zastaviť uznesením prebiehajúce súdne konanie, pretože predmet sporu odpadol.

Zhrnutie

- *Žiadosť o sprístupnenie informácií môže podať každý.*
- *Zákon nevyberá formu, ktorou je žiadateľ povinný podať žiadosť o sprístupnenie informácií.*
- *Zo žiadosti o sprístupnenie informácií musí byť zjavné:*
 - *ktorej povinnej osobe je určená,*
 - *kto ju podáva (identifikácia žiadateľa),*
 - *aké informácie požaduje žiadateľ sprístupniť a*
 - *spôsob sprístupnenia informácií.*
- *Po podaní žiadosti, ktorá je úplná, resp. ktorej neúplnosť nie je dôvodom na jej odloženie povinnou osobou podľa § 14 ods. 3 zákona, môže nastať jedna z nasledujúcich situácií:*
 - *povinná osoba odstúpi žiadosť,*
 - *povinná osoba odmietne žiadosť rozhodnutím,*
 - *povinná osoba odkáže na hromadne zverejnené informácie,*
 - *povinná osoba poskytne požadované informácie,*
 - *povinná osoba neposkytne v zákonnej lehote žiadnu odpoveď (fikcia nesprístupnenia informácií),*
 - *povinná osoba vydá rozhodnutie o úplnom alebo čiastočnom nesprístupnení informácií.*

2. Konanie súdu o opravnom prostriedku

V prípade, ak povinná osoba nerozhodne o odvolaní žiadateľa v rámci autoremedúry, odstúpi odvolanie odvolaciemu orgánu, ktorým je najbližšie nadriadený orgán povinnej osoby. To hovorí zákon

Otázka podania opravného prostriedku voči rozhodnutiu samosprávneho kraja je však upravená odlišne. Podľa prechodných ustanovení zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov môže podať žiadateľ proti rozhodnutiu vydaného samosprávnym krajom vo veciach územnej samosprávy, teda aj vo veciach slobodného prístupu k informáciám (originálna kompetencia), opravný prostriedok na súd. Opravný prostriedok musí podať žiadateľ do 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia, ak osobitný zákon neustanovuje niečo iné. Opravný prostriedok sa považuje za podaný včas aj vtedy, ak bol podaný v lehote na orgáne, ktorý ho vydal. V prípade, ak by rozhodnutie, ktorým povinná osoba nevyhovela žiadosti, neobsahovalo poučenie o opravnom prostriedku, alebo ak by obsahovalo nesprávne poučenie o opravnom prostriedku, možno podať opravný prostriedok v lehote 6 mesiacov od doručenia rozhodnutia. Na rozdiel od konania o žalobách proti rozhodnutiam správnych orgánov, v tomto konaní nemusí byť navrhovateľ zastúpený advokátom alebo komerčným právnikom.

Po podaní opravného prostriedku (návrhu na začatie konania) musí súd preskúmať:

- či bol návrh podaný včas,
- či ho podala osoba oprávnená,
- či sa napáda rozhodnutie, ktoré možno preskúmať v súdnom konaní a
- či návrh nemá také vady, ktoré by bránili jeho vecnému prevereniu.

Ak súd dospeje k záveru, že nie je splnená niektorá z prvých troch vyššie uvedených podmienok, alebo ak navrhovateľ neodstránil na základe výzvy súdu vady, ktoré bránia jeho vecnému prevereniu, **uznesením opravný prostriedok odmietne**.

V opačnom prípade nariadi súd pojednávanie, v rámci ktorého môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie napadnutého rozhodnutia. Na základe takto uskutočneného konania vydá súd **rozsudok**, ktorým buď:

- potvrdí napadnuté rozhodnutie, alebo
- zruší napadnuté rozhodnutie a vráti vec na ďalšie konanie povinnej osobe, teda samosprávnemu kraju.

S výnimkou mimoriadneho dovolania nie sú voči rozsudku súdu prípustné opravné prostriedky.

V prípade, ak súd rozsudkom zruší rozhodnutie, vráti vec na ďalšie konanie samosprávnemu kraju. Ten je viazaný právnym názorom súdu, a teda musí sprístupniť požadované informácie v rozsahu určenom rozsudkom súdu. Zaujímavá situácia by nastala, ak by samosprávny kraj nerešpektoval rozsudok súdu a neprístupnil by predmetné informácie, t. j. vydal by buď zamietavé rozhodnutie, alebo by nekonal (fikcia zamietavého rozhodnutia). V tomto prípade by mal žiadateľ dve možnosti:

- podať opäť na súd opravný prostriedok proti rozhodnutiu samosprávneho kraja, alebo
- podať návrh na výkon rozhodnutia.

Podanie opravného prostriedku proti opätovnému vydaniu rozhodnutia o neprístupnení informácií je sice jednou z možností žiadateľa, tá však nerieši vzniknutú situáciu. Z vyššie uvedeného teda vyplýva, že jedinou reálnou možnosťou žiadateľa je podať návrh na výkon súdneho rozhodnutia, či už podľa ustanovení OSP, alebo Exekučného poriadku.

Zhrnutie

- *Na konanie o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu samosprávneho kraja ako jednej z povinných osôb podľa zákona nemožno aplikovať ustanovenia zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a ustanovenia správneho poriadku, pretože predmetné konanie je upravené ustanoveniami OSP, konkrétne jeho piatou časťou treťou hlavou.*

3. Rozhodovanie o žalobe proti rozhodnutiu správneho orgánu

Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám umožňuje preskúmanie rozhodnutia odvolacieho orgánu súdom, a to na základe žaloby o preskúmanie zákonnosti právoplatného rozhodnutia s tvrdením, že bol žalobca týmto rozhodnutím ukrátený na svojich právach.

Ako sme už uviedli v predchádzajúcich kapitolách, konanie o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu samosprávneho kraja o neprístupnení informácie je odlišné od konaní o opravných prostriedkoch voči rozhodnutiam iných povinných osôb podľa zákona. Keďže o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu samosprávneho kraja nerozhoduje správny orgán, ale súd, nie je možné použiť ustanovenia OSP o žalobách proti rozhodnutiam správnych orgánov. Ak by navrhovateľ podal žalobu na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia samosprávneho kraja, musel by súd takúto žalobu zamietnuť z dôvodu neexistencie jednej z podmienok konania.

V prípade, ak by žiadateľ nebol spokojný s rozsudkom súdu ako odvolacieho orgánu a domnieval by sa, že boli porušené jeho základné práva a slobody, umožňuje mu náš právny poriadok podať podnet na Ústavný súd Slovenskej republiky, prípadne sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu.

Zhrnutie

- *Keďže o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu povinnej osoby rozhoduje súd, nemôže žiadateľ použiť ustanovenia OSP o žalobách proti rozhodnutiam správnych orgánov.*

6. ZDRUŽENIA SAMOSPRÁVY VYŠŠIEHO ÚZEMNÉHO CELKU

1. Právna úprava možného združenia v SR

Systém verejnej správy má v každom štáte svoje charakteristické črty vyplývajúce z histórie, ale hlavne zo súčasnej reality, potrieb a možností. Jednotlivé štáty sa líšia počtom stupňov – úrovní, veľkosťami miestnych jednotiek i počtom ich obyvateľov, vykonávanými funkciami i prostriedkami, ktorými disponujú.

Vzťahy centrálnej moci a územnej samosprávy determinujú a charakterizujú dve protichodné tendencie:

1. záujem centra riadiť „perifériu“ a udržiavať štát v podobe integrovaného a jednotného celku
2. snahy „periférie“ artikulovať, prezentovať a presadzovať miestne záujmy a potreby

Demokratický a decentralizovaný štát znamená:

- samosprávnosť,
- subsidiaritu,
- solidaritu.

Uvedené sa netýka len vzťahu medzi štátnymi orgánmi a volenou územnou samosprávou, teda skôr línie vertikálnej, ale i vzťahov na úrovni horizontálnej a medzi jednotlivými subjektmi samosprávy.

Územná – občianska samospráva (obdobne ako stavovské a profesné štruktúry) prirodzene inklinuje k vytváraniu združení – formálnych, resp. explicitne vyplývajúcich z právneho poriadku, ale i neformálnych a spontánnych.

Účelom tejto kapitoly je najmä z formálno-právneho hľadiska popísať, aké sú možnosti na vytvorenie združenia, ktoré by zastupovalo a obhajovalo územnú samosprávu na úrovni samosprávnych krajov a poukázat na pozitívne vzory zo zahraničia.

Právo na združovanie má svoju oporu priamo v slovenskej ústave. Ústava SR v čl. 29 vyslovne ustanovila:

Čl. 29

1. Právo slobodne sa združovať sa zaručuje. Každý má právo spolu s inými sa združovať v spolkoch, spoločnostiach alebo iných združeniach.

Pojem „každý“ si pritom treba vykladať tak, že sa týka tak fyzickej ako i právnickej osoby. Ústava SR taktiež v čl. 64a výslovne ustanovila:

Čl. 64a

Obec a vyšší územný celok sú samostatné územné samosprávne a správne celky Slovenskej republiky, združujúce osoby, ktoré majú na ich území trvalý pobyt. Podrobnosti ustanoví zákon.

Blanketu rovnakého druhu, teda formuláciu, ktorá sa týka vyšších územných celkov, obsahuje aj zákon č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky v § 2 ods. 2.

Spomenutým zákonom, ktorým sa vytvorili ústavné i zákonné predpoklady na existenciu a fungovanie územnej samosprávy na úrovni vyšších územných celkov a zavrášila sa štruktúra volenej samosprávy, je zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch). Zákon vychádzal z ústavnej úpravy, presnejšie z ústavného zákona č. 90/2001 Z. z., ktorým sa zmenila a doplnila Ústava SR v čl. 64 až 71 štvrtej hlavy a prirodzene zohľadňuje a rešpektuje ustanovenia čl. 2 a čl. 30 Ústavy SR.

Zákon upravuje inštitúty samosprávy vyšších územných celkov a pritom v súlade s čl. 1 ods. 2 Ústavy SR zohľadňuje ustanovenia Európskej charty miestnej samosprávy, ktoré sa SR zaviazala dodržiavať (Oznámenie MZV SR č. 336/2000 Z. z. o podpísaní ECHMS).

Zákon č. 302/2001 Z. z. v § 4 ustanovil pôsobnosť samosprávneho kraja tak, že pri výkone samosprávy sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov. Pritom podľa písmena

f) je oprávnený zakladať, zriaďovať, zrušovať a kontrolovať svoje rozpočtové a príspevkové organizácie a iné právnické osoby podľa osobitných predpisov,

a podľa písmena

o) rozvíja spoluprácu s územnými celkami a s orgánmi iných štátov.

Samotný nadpis § 5 znie „Medzinárodná spolupráca“ a jeho jednotlivé odseky upravujú možnosť spolupráce – v rozsahu pôsobnosti prislúchajúcej samosprávne kraju – s územnými a správnymi celkami alebo s úradmi iných štátov vykonávajúcimi regionálne funkcie. Samosprávny kraj má právo stať sa členom medzinárodného združenia územných celkov alebo územných orgánov.

Táto spolupráca sa môže uskutočňovať len na základe dohody o spolupráci, ktorej obligatórne náležitosti sú uvedené v § 5 ods. 2: dohoda musí byť uzatvorená v písomnej podobe a vopred schválená nadpolovičnou väčšinou všetkých poslancov zastupiteľstva. Samozrejme, nesmie byť v rozpore s Ústavou SR, s ústavnými zákonmi, so zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, ktorými je SR viazaná, a tiež nesmie byť v rozpore s verejným záujmom.

Paragraf 7 upravuje vzťah samosprávneho kraja k štátnym orgánom, obciam a iným právnickým osobám. Tieto by mali fungovať na základe spolupráce a koordinácie a zohľadňovať záujmy a potreby regiónu, a tiež jeho obyvateľov a návštevníkov.

Záver:

- *Ústava SR i ďalšie právne predpisy umožňujú, aby vyššie územné celky zakladali a zriaďovali právnické osoby, príp. stali sa členmi existujúcich,*
- *v § 5 ods. 1 zákona č. 302/2001 Z. z. sa vyslovuje prejedukuje medzinárodná spolupráca, vrátane členstva v medzinárodných združeniach územných celkov alebo územných orgánov.*

Argumenty a dôvody na založenie združenia, ako i protiargumenty:

Pozitíva združenia:

- možnosť kolektívnej obhajoby a presadzovania záujmov krajskej samosprávy,
- väčšia odborná kapacita pri tvorbe analýz a tvorbe politiky u spoločnej problematiky,
- väčšia politická sila a legitimita pri rokovaniach s vládou i parlamentom, ale i ostatnými subjektmi v SR i zahraničí,
- pravdepodobné automatické zastúpenie v orgánoch ako napr. Asociácia zamestnávateľských zväzov, tripartita, a pod., ale aj vo vybraných orgánoch a združeniach v zahraničí,
- získanie pozície subjektu účastného na medzirezortnom pripomienkovom konaní,
- možnosť získavania zdrojov z grantov, príp. podporných fondov podobných organizácií v zahraničí.

Negatíva:

- finančné náklady spojené so založením a fungovaním,
- „strata“ času pre osoby pracujúce v orgánoch združenia,
- možná strata potenciálnej individuálnej výhody na úkor ostatných.

Pozitíva, výhody a možnosti, ktoré poskytuje existencia silného a funkčného združenia, pre-
vyšujú možné negatíva.

Ako ďalšie argumenty na prospech možno spomenúť jednak existenciu podobných združení
v európskych štátoch, ale i skúsenosti z fungovania organizácií zastupujúcich obecnú samosprávu,
ale i stavovské samosprávy na Slovensku.

Na základe uvedeného a vychádzajúc z potrieb územnej samosprávy odporúčame založenie
združenia, ktoré bude istou obdobou Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS) či Únie miest
Slovenskej republiky (ÚM SR), teda stavovskou dobrovoľnou záujmovou organizáciou obhajujú-
cou záujmy samospráv vyšších územných celkov.

Založenie a registrovanie združenia, ktoré by malo za členov krajskú samosprávu, platný
právný poriadok umožňuje. Zakladajúca listina a stanovy by mali obsahovať nasledovné obliga-
tórne ustanovenia alebo časti:

- I. Úvodné ustanovenia
 1. Názov, sídlo, symbolika
 2. Ciele, spôsoby ich uskutočňovania
- II. Členstvo
 1. Členstvo
 2. Práva člena
 3. Povinnosti člena
 4. Vznik a zánik členstva
- III. Orgány združenia
 1. Obligatórne orgány – zhromaždenie, štatutárne orgány a kontrolné orgány
 2. Fakultatívne orgány
 3. Kreovanie orgánov
 4. Rozhodovanie orgánov
- IV. Majetok a financovanie
 1. Majetok, vlastný i prepožičaný
 2. Financovanie, členské a iné zdroje
- V. Regionálne, profesné, záujmové a medzinárodné združenia
- VI. Prechodné a záverečné ustanovenia

Podmienkou na založenie, okrem registrácie na príslušnom orgáne, je súhlas zastupiteľstva sa-
mosprávneho kraja, ktorý má záujem stať sa členom združenia.

Poznámka

Pre plnohodnotné fungovanie združenia je však nutné sa vysporiadať s ustanoveniami § 13
ods. 1 písm. b) a § 16 ods. 8 písm. b), zákona č. 302/2001 Z. z., ktoré explicitne vylučujú členstvo
poslancov a predsedu samosprávneho kraja v akejkoľvek právnickej osobe založenej alebo zriade-
nej samosprávnym krajom.

Možnými riešeniami je:

- podanie návrhu na Ústavný súd, aby preskúmal ústavnosť uvedených ustanovení,

- predloženie a spracovanie novely zákona, podľa ktorej sa zákaz členstva v orgánoch právnickej osoby nebude týkať neziskových a nekomerčných subjektov.

2. Združenia územnej samosprávy v zahraničí

Berúc do úvahy veľkosť územia, počet obyvateľov a systém verejnej správy, sme do tejto kapitoly zaradili stručný popis združení samosprávnych celkov vo Švédsku, Dánsku. Inšpiráciu tiež možno nájsť v susedných štátoch V4 – vzhľadom na blízkosť, spoločnú históriu a tiež preto, že podobne ako Slovensko, prechádzajú zo sovietskeho modelu riadenia štátu a spoločnosti na systém modernej zastupiteľskej demokracie.

2.1. Švédska federácia krajských rád

Švédska federácia krajských rád reprezentuje záujmy vládne, profesionálne a týkajúce sa zamestnanosti svojich členov, ktorými je 18 krajských rád, dva regióny a jedna municipalita. Federácia pracuje na udržaní a rozvoji úloh krajských rád ako priamo volených, demokratických orgánov na regionálnej úrovni. Federácia je takisto centrálnou zamestnávateľskou organizáciou pre krajské rady.

Federáciu tvoria:

- rada riaditeľov,
- kongres,
- výbory,
- programové skupiny.

Federácia má 180 zamestnancov, na jej čele je výkonný riaditeľ. Kongres je najvyšším rozhodovacím orgánom federácie. Zvolení krajskí poslanci a poslanci troch členských municipalít spo medzi seba menujú do kongresu 180 delegátov.

Rada a audítori (kontrolóri) federácie sú menovaní na volebnom kongrese, ktorý sa koná vždy v januári v roku nasledujúcom po roku, v ktorom sa konali všeobecné voľby. Bežné (pravidelné) zasadnutia kongresu sa konajú v nasledujúcich rokoch (vždy raz za rok).

Kongres môže byť zvolaný aj pri iných príležitostiach, ak je rada toho názoru, že sú určité dôležité otázky, ktoré majú byť prediskutované. Kongres zakladá rámec pre členské poplatky a rozhoduje o zmenách v štatúte federácie. Taktiež špecifikuje všeobecnú líniu aktivít federácie, a je tiež akýmsi fórom federácie pre politické debaty a rozhodnutia.

Výbory

sú pracovné, poradné a iniciačné orgány, ktoré sa venujú jednotlivým oblastiam, za ktoré zodpovedajú krajské rady.

Federácia má nasledovné výbory:

- Výbor pre zdravotnú starostlivosť
Pripravuje materiály týkajúce sa zdravotnej politiky, starostlivosti a zubnej starostlivosti.
- Výbor pre regionálne záležitosti
Pripravuje materiály týkajúce sa regionálneho rozvoja a demokracie, priemyselnej politiky, verejnej dopravy, kultúry a turizmu a vyššieho vzdelávania a výskumu.
- Výbor pre kolektívne vyjednávanie a personalistiku
Pripravuje a v niektorých prípadoch nezávisle rozhoduje v záležitostiach týkajúcich sa pracovných zmlúv, pracovného práva a všeobecných otázok personálnej politiky.
- Výbor pre ekonomické záležitosti

Pripravuje materiály týkajúce sa finančného rozvoja krajských rád, financovania, zďaňovania, grantov, atď.

- Výbor pre medzinárodné záležitosti

Zaoberá sa otázkami týkajúcimi sa činnosti federácie v rôznych medzinárodných kontextoch.

Programové skupiny

Na riešenie čiastkových záležitostí môže Rada ustanoviť dočasné programové skupiny. Zvyčajne ide o záležitosti, ktoré majú pre krajské rady veľkú dôležitosť a musí im byť venovaná špeciálna pozornosť.

Kontakt:

adresa: Landstingsförbundet, Box 70491, S – 10726 Stockholm

e-mail: landstingsforbundet@lf.se

web: <http://www.lf.se>

2.2. Asociácia krajských rád v Dánsku

Asociácia krajských rád v Dánsku bola založená v roku 1913, dnes zamestnáva okolo 150 osôb. Reprezentuje záujmy všetkých 14 dánskych krajov a zabezpečuje pre nich služby a informácie. Podporuje a presadzuje princípy regionálnej autonómie, funguje ako hovorca krajských rád vo všetkých záležitostiach vo vzťahu k centrálnej vláde a ďalším národným asociáciám, a slúži tiež ako ústredná organizácia pre kolektívne vyjednávanie krajov.

Asociácia krajských rád v Dánsku je autonómny orgán, spravovaný svojimi členmi a vedený predsedníctvom. Predsedníctvo je menované na štvorročné obdobie valným zhromaždením, ktoré je zložené zo všetkých 374 krajských poslancov.

Medzi hlavné úlohy asociácie patria:

- rokovanie s verejnou mocou,
- postavenie zamestnávateľa pre pracovníkov samosprávy,
- zabezpečenie funkcií vo verejnom záujme,
- medzinárodná spolupráca.

Rokovania s vládou a ministerstvami

Asociácia vedie nepretržitý dialóg s vládou a parlamentom o ekonomických a legislatívnych záležitostiach. Asociácia je zastúpená v rôznych komisiách pripravujúcich nové predpisy. Dánska legislatíva je stále viac ovplyvnená Európskou úniou a legislatíva EÚ sa priamo dotýka kompetencií krajov v jednotlivých oblastiach. Od roku 1994 má Asociácia priamu reprezentáciu v Bruseli.

Zamestnávateľská funkcia

Kraje zamestnávajú viac ako 120 000 ľudí, čo z nich robí jedného z najväčších zamestnávateľov vo verejnej sfére. Asociácia krajských rád vedie rokovania na pravidelnej báze s relevantnými zamestnaneckými organizáciami o platových a pracovných podmienkach ich členov.

Spoločné prevádzkovanie podnikov

Rôzne podniky a spoločnosti sú prevádzkované spoločne alebo separátne dvomi organizáciami miestnej samosprávy v Dánsku – Asociáciou krajských rád a Národnou asociáciou miestnej samosprávy (ktorá združuje 273 z 275 dánskych municipalít). Tieto podniky zabezpečujú služby pre miestne a krajské samosprávy a medzi iným spravujú najväčšiu bázu dát v krajine – Kommunedata a tréningové (školiace) centrum pre miestnu samosprávu – Den Kommunale Hojskole.

Medzinárodné vzťahy

Dánsko má deväť miest vo Výbore regiónov Európskej únie. Štyria z deviatich členov sú menovaní Asociáciou krajských rád (ďalší štyria sú menovaní Národnou asociáciou miestnej samosprávy a jeden reprezentuje mestá Kodaň a Frederiksberg). Pre svojich štyroch členov Asociácia zabezpečuje administratívnu podporu. Asociácia krajských rád je členom predsedníctva organizácie Subregionálnej spolupráce štátov Baltského mora (Baltic Sea States Subregional Co-operation – BSSSC). Asociácia je členom Medzinárodnej únie miestnej samosprávy (IULA) a jej európskej sekcie, Rady európskych municipalít a regiónov (CEMR). Okrem iného Asociácia menuje delegátov do Kongresu miestnej a regionálnej samosprávy Európy (CLRAE), inštitúcie spadajúcej pod Radu Európy.

Kontakt:

adresa: Amtsradsforeningen i Danmark, Dampfærgevej 22, PO Box 2555593,
DK – 2100 Copenhagen
e-mail: arf@arf.dk
web: <http://www.arf.dk>

2.3. Štáty V4

Z transformujúcich sa štátov sme sa zamerali na bývalé socialistické štáty susediace so Slovenskom, Česko, Maďarsko a Poľsko, ktoré prechádzajú zo systému centrálne, presnejšie direktívne riadeného štátu na decentralizovaný a samosprávny model fungovania verejnej správy.

2.3.1. Poľská republika

Územná samospráva na úrovni zodpovedajúcej slovenským samosprávnym krajom bola zriadená zákonom z 5. júna 1998 o okresnej samospráve (Z. z. č. 91, pol. 578).

V súlade s týmto zákonom a zákonom zo dňa 7. apríla 1989 o združeniach (Z. z. č. 20 pol. 104 s neskoršími zmenami) bol založený Zväz poľských okresov.

Zväz je združením okresov, ktorého cieľmi sú:

- podpora myšlienky územnej samosprávy,
- obrana spoločných záujmov okresov,
- snaha o spoločensko-hospodársky rozvoj okresov.

Členmi zväzu môžu byť okresy a mestá s právami okresu. Podmienkou členstva je prijatie uznesenia odsúhlaseného radou, teda volenou samosprávou.

Orgánmi zväzu sú:

- valné zhromaždenie,
- predstavenstvo,
- revízna komisia.

Funkčné obdobie orgánov sú 4 roky. Zasadanie Valného zhromaždenia, na ktorom sa konajú voľby orgánov, sa zvoláva do troch mesiacov od vyhlásenia výsledkov volieb do rád okresov.

Valné zhromaždenie je najvyšším a rozhodovacím orgánom Zväzu. Riadne valné zhromaždenie sa koná najmenej raz za rok. Termín, miesto a návrh programu určuje predstavenstvo. Medzi výlučné kompetencie valného zhromaždenia patria najmä tvorba programu činnosti, schvaľovanie stanov Zväzu, schvaľovanie rozpočtu, voľba orgánov Zväzu.

Predstavenstvo je zložené z 12–17 členov volených valným zhromaždením spomedzi delegátov na valné zhromaždenie. Zasadania predstavenstva sa uskutočňujú podľa potreby, nie zriedkavejšie ako raz za štvrtrok. Do kompetencie Predstavenstva patrí realizácia uznesení valného zhro-

maždenia, realizácia rozpočtu, menovanie a odvolávanie generálneho sekretára Zväzu, delegovanie predstaviteľov Zväzu do iných organizácií a inštitúcií a podpisovanie zmlúv a dohôd o spolupráci, a pod.

Revíziu komisiu volí valné zhromaždenie a je zložená od 5 do 7 osôb. Do kompetencie revíznej komisie patrí kontrola súladu pôsobenia orgánov Zväzu so stanovami Zväzu a uzneseniami valného zhromaždenia a kontrola realizácie rozpočtu predstavenstvom.

Na realizáciu štatutárnych cieľov môže Zväz menovať konventy a komisie. Konvent reprezentuje záujmy skupiny členov Zväzu. Komisia je menovaná na realizáciu určených úloh, vyplývajúcich z oblasti činnosti Zväzu.

Kanceláriu Zväzu organizuje a jej prácu riadi generálny sekretár. Generálny sekretár pôsobí aj ako zamestnávateľ pracovníkov kancelárie Zväzu.

Sídlo zväzu je Varšava.

2.3.2. Maďarská republika

Na základe Zákona o miestnych samosprávach a Zákone o spolčovacom práve bol založený Celoštátny zväz krajských samospráv – žúp. Zväz je samostatná právnická osoba, ktorá svoju činnosť vykonáva ako spoločenská organizácia spolupracujúca s inými organizáciami a podporujúca rozvoj samospráv.

Zväz:

- zastupuje a chráni krajské samosprávy,
- rozvíja vzťahy medzi krajskými samosprávami a vzťahy s inými samosprávami, resp. zväzmi samospráv,
- poskytuje služby svojim členom.

Zväz má riadnych členov a podporujúcich členov. Plnoprávnym členom môže byť krajská samospráva, ktorej volené zastupiteľstvo odsúhlasí vstup do zväzu a zaviazne sa podieľať na práci zväzu. Podporujúcim členom môže byť fyzická alebo právnická osoba, ktorá morálne a finančne podporuje zväz.

Organizáciu zväzu tvoria:

- valné zhromaždenie,
- predseda,
- kontrolná komisia,
- pracovné komisie,
- sekretariát – tajomník.

Valné zhromaždenie je najvyšší orgán zväzu. Tvorí ho zbor predsedov riadnych členov zväzu. Valné zhromaždenie sa zvoláva podľa potreby, avšak najmenej raz do roka. Valné zhromaždenie je uznášaniaschopné, ak je prítomná viac než polovica zástupcov členov zväzu. Do kompetencie valného zhromaždenia patrí napr. prijatie a modifikácia štatútu, určenie ročného rozpočtu a ročného členského príspevku, zvolenie predsedu, podpredsedov a kontrolnej komisie, určenie sídla zväzu, zostavenie pracovných komisií.

Predseda zväzu zvoláva a vedie valné zhromaždenie, reprezentuje zväz pred inými orgánmi, organizuje činnosť zväzu, udržiava kontakty s inými samosprávnymi zväzmi resp. inými spoločenskými, štátnymi, hospodárskymi a ostatnými organizáciami a na základe splnomocnenia valného zhromaždenia rozhoduje vo veciach, ktoré sú v jeho kompetencii predsedu zastupujú v poradi určenom predsedom podpredsedovia.

Kontrolná komisia pozostáva z predsedu a 2 členov. Členovia kontrolnej komisie sa volia z riadnych členov zväzu. Medzi úlohy kontrolnej komisie patrí kontrola uskutočnenia rozhodnutí valného zhromaždenia, dozor nad činnosťou orgánov zväzu, dozor nad pôsobením zväzu

a súladom činnosti so štatútom, kontrola platenia a použitia členského poplatku a finančných príspevkov.

Zväz vytvára pracovné komisie, ktoré sú zložené z odborníkov úradov krajských samospráv a združení, zaoberajúcich sa danou témou. Ich základnou úlohou je príprava formovania postoja zväzu k stanovenej problematike. Hlavní zapisovatelia krajských valných zhromaždení tvoria Kolégium hlavných zapisovateľov, ktoré funguje ako pracovná komisia a má napomáhať pri odborných činnostiach zväzu. Jeho úlohou je zabezpečiť a napomáhať pri odbornej práci predsedníctva. Odborné komisie vznikajú kvôli splneniu určitých úloh krajských samospráv.

Činnosti spojené s agendou zväzu vykonáva sekretariát. Hlavnou úlohou sekretariátu je vykonávanie administratívy a hospodárenia, príprava zasadnutí a uskutočňovanie rozhodnutí. Vedúcim sekretariátu je tajomník zväzu, ktorého poveruje na funkčné obdobie predseda. V prípade potreby môže zväz zamestnať aj iných odborných pracovníkov. Práva zamestnávateľa vykonáva predseda.

Sídlom zväzu je Kecskemét, Deák Férenc tér 3.

2.3.3. Česká republika

Vyššie územné samosprávne celky boli v Českej republike (ČR) vytvorené ústavným zákonom č. 347/1997 Sb. o vytvorení vyšších územných samosprávných celkú (VÚSC) a o zmene ústavného zákona ČNR č. 1/1993 Sb. Ústavy ČR.

Podľa čl. 1 tohto ústavného zákona sa v ČR vytvorilo celkovo 14 VÚSC:

1. Hlavné mesto Praha
2. Stredočeský kraj so sídlom v Prahe
3. Budejovický kraj so sídlom v Českých Budejoviciach
4. Plzenský kraj so sídlom v Plzni
5. Karlovarský kraj so sídlom v Karlových Varoch
6. Ústecký kraj so sídlom v Ústí nad Labem
7. Liberecký kraj so sídlom v Liberci
8. Královohradecký kraj so sídlom v Hradci Králové
9. Pardubický kraj so sídlom v Pardubicích
10. Jihlavský kraj so sídlom v Jihlave
11. Brniansky kraj so sídlom v Brne
12. Olomoucký kraj so sídlom v Olomouci
13. Ostravský kraj so sídlom v Ostrave
14. Zlínsky kraj so sídlom v Zlíne

Zroveň sa článkom 4 zmenila Ústava ČR nasledovne:

Čl. 99 znie:

Česká republika sa člení na obce, ktoré sú základnými územnými samosprávnymi celkami, a kraje, ktoré sú vyššími územnými samosprávnymi celkami.

a vypustil sa pôvodný čl. 103.

Ústavný zákon č. 347/1997 Sb. nadobudol účinnosť 1. januára 2000.

Následne Parlament ČR schválil 12. apríla 2000 zákon č. 129/2000 Sb. o krajoch (krajskom zriadení). Podľa § 1 ods. 1 tohto zákona je kraj územné spoločenstvo občanov, náleží mu právo na samosprávu, ktorú vykonáva v rozsahu stanovenom zákonom a v súlade s potrebami kraja, čím je určená tzv. samostatná pôsobnosť.

Podľa § 29 kraj na svojom území vykonáva štátnu správu vo veciach, ktoré stanoví zákon, pôsobnosť v týchto veciach je prenesená pôsobnosť kraja.

V § 1 v ods. 2 je vyslovene uvedené, že kraj je verejnoprávna korporácia, vystupuje v právnych vzťahoch svojím menom a nesie zodpovednosť z týchto vzťahov vyplývajúcu.

Kraj má vlastný majetok a hospodári s ním samostatne za podmienok stanovených zákonmi.

Kraj je spravovaný **zastupiteľstvom kraja**, ďalšími orgánmi sú:

- rada kraja,
- hajtmán kraja,
- krajský úrad,

Podľa § 24 môžu kraje pri výkone samostatnej pôsobnosti vzájomne spolupracovať:

- na základe zmluvy uzatvorenej k splneniu konkrétnej úlohy,
- zakladaním právnických osôb podľa osobitného zákona dvoma alebo viacerými kraji.

Podľa § 27 na spoluprácu medzi kraji a právnickými a fyzickými osobami je možné v občianskoprávných vzťahoch použiť ustanovenia občianskeho zákonníka o záujmových združeniach právnických osôb a o zmluve o združení.

Samostatný paragraf 28 upravuje spoluprácu s územnými samosprávnymi celkami iných štátov. Podľa ods. 1 kraj môže spolupracovať s územnými samosprávnymi celkami iných štátov a vstupovať do regionálnych zoskupení so zahraničnými štátmi. Obsahom spolupráce môžu byť len činnosti patriace do jeho samostatnej pôsobnosti.

Spolupráca sa môže uskutočňovať iba na základe zmluvy, ktorej obligatórne podmienky určuje ods. 2. Zmluva musí mať písomnú formu a musí byť vopred schválená príslušnými zastupiteľstvami.

Právnická osoba na základe takejto zmluvy môže vzniknúť vtedy, ak to vyplýva z medzinárodnej zmluvy, ktorou je ČR viazaná a ktorá bola vyhlásená.

Zmluvy musia byť v súlade so zahraničnou politikou štátu a podliehajú súhlasu MV ČR po predchádzajúcom prerokovaní s MZV ČR. Bez tohto súhlasu nemôže zmluva nadobudnúť účinnosť. Udelenie súhlasu pritom môže byť odopené iba pre rozpor so zákonom alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je ČR viazaná a ktorá bola vyhlásená.

Predmetný zákon nadobudol účinnosť dňom volieb do zastupiteľstiev v krajoch, s výnimkou vybraných ustanovení, ktoré nadobudli účinnosť dňa 1. januára 2001.

Záver:

- *Základná rámcová právna úprava je obdobná ako na Slovensku.*
- *Podľa našich informácií zatiaľ k vytvoreniu združenia krajov nedošlo.*

2.4. Zhrnutie

Združovanie územnej samosprávy umožňujú právne predpisy všetkých spomenutých štátov. Základná právna úprava (opora v ústavnom systéme, zákon upravujúci postavenie územnej samosprávy, volené samosprávne orgány, kompetencie, ...) vo všetkých uvedených štátoch rešpektuje princípy, ktoré moderná a demokratická samospráva ako súčasť výkonu verejnej správy má mať. V transformujúcich sa krajinách, osobitne v ČR a hlavne SR, nie je zatiaľ uskutočnená fiskálna decentralizácia, absentuje zákon upravujúci taký systém financovania verejnej správy, aký modelu modernej verejnej správy zodpovedá.

Združenia tohto typu sú zriadené a fungujú vo všetkých okolitých krajinách okrem susedného Česka a Slovenska.

BANSKOBYSSTRICKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

Nám. L. Stúra 1
974 01 Banská Bystrica

Predseda	Prof. RNDr. Milan Marčok, DrSc.	tel.: 048/430 62 03, 430 62 04 fax: 048/423 11 63 e-mail: predseda@bbk.vs.sk
Podpredseda	Ing. Jaroslav Demian	tel.: 048/611 63 06, 611 63 08
Hlavný kontrolór	Ing. Vladimír Šagát	tel.: 048/430 61 60
Riaditeľ úradu	Ing. Milan Mráz	tel.: 048/430 63 16, –17

Odbory úradu Banskobystrického samosprávneho kraja

organizačný	JUDr. Katarína Donovalová	tel.: 048/430 63 53
investícií a prevádzky	Ing. Daniela Krivá	tel.: 048/430 63 53
finančný	Ing. Elena Chudá	tel.: 048/430 61 63
školy a kultúry	PhDr. Eva Chylová	tel.: 048/430 64 60
regionálneho rozvoja	Ing. Richard Gízel	tel.: 048/430 63 41

Poslanci zastupiteľstva Banskobystrického samosprávneho kraja

Jozef	Agócs	PhDr. Ján	Lazár
Ing. Daniel	Bačko	MUDr. Juraj	Mesík
MUDr. Ondrej	Balco	Mgr. Anna	Miháliková
Ing. Martin	Baník	Katalin	Molnár
Ing. Zoltán	Bán	Ing. Jozef	Paulenka, CSc.
Ing. Zoltán	Boros	Ing. Jozef	Pavúk
RNDr. Juraj	Bódi	Mgr. Ján	Piš
Mgr. Jana	Brázdilová	Ing. Peter	Randuška, CSc.
Lajos	Csolti	Ing. Mária	Seková, PhD.
Mgr. Peter	Czúsz	Anna	Szögediová
MUDr. Milan	Čarnoky	Marta	Stubendek
Ing. Mária	Čopová	Ján	Tinta
Ing. Ivan	Daniš	Pavol	Truben
Ing. Vladimír	Demčík	Mgr. Iva	Urbanová
Ing. Jaroslav	Demian	Ing. Vladimír	Valent
Prof. MUDr. Svetozár	Dluholucký, CSc.	Ing. Marián	Zimmermann
Ing. Dušan	Đurčenka	Mgr. Mária	Zupko
Ing. Rudolf	Gabryš		
Ing. Jaroslav	Gočaltovský		
Ing. Peter	György		
Mgr. Attila	Hacsi		
Mgr. Ján	Hambacher		
Ing. Richard	Hamerlik		
Jozef	Hunyák		
Ing. Ján	Chromek		
Ing. Jozef	Jaloviar		
Ladislav	Jámbor		
MUDr. Jozef	Ježík		
Ján	Koršó		
Ing. Jozef	Krnáč		
Ing. Slavomír	Kupčok		
Ing. Peter	Lačný		

BRATISLAVSKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

P. O. BOX 106
Trnavská cesta 8/A
825 05 Bratislava 25

tel.: 02/55 42 31 17, –19

Predseda	Ľubo Roman	tel.: 02/55 42 31 20
Podpredseda	RNDr. Pavol Bielik, CSc.	tel.: 02/55 42 31 23
Hlavný kontrolór	Ing. Jaroslav Števo	tel.: 02/55 42 31 44
Riaditeľ úradu	Ing. Viliam Nagy	tel.: 02/55 42 31 21

Odbory úradu Bratislavského samosprávneho kraja

organizačný	Ing. Karkuš	tel.: 02/55 42 31 22
financíí	Ing. Roštár	tel.: 02/55 42 31 26
odvetvových činností	PhDr. Jaška	tel.: 02/55 42 31 34
regionálneho rozvoja		
a územného plánovania		tel.: 02/55 42 31 38

Poslanci zastupiteľstva Bratislavského samosprávneho kraja

Ing. Gabriel	Agárdy	Ing. Michal	Pilka
Ing. Vladimír	Bajan	Ing. Juraj	Plechlo
Ing. Tibor	Beke	MUDr. Ján	Porubský, CSc.
Ing. Imrich	Béreš	Ing. Dušan	Prokop
RNDr. Pavol	Bielik, CSc.	Mgr. Ladislav	Snopko
Doc. Beáta	Brestenská	Ing. Stanislav	Sobota
Ing. Ladislav	Cingel	Jindřich	Šafář
Ing. Peter	Čečo	Ing. Dušan	Tittel
Ing. Viera	Čerňanská	Ing. Štefan	Tóth
Peter	Červenka	Milan	Vaškor
Ing. Jozef	Čierny	Ján	Wurster
Mgr. Mária	Demeterová	PhDr. Branislav	Záhradník
MUDr. Richard	Demovič	Ing. Jozef	Závodský
Ing. Milada	Dobrotková		
Ladislav	Dulanský		
Rezső	Duray		
Stanislav	Fiala		
Mgr. Roman	Filistein		
Imrich	Füle		
Ing. Libor	Gašpierik		
Ing. Pavol	Hallon		
JUDr. Peter	Kolesár		
Eva	Kollárová		
Ing. Ján	Kotuľa		
Agneša	Kujanová		
Ing. Marianna	Melicherová		
Doc. Ing. Alojz	Mészáros, CSc.		
Ing. Tatiana	Mikušová		
Ing. Róbert	Nemcsics		
Ing. Vladimír	Ondruš		
Mgr. Rastislav	Pavlik		
Ing. Ivan	Pessel		
Ing. arch. Andrej	Petrek		

KOŠICKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

Komenského 52
040 01 Košice

tel.: 055/600 13 23
e-mail: vuc@kek.vs.sk

Predseda RNDr. Rudolf Bauer
Zástupca predsedu Ing. Michal Il'ko
Hlavný kontrolór *zatiaľ nie je zvolený*
Riaditeľ úradu Ing. Rozália Múdra

tel.: 055/600 13 23
tel.: 055/600 13 23
tel.: 055/600 13 38

Odbory úradu Košického samosprávneho kraja

organizačný Mgr. Jaroslav Pástor
financíí Ing. Beata Cimmermanová
regionálneho rozvoja
územného plánovania
dopravy
školy
kultúry
sociálnych vecí
zdravotníctva
vnútornej prevádzky Ing. Viliam Beňo

Poslanci zastupiteľstva Košického samosprávneho kraja

JUDr. Margita	Adamčíková	Ing. Ladislav	Iván
Doc. Ing. Alexander	Albert, PhD.	JUDr. Michal	Komara
Edita	Angyalová	Ing. Emil	Kočiš
MUDr. Eva	Antóniová	Mgr. Gabriel	Kovács
Ing. Peter	Bajus	MUDr. Pavol	Kuchta
Barnabás	Bajusz	Ing. Ladislav	Lumtzer
PaedDr. Viktor	Baláz	PhDr. Jarmila	Michalovová
Ing. Ladislav	Bartók	Ing. Karol	Mitrik
Michal	Bartoš	PhDr. Pavol	Mutafov
PaedDr. Tibor	Bodnár	MUDr. Ján	Mydlo
RSDr. Juraj	Beňa	Ing. István	Pásztor
MUDr. Marián	Biľo	Ing. Dušan	Poľacký
Ing. Jozef	Bobík	Ing. Péter	Prékop
PhDr. Eva	Bombová	Daniel	Rusnák
Ing. Jenö	Csoltkó	PhDr. Miroslav	Semeš
Ing. Stanislav	Čurný	Ing. Július	Slovák
Ing. Dušan	Daniel	Ing. Štefan	Staško
Ing. Marián	Dittrich	Ing. Ján	Süli
Ing. Jozef	Drábik	Alexander	Szaniszló
Ing. Emil	Đurovčik	Ing. János	Szóllös
Ing. Pavol	Džurina	Mgr. Gejza	Szunyog
Ing. Zoltán	Erdélyi	Ing. Milan	Tóth
František	Feke	Imrich	Varga
Ing. Jozef	Filas, CSc.	János	Vasík
MUDr. Mária	Grüllingová	Mgr. Ján	Volný
Mgr. Iveta	Henzélyová	Mgr. Viliam	Záhorčák
JUDr. Jaroslav	Hlinka	Mgr. Štefan	Zachariáš
Ing. Michal	Il'ko	Imrich	Zborai

NITRIANSKY SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

Štefánikova 69
949 01 Nitra

tel.: 037/654 92 73
e-mail: sekretariat.nsk@nrk.vs.sk

Predseda	Doc. Ing. Milan Belica, PhD.	tel.: 037/654 92 73
Zástupca predsedu	Miklós Fehér	tel.: 037/654 92 73
Hlavný kontrolór	RNDr. Ing. Imrich Kuczmann	tel.: 037/654 92 73
Riaditeľ úradu	Mgr. Eva Zimmermannová	tel.: 037/654 92 73

Odbory úradu Nitrianskeho samosprávneho kraja

organizačný regionálneho rozvoja financií školy a kultúry sociálnych vecí a zdravotníctva dopravy vnútornej prevádzky	Mgr. Eva Kuklová	tel.: 037/654 92 73
--	-------------------------	---------------------

Pracovné miesta vedúcich odborov budú obsadené po vykonaní výberových konaní.

Zoznam poslancov Nitrianskeho samosprávneho kraja

Mgr. Csilla	Andruska	MUDr. Imre	Hugyivár
Ing. Béla	Angyal	Bc. Rudolf	Chovanec
MUDr. Sándor	Bastrnák	Ing. Štefan	Jancsó
MUDr. Tibor	Bastrnák	PaedDr. Ivan	Javorník
Juraj	Bélik	JUDr. Karol	Jenis
Ing. János	Bób	Ing. László	Könözsi
József	Bölcs	Ing. Peter	Lisý
Viliam	Búcora	Ing. František	Majerník, CSc.
Ján	Bukovský	MUDr. Ján	Medovarský
Ing. Jozef	Cifra	Ing. Pavol	Meňky, PhD.
Ing. Zoltán	Daniš	Ing. Dezső	Nágel
Márió	Dinga	JUDr. Gejza	Nagy
Erzsébet	Dolník	Ing. Imre	Nagy
Doc. Ing. Jozef	Dvonč, CSc.	Ing. Peter	Oremus
Ing. Iván	Farkas	Bc. Vlastimil	Samek
Ing. Tibor	Farkas	MUDr. Zoltán	Sebök
Ing. László	Fekete	Ing. Dušan	Smatana
Miklós	Fehér	MUDr. Ivan	Snopek, CSc.
Ing. László	Forró	JUDr. Olga	Szabó
Ing. Lýdia	Ferrová	József	Szárász
Ing. Koloman	Gasparík	MUDr. Ladislav	Szarka
JUDr. Karol	Gerhát	Marián	Tomajko
JUDr. Július	Grébner	Ing. Pavel	Zachar
Ing. László	Gyurovszky	Ing. Magdaléna	Zsigová
MUDr. Jozef	Hasilla		
Ing. László	Hóka		
JUDr. Éva	Hortai		
Ing. Juraj	Horváth, CSc.		

PREŠOVSKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

Námestie mieru 2
080 01 Prešov

tel.: 051/746 04 01, –02
e-mail: predseda.vuc@po.vs.sk

Predseda	MUDr. Peter Chudík	tel.: 051/746 04 01, –02
Zástupca predsedu	Doc. PhDr. Rudolf Horváth, CSc.	tel.: 051/746 04 06
Hlavný kontrolór	Ing. Vladimír Fedorko	tel.: 051/771 30 70
Riaditeľ úradu	Ing. Alexander Ernst	tel.: 051/746 04 04

Odbory úradu Prešovského samosprávneho kraja

organizačný	JUDr. Eduard Šimko	tel.: 051/746 04 14
finančný		
a správy majetku	Ing. Mária Holíková	tel.: 051/746 04 19
regionálneho rozvoja		
a cestovného ruchu	Ing. Július Takáč	tel.: 051/746 04 16
dopravy	Ing. Pavel Olejár	tel.: 051/771 15 61
sociálny	PaedDr. Anton Blajsko	tel.: 051/746 04 50
kultúry	Mgr. Eva Arvayová	tel.: 051/746 04 27

Zoznam poslancov Prešovského samosprávneho kraja

JUDr. Anna	Aftanasová	Anna	Krajčová
PhDr. Štefánia	Andraščíková	Ing. Štefan	Kubík
PhDr. Bartolomej	Bak	Ing. Jozef	Kuchta
Ing. Milan	Benč	JUDr. Mária	Kusendová
JUDr. Anton	Bidovský	Ing. Štefan	Kužma
MUDr. Peter	Bizovský	Ing. Štefan	Ladičkovský
MUDr. Peter	Chudík	JUDr. Ladislav	Lukáč
Ing. Milan	Cocuľa	PaedDr. Dušan	Majerčák
Ing. Lubomír	Červeňák	Jaroslav	Makatúra
Ing. Ján	Čopík	Ján	Mandulák
Ing. Ján	Dobrovič	MUDr. Juraj	Michrina
MVDr. Ján	Ferko	Ing. Václav	Mihok
MUDr. Ján	Gajdoš	Ing. Ján	Mlynár
RSDr. Ján	Gajdzík	Ing. Peter	Molčan
MUDr. Milan	Gaľa	Ing. Ladislav	Paňko
Ján	Galovič	MUDr. MBA Marián	Papcun
Ing. Michal	Gondek	Ing. Vladimír	Pastorek
Ing. František	Grohola	JUDr. Ján	Pataky
Mgr. František	Hanáček	Ing. Miroslav	Perignéth
MUDr. Boris	Hanuščák	Ing. Jozef	Repka
MUDr. Andrej	Havrilla	Mária	Repková
PhDr. Ivan	Hopta, CSc.	MUDr. Nikolaj	Savčák
Doc. PhDr. Rudolf	Horváth, CSc.	Ing. František	Slobodník
Ing. Ján	Hrivňák	Ing. Peter	Sokol
MUDr. Dušan	Hruška	Ing. Ján	Soliar
Ing. Ján	Ilko	Michal	Sýkora
MUDr. Anton	Karol	Ing. Emil	Špánik
MUDr. Miroslav	Katial	Ing. Pavol	Tarcala
Milan	Klimeš	Ing. Vladimír	Uram
Lubomír	Korenko	Ing. Eduard	Vokál
MUDr. Vladimír	Kostilník		

TRENČIANSKY SAMOSPRAVNÝ KRAJ

Hviezdoslavova I
911 50 Trenčín

tel.: 032/744 61 71

Predseda	Ing. Štefan Štefanec	tel.: 032/744 61 71
Zástupca predsedu	Ing. Jozef Fabian	tel.: 032/744 61 71
Hlavný kontrolór	<i>zatiaľ nie je zvolený</i>	
Riaditeľ úradu	Ing. Pavol Krištof	tel.: 032/744 61 71

Odbory úradu Trenčianskeho samosprávneho kraja zatiaľ nie sú zriadené.

Zoznam poslancov Trenčianskeho samosprávneho kraja

Ing. Peter	Antoš	Ing. Viera	Vienerová
Bc. Erika	Bieliková	Ing. Ivan	Višňovský
PaedDr. Jozef	Božík	Ing. Vladimír	Vítaz
MUDr. Marián	Brídik	MUDr. Jozef	Zedník
Mgr. Peter	Bulík	Jana	Žirková
Ing. Vojtech	Čičmanec		
Ing. Vendelín	Dvorský		
Ing. Jozef	Fabian		
Bc. Jaroslav	Ferianec		
Jozef	Gálik		
Pavel	Halabrin		
Ing. Lubica	Harakalová		
Mgr. Mária	Hazuchová		
Jozef	Hedera		
Bc. Mária	Hládeková		
Ing. Anna	Chalupková		
Ing. Pavol	Jurčík		
Ing. Jozef	Kardoš		
Ing. Vladimír	Komorech		
Ján	Kotian		
Ing. Marián	Krajčo		
Ing. Milan	Kučík		
Mgr. Elena	Magdolenová		
Rastislav	Machunka		
Štefan	Malárik		
Ing. Miloš	Mažár		
Emil	Mendel		
Anton	Múdry		
Amália	Ondičová		
Ing. Jozef	Pilát		
Monika	Pšenčíková		
Ing. Róbert	Rafaj		
Ing. Jozef	Rea		
Peter	Regina		
Pavol	Sabo		
Ing. Luboš	Savara		
MUDr. Pavol	Sedláček		
MVDr. Stanislav	Svatík		
Ing. Dušan	Šimka		
Ing. Jozef	Trstenský		

TRNAVSKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

P. O. BOX 128
Vajanského 2
917 01 Trnava

tel.: 033/555 01 62
e-mail: urad.vuc.@tt.vs.sk

Predseda Ing. Peter Tomeček

tel.: 033/555 01 62
e-mail: predseda.vuc@tt.vs.sk

Podpredseda Ing. Augustín Hambálek

Hlavný kontrolór

Dušan Drozda

tel.: 033/555 01 64

Riaditeľ úradu

Renáta Zmajkovičová

tel.: 033/555 01 70

e-mail: urad.vuc@tt.vs.sk

Odbory úradu Trnavského samosprávneho kraja

dopravy a pozemných

komunikácií

tel.: 033/555 01 35

kultúry

PhDr. Ľubica Malá

tel.: 033/555 01 74

(poverená vedením)

rozvoja TSK a vzťahov

tel.: 033/555 01 51

Zoznam poslancov Trnavského samosprávneho kraja

Martin	Adamča	Mgr. Peter	Sadloň
Ing. Lubomír	Antal	MUDr. Klára	Sárkózy
Ing. Ferdinand	Bartal	Karol	Sedlák
Mgr. József	Berényi	Ing. Michal	Srholec
Lajos	Berner	Ing. Dušan	Štefunko
Mgr. Ladislav	Biró	Mgr. Milan	Urbanovský
Ing. Štefan	Bošňák	Martin	Valo
Zdenko	Čambal	Bc. Béla	Zsille
Ing. Miklós	Dénes	Anton	Železník
PhDr. Ján	Dlhopolček		
Ing. Milan	Domaracký		
Ing. Károly	Domsitz		
JUDr. Štefan	Dvorský		
Mgr. Ján	Giacko		
Ing. Augustín	Hambálek		
JUDr. Pavol	Holejšovský		
Bc. František	Juhos		
Ing. Jozef	Jurkovič		
Ing. Pál	Keszegh		
Ing. Vladimír	Kocourek		
Ing. Peter	Konečný		
Ján	Kormúth		
Ing. Jozef	Marczell		
Ing. Milan	Mihálik		
Mgr. Fridrich	Nagy		
Mgr. Libuša	Orgoníková		
Ing. Peter	Pázmány		
László	Pék		
MUDr. Tibor	Plézel		
Ing. Ladislav	Pomothy		
Ing. Marian	Ručkay		

ŽILINSKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ

Mariánske námestie č. 5
011 09 Žilina

fax: 041/562 01 72

Predseda PaedDr. Jozef Tarčák
sekretariát
Podpredseda Ing. Milan Gavlák
Riaditeľ úradu Ing. Bohuslav Budoš
sekretariát

tel.: 041/562 01 73, 562 01 74

tel.: 041/562 01 71

Odbory úradu Žilinského samosprávneho kraja

organizačný
regionálneho rozvoja
financií
školsťva
zdravotníctva
a sociálnej pomoci
vnútornej správy
kultúry a pamiatkovej
starostlivosti

Výberové konania na posty vedúcich odborov sa uskutočnia po 15. 3. 2002 v súlade so zákonom o verejnej službe.

Zoznam poslancov Žilinského samosprávneho kraja

Mgr. František Adamčák	Ing. Alexander Lilje
Doc. MUDr. Katarína Adamicová, PhD.	Ing. Marián Masnica
Prof. Ing. Ján Benčat, PhD.	Dušan Matejka
Ing. Lubomír Bernát	Ing. Milan Očko
Ing. Ladislav Bevilaqua	Ján Ondrejka
Ing. Ivan Budiak	Mgr. Jozef Pauko
František Cabada	Ing. Štefan Pieš
Marián Cinko	MUDr. Rudolf Piták
JUDr. Juraj Čech	Ing. Štefan Pucko
Ján Dodek	Jozef Rišian
Ing. Ján Dreisig	Ing. Jozef Rizman
Ing. Peter Drozd	Doc. MUDr. Beáta Sániová, PhD.
PhDr. Milan Gacik	MUDr. Alexander Slafkovský
Ing. Milan Gavlák	Ing. Michal Slašťan
Elena Gottasová	Ing. Ján Slota
Ing. Jozef Grapa	Jozef Straka
Marián Grigel	Ing. Karol Strásky
Mgr. Michal Hanko	Ing. Jana Svrčková
Ing. Štefan Holeščák	Ing. Ivan Šaško
Ing. Jaroslav Hus	Ing. Valéria Thielová
Ing. Ján Husár	Viera Tomčíková
Ján Kapala	Rudolf Urbanovič
Ing. Ján Kaplík	Mgr. Jozef Vilček
Ivan Krušínský	Ing. Miroslav Višňovský
Ing. Ján Kubek	MUDr. Štefan Zelník
Ing. Miroslav Kučera	
Mgr. Peter Kulha	

Nadácia otvorenej spoločnosti
Open Society Foundation

Nadácia otvorenej spoločnosti Open Society Foundation

Baštová 5, 811 03 Bratislava, <http://www.osf.sk>

Publikácie a aktivity Nadácie otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation sú dobre známe tým, ktorí hľadajú spôsoby, ako sa zúčastniť na rozvoji otvorenej spoločnosti na Slovensku. V najzákladnejšej, filozofickej rovine je koncept otvorenej spoločnosti založený na poznaní, že ľudské poznanie je nedokonalé a že nikto nemá konečnú pravdu. Reálne je otvorená spoločnosť charakterizovaná vládou práva, rešpektom k ľudským právam, menšinám a názorom menšín, rozdelením moci a trhovou ekonomikou. V najširšom zmysle slova je otvorená spoločnosť spôsobom, ako opísať pozitívne aspekty demokracie. Termín otvorená spoločnosť popularizoval filozof Karl Popper vo svojej knihe *Otvorená spoločnosť a jej nepriatelia* z roku 1945.

NOS – OSF:

- patrí do siete vyše tridsiatich autonómnych národných nadácií v USA, strednej a východnej Európe, v strednej Ázii, južnej Afrike, na Haiti a v Guatemale, ktoré sú podporované filantropom Georgom Sorosom a spája ich myšlienka otvorenej spoločnosti,
- patrí k najväčším grantovým nadáciám na Slovensku a je jednou zo siedmich zakladateľských organizácií Fóra donorov – neformálneho zoskupenia grantových organizácií v SR,
- podporuje široké spektrum aktivít, ktorých poslaním je rozvoj občianskej spoločnosti na Slovensku,
- od začiatku svojho pôsobenia vyznáva transparentnosť a otvorenosť či už pri rozdeľovaní grantov, alebo pri realizácii svojich vlastných programov, prostredníctvom ktorých naplňa svoj účel.

Program verejnej správy

Program verejnej správy vznikol za spolupráce Nadácie otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation a Local Government Initiative Budapest (LGI) v septembri 1999, prvé projekty sa začali realizovať v roku 2000. Poslaním tohto programu je prispieť k rozvoju otvorenej spoločnosti podporou decentralizácie a reformy verejnej správy a podporou vzniku a rozvoja moderných demokratických inštitúcií.

Ciele:

- podpora decentralizácie a reformy verejnej správy,
- podpora spolupráce medzi samosprávami,
- podpora spolupráce medzi samosprávou a subjektami miestnej komunity (mimovládne organizácie, štátne inštitúcie, podnikatelia),
- vzdelávanie predstaviteľov samospráv.

ISBN 80-968786-0-3

9 788096 878604